

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti:

Besenyői BEÖTHY KÁLMÁN őrnagy

Segéd-szerkesztő:

BENEDEK MIHÁLY őrnagy

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

II. KERÜLET, FŐ-UTCA 71. SZÁM.

Postatakarékpénztári

cekszámla:

25.342.

Megjelenik:

minden hónap 1-én és 15-én

Telefon: 153—079.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Korlátok.

Üzeneteink szokásos rovata helyett itt válaszolunk annak a két fiatal bajtársunknak, akik szinte egyidőben fordultak hozzánk azzal a kérdéssel: miért nem engedi meg az őrsparancsnok nekik azt, hogy a foglalkozás után úgy mehessenek ki a községbe, ahogyan ők szeretnék, illetve miért kötelezi őket arra, hogy bizonyos időre onnan visszatérjenek, mikor nagyon jól tudja, hogy a visszatérés idejében semmiféle különösebb szolgálati elfoglaltság nem lesz?

Senki előtt sem kétséges, hogy az egyéni és a közösségi életben magától értetődő korlátok vannak, s ha nem volnának, az a legteljesebb felfordulást eredményezhetné. Csak nézzen szét maga körül két fiatal bajtársunk. Nézzen vissza az iskoláskorba, legénysorára és katonai életére. Nem ütköztek-e minduntalan korlátokba? Nem volt-e sokszor éppen emiatt keserű a szájuk íze? Komoly magukbaszállással tegyék kezüket a szívükre: hogyan látják ma, érettebb fejjel azokat a régi korlátokat? Úgy-e hálásak azokért? Úgy-e tudják, határozottan érzik, hogyha azok akkoriban nincsenek, baj, sok baj történt volna velük?!

Ma ismét gyermekévek korlátai közé kerültek fiatal bajtársaink, a csendőri élet gyermekkorába.

Új világ áll előttük, sok-sok gonddal, örömmel és sok vágygal. Valakik lettek a községben, az életben, sokkal többek, mint bármikor eddigi életükben, fiatalok, élni kívánczók, s az élet sok mindent ígér részükre... És hiába, alig lehet élni a sok szolgálattól, a sok tanulnivalótól s hozzá még az őrsparancsnok is szűkmarkú a kimenővel, az eltávozással!

Az őrsparancsnok is átment ezeken a rágódásokon, a fiatal éveknek ezeknek a nyugtalan korszakain. Talán ő is elfelejtette néha azt, amit ezek a fiatalok; katona elsősorban, aki tudomásul veszi előljárója döntését szó nélkül, ha az nyilvánvalóan nincs a szolgálat kárára. De bizonyos, hogy az őrsparancsnok is megtalálta a kellő mértéket, időt és módot, hogy fiatalsága nyugtalankodásait elcsitítsa.

De az őrsparancsnok mindezek felül mást is tud már. Tudja, hogy a csendőri hivatás, mint

az orvosé, vagy papé, nem időhöz kötött és nem hivatal, nyolctól-egyig kötelező valami, hanem olyan hatalom, amely minden pillanatban megkövetelheti az ő kiszolgálását. Az őrsparancsnok erre készül minden intézkedésével, éjjelével és nappalával. Sokszor senki sem tud gondolatairól, terveiről — és főleg csak ő ismeri és érzi rengeteg gondját! Utóbbiak között óriási súllyal nyomja vállát a rábízott kis csendőrsalád. Annak egész élete: magán — csendőri — katonai élete. A nyári csizma igénylésétől az arajelőltékig, a Szuttól a padlástisztaságáig, a tereptárgyak nyugalmtól az eltávozáson lévő alárendelt magaviseletéig, a következményeiben súlyos szemléktől egészen a — kifizia ábécéjéig. Ez — legutoljára.

Igen, így van. Az őrsparancsnok már érett fejjel szabja meg és nézi azokat a korlátokat, amelyek között, mint fiatal, ő is járt, amelyek mellett ő is ficáinkolt, mint a csikó és türelmetlenkedett, mint a jóvérű ló.

Az őrsparancsnok azt is tudja, hogy sokan vannak és voltak, akik a korlátokon túl integető csábítások láttára megszedülnek, nekiesnek vagy átbuknak azon. Az őrsparancsnok tudja, hogy milyen fekete sors vár ezekre. Végül azt is tudja, hogy sehol sincsenek a botlásnak olyan súlyos következményei, mint nálunk. Az a fenyegetés, amit a csendőr kap, fájdalmasabb, többágú és hatásában hosszabbantartó, mint bárhol máshol. Járőrvezetői iskola, vagy megbízás, előlépés, nősülés, őrsparancsnoki iskola, jónásítás, és a többi mind mind távolabb esik a megbottlottól, mint akárhol máshol. A korlátokat az őrsparancsnok aggodalmai, féltése és szeretete építi tehát s erre fiatal bajtársunk mindegyike idővel ráeszmél.

Nem azt mondtuk mindezzel, hogy az őrsparancsnok a szabadmozgást vakon és hatalmaskodásból korlátozza, mert ez hiba volna. Ez azt eredményezhetné, hogy aki egyszer aztán szabadsághoz jut, az eddigi eltiltotthoz, az nem tudná a mértéket megszabni s olyan bajokat csinálna, amiktől aztán főhetne a feje az őrsparancsnoknak talán egész pályáján.

Élni a korlátokat megszabó hatalommal és élni tudni a szabadsággal is, nem könnyű. Akik e korlátokat szűknek vagy erősnek érzik, azoknak arra kell gondolniuk, hogy egyszer ők is eljutnak majd arra a nehéz órhelyre, ahol a testület rendje, megtartásának gondja és kötelessége mindenekelőtt való azért, hogy annak révén rend legyen a ránbízott egész magyar földön is.

Helytelen büntetőjogi kifejezések.

Irta: Dr. DEMKOVITS LEÓ ny. kir. ügyész.

Ily címen jelent már meg egy cikkem a Csendőrségi Lapok 1938. évi szeptember 1-én megjelent 17. számában. Azzal foglalkoztam benne, hogy a közhasználatban sok oly büntetőjogi elnevezés van, amely nem fedti a büntetőtörvénykönyvben meghatározott elnevezéseket. Újabban ismét összegyűjtöttem néhány ilyen esetet s azokat az alábbiakban ismertetem:

1. Szélhámosság.

Vannak emberek, akik örömeiket lelik abban, hogy embertársaikat különböző állításokkal megtévesztik, félrevezetik. Természetesen, különbség van az ily eseteknél abból a szempontból, hogy a cselekmény rugója vagyoni haszon szerzése-e, vagy sem. Ha a vagyoni haszon szerzése nem cél, akkor nincs bűncselekmény; az ily egyén nagyokat mond, rendszerint magát akarja előnyös színben feltüntetni, aminek az oka legtöbbször a hiúság. Ha azonban a szándék arra irányul, hogy a tettes magának vagy másnak jogtalan vagyoni hasznot szerezzen, akkor cselekménye megállapítja a csalást. Eszerint tehát a szélhámosság alatt csalást kell értenünk.

Csendőr a faluban.

Irta: CSURKA PÉTER.

A fiatal tiszteletes úr — Solymosi Dániel — kint volt a földjén a határban. A szél már megindult délről északnak, reggel nótába kezdett, végigdúdolta a határt, dalolt lankadatlan kedvvel estig. Este elült valahová, mint fáradt regös pihenni, hogy erőt gyűjtsön holnapra.

A föld a parányi kis egyház tulajdona volt, de a pap fizetése, juttatása. Áradt a szél délről északnak s a fiatal pap kalaplevévé állt a mennyei áradásban. Állt a földjén kitárult lélekkel, az Istenhez közel. A föld puha volt, mag után áhítozott. De bizony vetőmagja nem volt a tiszteletes úrnak.

Egy szem búzája, árpája se volt...

De mégis szép volt nézni a csírázó élet csodáit. Az illatot, melyet a föld lehel ki magából, a lelket részegítő édes tisztaságot, melynek teremő erejéből megszületik az első ibolya, fakad az első rügy, felrepül az első kis esipogó élet. Melyek bizonyítják, hogy az örökkévaló Isten jelen van.

Ilyen gondolatokkal ért haza. A kis papi ház ablakai ki voltak tárva. Édesanyja nyitotta ki, hogy surranjon be a déli szél, üljön meg a szegleteket, hirdesse a tavaszt, illatosítsa be a házat.

— Gyönyörű a föld, édesanyám! — ölelte meg anyját. — Eljött-e Garvai törvénybíró uram?

— Volt itt fiam! Azt izeni, hogy nagyon sajnálja, de magának sincsen elegendő vetőmagja... Nem adhat.

Solymosi Dániel elkomolyodott. Ha Garvainak sincsen, akkor ugyan kinek van ebben a faluban? Összel jött ide, már ismerte a falut. A falu fele

II. Hullarablás.

Igen gyakran használatos kifejezés. Gondoljuk el, hogy valaki halott embert talál. Megmotozza a halott ruháját s a benne talált értékeket, ú. m. ékszert vagy pénzt magához veszi. De van-e itt rablás? A BTK. 344. §-a szerint a rablás legfőbb alkotóeleme az erőszak, vagy a fenyegetés. Ily módon akarja a tettes a fenyegetett arra kényszeríteni, hogy a követelt tárgyat adja át neki. Most az a kérdés merül fel, hogy miért kell erőszakot, vagy fenyegetést alkalmazni a hulla ellen? A felelet: erőszakra, vagy fenyegetésre szükség nincs, de még lehetőség sincs, mert a hulla sem ellentállni nem tud, sem a fenyegetés nem helyénvaló vele szemben. Látjuk tehát, hogy a hullarablás elnevezés helytelen. A helyes büntetőjogi elnevezés: lopás.

III. Betöréses lopás.

A lopás minősített eseteinek egyike az, amikor a tettes a lopás színhelyére betörés, vagy bemászás útján jut be. Hogy a tettes betörés útján jusszon be a lopás színhelyére, aránylag ritka eset; t. i. akár az ajtónak, akár az ablaknak betörése rendszerint nagy zajjal jár, ami a tettesnek igen kellemetlen, mert könnyen reá irányíthatja a zaj a közelben tartózkodók figyelmét. Tulajdonképpen a köznyelven betöréses lopásnak nevezett cselekmény alatt azokat a cselekményeket kell érteni, amikor a tettes hamis, vagy ellopott kulccsal hatol be a tett színhelyére.

talicskanyomó kubikos volt, a többi egy-tízholdas zsellér, kevés módosabb. Száz holdja csak Garvai Albertnek volt.

Talán a módosabbaktól kellene mázsánként összeszedni? De nagy baj az, ha a pap ilyen szegény és már előjárójában a hívekre szorul — gondolta. Pénze sincsen. Megette a költözködés, az édesanyja betegsége. Mégha fizetni tudna a vetőmagért? Kitől kérhetne kölcsön? A jegyzőtől, az orvostól, a patikus-tól? Kinek van itt kölcsön pénze ebben a faluban?

Tenni kell valamit. A föld puha, mag után áhítozik, dúdol rajta a déli szél és a föld az ő papi fizetése.

Az irodában ült. Születés után kutatót régi könyvekben. Kopogtattak. Egy csendőrtiszthelyettes lépett be. Magas, öszlő ember volt, melle tele volt kitüntetéssel.

— Várhegyi István vagyok! — mutatkozott be.

— Örülök. Mivel szolgálhatok, tisztihelyettes úr?

— Talán szokatlan, de én most látogatóba jöttem. Bizonyára hallotta tiszteletes úr, hogy csendőrsöt létesítettek a faluban. Én vagyok az őrsparancsnok.

— Hallottam róla. A Verebely-házat vette meg a kincstár.

— Úgy van. Már itt is vagyunk. Pár hét múlva már itt van a családom is. Én most mindenkinél tisztelgetem teszem. Talán szokatlan, de én ezt így vezetem be. A csendőrnek elsősorban a falu vezetését kell ismerni, de ismerni kell az egész falut, a környéket, mindent.

— Nagyon fontos! — tódította a pap.

— Szeretem, ha ismernek, ha bizalommal fordulnak hozzám! — folytatta a csendőr. — Mert meg

Eszerint betöréses lopás ritkán fordul elő, hanem legtöbbször kulccsal való behatolás esetéről lehet szó.

IV. Rovott mult.

A bűncselekmények elbírálásánál igen fontos annak ismerete, hogy a tettes volt-e már büntetve. Már egymagában az, hogy a tettes valamely bűncselekmény miatt büntetve volt, az ítélethozatalnál súlyosbító körülményként szerepel. De tudjuk, hogy bizonyos bűncselekményeknél (lopás, rablás, sikkasztás, zsarolás stb.) az a körülmény, hogy hasonló bűncselekmény miatt a tettes már büntetve volt, a cselekményt büntetné minősíti. A mai nyilvántartási rendszer mellett teljes bizonyossággal meg tudjuk állapítani, hogy a tettes volt-e már büntetve. Ha tehát az újságokban gyakran használt „rovott multú” kifejezés értelmét keressük, megállapíthatjuk, hogy a helyes jogi meghatározás: „büntetett előéletű.”

V. Orgyilkos.

Gyilkosságról lehet beszélni akkor, ha a tettes valakinek megölését elhatározza s szándékát hosszas megfontolás után végre is hajtja. Lehet, hogy a tettes ravaszul, kerülő úton igyekszik a cselekményt végrehajtani. Olyankor támad, amikor a megtámadott erre egyáltalán nincs elkészülve s éppen ezért nem is tud védekezni. Ezt nevezzük köznyelven ortámadásnak s ebből keletkezett a gyilkossággal kapcsolatban az „orgyilkosság.”

kellene már értenie mindenkinek, hogy a csendőr a falunak, vagy annak a körzetnek, ahol szolgálatot teljesít, barátja, atyja, öre, támasza szeretne lenni. Leghamarabb akkor lehet, ha támogatója mindenki, aki ezt vallja!

A fiatal pap elgondolkodva hallgatta a csendőrtiszthelyettest, aztán felállott, megrázta annak kezét:

— Itt úgy lesz! Én önnel vagyok és leszek. Isten segítse!

A csendőr elment. A fiatal pap úgy érezte, hogy olyasmiket hallott most, amiket még soha. Katedrára való, prédikálni kellene róla.

Egy hét elteltével Várhegyről beszélt a falu. Ugyan ki ez az ember? Apostol, aki küldetett, hogy szép szavával megsimogassa az emberek lelkét? Hogy megszerettesse s megértesse a törvényt az emberekkel? Megértesse velük, hogy a törvény az ő érdekükben való. És hogy, aki a törvényt képviseli, köztük a csendőr is, szereti őket!

— Nálad is volt? — kérdezte az adóügyi jegyző a tiszthelyettest. — Érdekes ember!... Olyan fellépése van, hogy én, aki tiszt vagyok, szinte vigyázni vágtam magamat, mikor megláttam... Tudod, mi ragadta meg legjobban a figyelmemet?... Mikor azt mondta, hogy a csendőrnek nemcsak az a feladata, hogy rója az országutakat, kergesse a bűnözőket, hanem, hogy a pusztta megjelenésével megelőzze a bűnözést... Javítsa az embereket, megértesse velük a törvényt... Apostol ez barátom!... Négy gyereke van!... A lánya, a legnagyobbik, most végzi a tanítónőképzőt...

— A gyerekeiről nekem nem beszélt! — jegyezte meg a pap.

VI. Házasságszédelgés.

Vannak munkakerülő emberek, akiknek legfőbb törekvésük, hogy életüket lehetőleg minden komoly munka nélkül töltsék el. Itt bizony nagy találgatásokra van szükség, mert a kitűzött cél megvalósítása nem könnyű. De azért gyakran megesik, hogy sikerül a terv. Ha ennek a lehetőségét vizsgáljuk, azt látjuk, hogy igen gyakran a nők hiszékenysége ad erre lehetőséget. Megjelenik előttük a férfi, aki az annyira várvavárt házassági ígérettel szédíti el a nőt. Ő maga nem veszi az ígéretet komolyan. Vagy már nős ember, aki ez okból nem válthatja be ígéretét, ha csak nem akarja magát kitenni a kettős házasság büntette miatt megindítandó bűnvádi eljárásnak; vagy esze ágában sincs, hogy ígéretét be is váltsa. De azért úgy tesz, mintha komoly volna a nősülési szándéka. Amikor elérkezettnek látja az időt, előhozakodik azzal, hogy a házasságkötést megelőző eljárási stb. költségek tetemes összegbe kerülnek. A gyanútlan áldozat szívesen adja oda megtakarított pénzét azért, hogy a házasságkötés minden akadályát el lehessen távolítani. A tettes átveszi az áldozattól a pénzt és ezt a maga céljaira fordítja. Csak azután derül ki a tettes rosszhiszeműsége, amikor a megkárosítás már bekövetkezett, mert az ígért házasságkötés elmaradt. Minthogy a tettes célja az, hogy a sértett pénzét magának megszerezze, anélkül, hogy az ígért házasság megkötését komolyan akarná, nyilvánvaló, hogy a cselekmény tulajdonképpen nem más, mint csalás.

Pár nap leforgása alatt mindenki tudta, hogy a fiatal papnak se vetőmagja, se pénze nincs. A fiatal, tapasztalatlan pap mindenkinek, akitől valamit várhatott volna, elpanaszolta baját. Az atyafiak pipájukat szutyogtatták s egymást ajánlgatták a papnak.

— Beszéljen csak tiszteletes úr Herpaival!... Annak jól adott tavaly a földje! — biztatta a papot Szabó T. István.

Herpai Álgya Jánost pécézte ki a papnak. Álgya János Suba Nagyot ajánlotta. S így tovább. Míg aztán minden gazda hunyorgott a tavaly megválasztott papra. Félre tekert fejjel vigasztalgatták saját magukat, hogy majd csak kieszközli valahogy a pap, mert egy kicsit csak bántotta őket a pap ügye. De miért nem megy át Nagydobosra a zsidóhoz?! Ad az neki akár egy vagónnal is.

A föld pedig már nagyon kívánta a teremő magot, melyből millió élet csirázik. Úgyhogy Solymosi — első nagy csalódása után — az egyik reggelen útra készülődött. Édesanyja — fehér jóság — érintette vállon.

— Fiam! Itt van Garvai, Herpai, Szabó T. István és még két gazda. Beszélni akarnak veled. Az irodában vannak.

A papot az iroda előtt szavak ütötték meg. Meghökken.

— Nem piritott ránk a tiszthelyettes úr, mert mindenki tudja a maga baját... — szónokolt Herpai.

— De abban csak igaza van ennek a Várhegyinek, hogy utóvégre felszánthatjuk a tiszteletes úr földjét közösbe, majd megkapjuk a szántás árát öszszel, de...

— Megosztán... van egy kis vetőmagunk is.

A mérgekről.

írta: DR. PUTNOKY ISTVÁN.

(Folytatás.)

Marómérgek.

A maró mérgeket külső, látható jelenségek alapján két csoportra osztjuk, ú. m. olyanokra, amelyek a test felületén okoznak súlyos elváltozást és olyanokra, melyek csak a szervezet belsejében — ha oda be tudnak jutni, — fejtenek ki mérgező hatást.

A maró mérgek hatásait rendszerint azonnal észlelnünk lehet, amint azok a test felületére vagy belsejébe kerültek. A bőrön támadt pörkők, mélyebb mart sebek, a szájban a nyálkahártyán látható elváltozások mind a heveny (akut) marómérgezések jelei.

Vannak azonban olyan maró mérgek is, melyek a szervezet belsejében fejtvé ki hatásukat, a mérgezést nem azonnal váltják ki, hanem csak egy bizonyos idő után. Az ilyen később felfejlődő mérgezést idültnek (krónikusnak) nevezzük.

Heveny külső mérgek.

I. Sávak.

A mérgezést előidéző savak közül a leggyakoribbak:

1. Sósav.
2. Salétromsav.
3. Kénsav. (Vitriol).

A pap benyitott. Pipafüst lebegett az irodában. A beszéd abba maradt. A pap sápadt volt.

— Mit kívánnak emberek, ilyen jókor reggel?

Garvai beszélt mosolygósan s megittasult saját szavaitól.

— Tiszteletes úr... tegnap beszéltük a maga ügyét a Körbe... Elhatároztuk, hogy kisegítjük... Mán csak nem engedhetjük, hogy a papunk átmenjen a zsidóhoz... Első teendő, hogy felszántjuk a földjét közösbe... De én mán azt is kiszámoltam félig-meddig, hogy mennyi vetőmag kell.

A pap arca kigyulladt, elszápadt, aztán meleg fától húzódtott nagy, barna szemére. Kezet szorított az irodabéliekkel. Azoknak a szája szótlan volt, de az arcuk mosolygott...

Augusztus lett... A tarlón eke borította a földet. Répási szántott, a pap kísérte. Répási beszélt.

— Bizony, az nagyon szép lány! De szép annak az egész családjá. Az Erzsike kisasszony megérdemelné, hogy megválasszuk tanítónőnek!

A pap maga elé tűnődött.

— Nagyon sok pályázó van. Soknak nagy urak a pártfogói... Várhegyi Erzsikének kevés esélye lehetne...

Ekkor a dülöűton megpillantották a leányt az apjával, Várhegyi tiszthelyetessel. Solymosi eléjük ment.

— Kezeit csókolom, kis Erzsike!... Jónapot tiszthelyettes úr!... Talán csak nem hozzám fáradtak ki?

— De igen! — válaszolt a leány. — Az utolsó percben meggondoltam a dolgot, megírtam a pályázatot, beadtam. Most kijöttem magához, mint az iskolaszék elnökéhez, hogy megkérjem, pártfogoljon!

Mindhármat főként háztartásokban használják, porcellán edények és berendezési tárgyak tisztántartására. Az egyszerűbb emberek merényletek elkövetésénél szokták felhasználni, áldozatukat a savak valamelyikével szemközt öntik. Bármelyik tömény sávval az áldozatot leöntve, annak bőrén mart égési sebek keletkeznek s ha a folyadék szemét is érte, úgy igen könnyen megvakul. Ismerkedjünk meg ezekkel a savakkal egyenként.

1. Sósav.

Teljesen tiszta állapotban gáz, amelyet ha vízben elnyeletnek, kapják az általánosan ismert árubeli sósavat. Ez víztiszta, maró, savanyú ízű folyadék, mely 38%, 25% és 10%-os töménységben ismeretes. A tömény sósavat megszagolva, szúrós szagúnak találjuk.

A gyógyászatban erősen felhígítva elégtelen gyomorsav esetén belsőleg rendelik, kanalas orvosság formájában.

Iparban főként a bádigosok használják forrasztáznál s cinket oldanak fel benne.

Háztartásokban zománcozott kádak, porcellán edények (W. C. kagylók, mosdók stb.) tisztogatására és kőpadlók felmosásánál használják. A háztartási és ipari célokra használt sósav sárgás színű.

2. Kénsav. (Vitriol.)

Tömény állapotban olajsűrű, víztiszta, a víznél majdnem kétszer olyan nehéz folyadék. Ha az ilyen

— Még pedig emberfeletti módon, kedves Erzsike!... Mít kapok, ha megválasztatom?

— Mít kap?... — gondolkodott a leány. — Majd meglátom!...

Szemük összekéklett. A tiszthelyettes akkor vette észre, hogy a két fiatal most lélekben összeölelkedett.

Szeptember elején magához vette Solymosi a bukott pályázatok közül az Erzsikéjét, zsebetette s csendesesen dudolva elindult a csendőrlaktanya felé. A pályázatok eredményét még csak ő tudta egyedül. Boldog volt. Egy apátlan, anyátlan fiatal tanítónőt neveztek ki.

Erzsébet kint ült a kis kertben az őszi rózsák közt. A pap elé sietett. Különöset sejtett. Úgy érezte, hogy le kellene ülni, mert elhagyja az ereje. A tiszteletes úr zsebébe nyúlt, mosolygott.

— Kedves Erzsike!... Pályázatát elutasították!...

— És maga ezt olyan könnyen, mosolyogva közli velem? — tántorodott meg elfehéredve a leány.

Igen... Ilyen könnyen... — Mert ha nem lehet valaki tanítónő, nagyon könnyen lehet papné...

— Micsoda? — ijedt fel Erzsike.

— Igen, papné... Itt aztán én úgy tudnám pártfogolni, de úgy tudnám, hogy millió pályázó közül is bejönne... Nyujtsa be kérvényét!

— De... Dani! — borult lángba a leány arca.

— Erzsike! — fogta át mindkét kezét a lánynak a pap.

Sárgán hunyorgott az őszi este. Mély sóhajok szálltak a tarlókról az ég felé s az aransárga őszi fák irigyelték a nyarat...

tömény kénsavat vízzel keverjük, az a keverés közben olyan erősen felmelegedhetik, hogy szétrepeszt-heti az üveget is. A sósavnál sokkal veszedelmesebb és roncsolóbb hatású folyadék. Színe, szaga nincsen.

Használják vegyiparban, akkumulátorok töltésére és a háztartásban — ha ritkábban is — a sósavhoz hasonló módon.

Régóta kedvelt és használatos merénylet eszköz. Az áldozatnak rendszerint az arcába önti a merénylet. A bőrön igen súlyos szenesedő sebeket okoz, ha szembe kerül, vakságot idéz elő.

3. Salétromsav.

Tömény állapotban — ha vegyileg tiszta — átlátszó folyadék, ha nyers, úgy sárgás vagy vöröses színű, levegőn erősen füstölő, erősen maró tulajdonságú sav. Csak a salétromsavnál találjuk annak egyéni tulajdonságát, hogy bőrre cseppentve, azt megsárgítja.

Az ékszerésziparban „választóvíznek” nevezik azon tulajdonsága miatt, hogy a tömény salétromsav az aranyat nem, de az ezüstöt oldja, így az arany a hozzá kevert fémektől elválasztható.

Ha tömény salétromsavat és tömény sósavat 1:3 arányban kevernek, az ú. n. „királyvizet” kapják, mely a fémek királyát, az aranyat is oldja.

*

A most említett három savféleséggel orozva mérgezéseket nem igen lehet elkövetni, mert az áldozat az erősen maró savanyú ízről azonnal gyanút foghat. Merényletek, gondatlanságból eredő balesetek, öngyilkosságok azonban elég gyakran fordulnak elő.

Meg kell ismerkednünk a fenti három erős maró savon kívül a háztartásokban elég gyakran használatos két savval, ú. m. az ecetsavval és az oxálsavval, vagy ahogyan köznyelven hívják, „heresó”-val.

4. Ecetsav.

A tömény ecetsav, vagy ecetessencia kristályos, amiből hígítással állítják elő az ételek megsavanyításához szolgáló ecetet. A tömény ecetsav (essencia) meggyújtva kékes lánggal ég, tehát igaza van a népdalnak, amikor azt mondja, hogy... „csárdában, ecet ég a lámpában”.

Az ecetessenciával előfordulnak gyakrabban mérgezések felnőtt embereknél oly módon, hogy azt tévedésből más folyadék helyett isszák meg. A közönséges étecettel szemben igen érzékeny a csecsemő, az erősebb ecet pedig a kisgyermeknél halált okoz, úgy szólván minden esetben.

Nem szabad elfelejtkeznünk az ecetes ételekkel előforduló ételmérgezésekről sem. Ha az ilyen ételneműt pl. rézedényben teszik el, úgy az ecet a rézet kioldja és mérgező ecetsavas-réz-só alakjában belekeveredve az ételbe, rézsómérgezést okoz.

5. Oxálsav. (Heresó.)

Kristályokból álló, szagtalan, fehér, erősen savanyú ízű fehér por, melyet a háziasszonyok tintafoltok, rozsdafoltok eltávolítására használnak. Innen adódik elő a legtöbb szerencsétlenség, mert a háztartásba került fehér por maradékát használat után a takarékos háziasszony elteszi a többi zacskók mellé, ahol pl. egy másik gyakran használt háziasszony, a hasajtásra szolgáló karlsbadi sót őrzi. Hetek telnek el,

míg újra egyikre vagy másikra szüksége lesz s ekkor nem emlékezik arra, hogy melyik-másik és a karlsbadi só helyett heresót vesz be.

A heresó igen heves méreg. Nemesak savi jelle gével marja fel a szájüreget és nyelőcsövet, hanem erős szív méreg lévén (szív bénító), a gondatlan embert elpusztítja.

A savmérgezések külső jelei.

Ha sósav, kénsav, salétromsav vagy tömény ecetsav éri a test felületét, úgy azt felmarja s a bőrön piros pörkők keletkeznek. Ha a maró savak a szájüregbe kerültek, úgy a nyálkahártyán sebek, pörkők állnak elő, a garat és nyelőcső bedagad, sebek keletkeznek rajta s az áldozat nyelni (táplálékot felvenni) nem képes.

A sósav és kénsav marási szélei feketék, salétromsavnál sárga színűek.

Az ecetsavas rézokozta ételmérgezésnél az áldozat hány, sápadtság és hideg verejték ütözködik ki homlokán, szédül, ájlik.

A tömény ecetsav hatása az általános savfelmaródásokkal azonos.

A heresóval mérgezettnél erős gyomorgörcsei vannak s a szívverése gyenge, ájulásokba esik stb.

A savmérgezettnél olajat, szódabikarbónát kell adni, hogy a savi hatást közömbösítsük. Ha ezek nem volnának kéznél, úgy meszet kell lekaparnunk a ház faláról vagy a szoba faláról s azt kell a mérgezettnél beadni (a mész a savat közömbösíti).

Heresómérgezések.

O. G.-né székrekedésben szenvedett és a házában lakó barátnőjéhez karlsbadi sóért küldött. A barátnő a házi gyógyszer-tárából a kért szert megküldötte. A „karlsbadi” sóból az asszony 2 evőkanálnyit oldott egy pohár vízben és azt megitta. Az oldat lenyelésétől számított 10 percen belül meghalt. Lefoglalták a barátnő ú. n. házi gyógyszer-tárárt, megvizsgálták és megállapították, hogy a barátnő tévedésből és felületességből karlsbadi só helyett oxálsavat küldött O. G.-nének.

Hasonlóképpen karlsbadi só és oxálsav elcsere-lése okozta özv. S. K.-né halálát, aki egyik rokonánál lakott és ennek cselédjét elküldte a gyógyszer-tárába karlsbadi sóért. A lány a szert meghozta és a konyhaszekrény fiókjába helyezte, ahol a háziasszony egy papírzacskóban oxálsavat tartott a már ismert célból. Reggel özv. S. K.-né a lánytól kérte a karlsbadi sót, mire az bevitte egy pohár vízzel együtt. Az öregasszony a szokott módon elkészítette az oldatot és megitta. Az oldat elfogyasztása után rögtön rosszul lett és rövid idő alatt kisenvedett. A lány a karlsbadi só helyett tévedésből az ugyanabban a fiókban lévő oxálsavat vitte be.

Egy 24 éves lány bátyjával és annak barátjával otthon uzsonnázott. A fiúk távozása után a lány egyedül maradt. Este 8 órakor hazaérkező nővére a lakást zárva találta és hosszas csengetésre sem nyert beboesátást. A zárat feltörte, a lakásban nővérét a földön eszméletlenül találta. Orvost hivatott, de az már csak a beállott halált állapíthatta meg. A bon-

colás után megállapították, hogy a leány oxálsavval megmérgezte magát.

H. A. 50 év körüli ember leküldte fiát a lakásukhoz közel levő fűszerkereskedésbe keserűsért. A sóból egy evőkanálnyit egy pohár vízben oldott és azt megitta. A „keserűs“-oldat elfogyasztása után fél órán belül meghalt. Előbb a vásárolt só maradványát vizsgáltuk meg és azt nem keserűsónak, hanem kristályos oxálsavnak találtuk. A hullarészek is bőségesen tartalmaztak oxálsavat. A további nyomozás folyamán megállapították, hogy az üzletben tévedésből keserűs helyett „borkósavat“ adtak, viszont a borkósav nem volt egyéb, mint kristályos oxálsav. Természetesen a borkósavnak jelzett mintegy 2 kg.-nyi oxálsavat hivatalosan lefoglalták.

S. J.-né idegbeteg asszony férjével összeszólalkozott, tőle pénzt kért, de kérését a férfi teljesíteni nem tudta. Az asszony erre oly indulatba jött, hogy az előre elkészített heresó (oxálsav) oldatot felhajtotta és 10 perc múlva kiszenvedett.

(Folytatjuk.)

Erdélyből írják bajtársaink...

I.

Első nyomozásaim a felszabadult Erdélyben.

Lehullottak hát a szégyen-sorompók s mi — akiket a sors kegye erre kiválasztott — dobogó szívvel és remegő ajakkal megérkeztünk őseink szent földjére, melyet két hosszú évtizeden át vérszívó ellenség sanyargatott.

Könny szökött a szemembe, amikor szeptember 6-án átléptem az avasujvárosi őrs gazdátlan küszöbét. Éreztem, hogy életem leggyönyörűbb pillanata ez. De öt csendőröm torkát is fojtogatta valami, mert egy szót sem tudott szólni egyikük sem. Csak álltunk egy darabig némán, meghatódott lélekkel s biztosan tudom, hogy mint a hatan imádkoztunk.

Itt leszek hát én 20 év után az első magyar őrsparancsnok. Körülnéztem az üres, piszkos lakatanyában, ahonnan a megszűnt hatalom csendőrei még az asztalt is elvitték. Nem baj, majd lesz itt sárgás-barnára lakkozott, ragyogó tisztaságú hosszú közös asztal... Azonnal hozzáfogtunk a rendcsináláshoz, de még bele sem melegedtünk, már megindultak a panaszosok. Hej, de nagy öröm volt ez az első találkozás. Egyik ember a másik kezébe adta a kilincset s nem fogyott ki belőlük a panasz. Persze, mind a román uralom alatti ügyekről volt szó. Mi pedig csak írtunk a ládán, ablakpárkányon, meg ahol lehetett a sok keserűséget.

Valamennyi elmondására nincs itt hely, de leírok egyet. Egy rózsapallagi lakos panaszkolta, hogy még a szomorú román uralom idejében betörték a szőlőhegyen levő pincéjébe és élelmiszert s ruhásműveket loptak el 275 pengő értékben. Elmondta, hogy többször is betörték a pincékbe, de a román csendőrök nem sokat keresték a tettest s bizony ezek a betörések úgyszólván mind kiderítetlenek.

A panasz nyomozására azonnal járőrt vezényeltem, magam pedig a járőr ellenőrzésére indultam, hogy az ismeretlen helyen és személyek ellen a nyomozást irányítsam. Nagy feladat előtt álltam úgy én, mint a nyomozó járőr. Tudtam, hogy most

különösképpen becsület dolga az eredmény s úgy éreztem, hogy rajtam van az egész testület szeme. Nem ismertünk senkit, minden támpont nélkül álltunk. A lopás tiszta román községben történt, így először megbízható tolmácsról kellett gondoskodni, ami sikerült is. Feltűnés nélkül érintkezésbe léptem az illetővel, megkínáltam cigarettával — nagy ujság volt a finom illatú magyar dohány — s egy pengőt is adtam szívni valóra, fáradozása fejében. Így hamarosan összehoztam a tolmácsot s rátérhettem a dolog velejére. Először óvatos volt, de amikor látta, hogy mindnyájuk javára dolgozom, lassacskán felsorolta a község megbízhatatlan embereit s közülök is egynehányat, akiknek különösen része lehet a pincebetörésekben. Megvolt most már az első nyom, amelyen elindulhattam. Megidéztem a kijelölt embereket a község házára és egy új tolmács segítségével részletesen kikérdeztem őket. Amint vártam is, természetesen egyik sem akart tudni a betörésekről, viszont azonban egyik-másik nyugtalan magatartásán megéreztem, hogy jó helyen keresek. Szükségesnek tartottam, hogy a rendkívüli helyzet felhasználva, hadianyag felkutatása címen nevezetteknek házkutatást tartassak. Alig hogy a kutatást megkezdtük, már is a keresett bűnjelekkel találkoztunk. Ez nem volt nehéz, mert itt a lakosságnak a szobákban alig van más bútora, mint egy egyszerű láda, így könnyen lehet kikutatni. Kutatás során a pincebetörések összes bűnjelét megkerülték csekély élelmiszer kivételével. Boldogabbak voltunk, mint a sértettek, a lakosság pedig össze-
verődve tárgyalta azt a nagy csodát, amit a magyar csendőrség az első napon véghezvitt. A legjobban annak örvendtem, hogy ezzel a lakosság bizalmát teljesen megnyertem, ami abban is megmutatkozott, hogy a későbbi nyomozásokban már többen állottak bizalmas adatokkal segítségünkre.

Már a mi ottlétünk alatt is fordultak elő bűncselekmények. 1940 szeptember 17-én az őrskörlethez tartozó Rákcsa román községben történt betörés a gör. kath. templomba. A helyszínre érve azt állapítottam meg, hogy a tettes csakis ismerős egyén lehetett, mert a templomajtók közül azt választotta, amelyik leggyengébb és a legközelebb van a perseyekhez. A legelső B. egyénemet ismét igénybe vettem, akinek útján rövid idő alatt olyan adatokat gyűjtöttem, hogy azok alapján a tettes megkerült. Községbeli volt.

1940 szeptember 11-én és 20-án az avasfelsőfalui őrs arról értesített, hogy 11-én az avasfelsőfalui rk. templomba és gör. kath. templomba ismeretlen tettesek betörték és a Szentséget ellopták. 20-án ugyancsak az említett őrs értesített, hogy a turvákonyi templomba is betörték s a Szentséget és miseruhákat ismeretlen tettesek ellopták. Látnivaló volt, hogy valami betörő társaság működik itt, vagy legalább is ugyanaz a betörő. Járőröket vezényeltem ki, meghagyva nekik azt is, hogy a községi előjáróságokat a betörésekről értesítsék és kérjék fel, hogy minden gyanús idegen egyént tartóztassanak fel s erről az őrsöt azonnal értesítsék. 23-án arról értesültem, hogy az őrskörlethez tartozó Rózsapallag község gör. kath. templom ajtaját is megkísérelték betörni, de itt már megzavarták a tettest, mert már érvényesült az általam tett óvintézkedés. Azonnal az eset nyomozására indultam, de a helyszínen a feszítésen kívül a tettes személyére

mutató más nyomot nem találtam. Még mielőtt az őrsállomásról elindultam volna, megkértem a község előljáróságát, hogy a község minden utcáját egy megbízható egyénnel figyeltesse és minden idegen egyént tartóztasson fel mindaddig, míg járőr nem igazolja. Amikor a helyszínről visszaérkeztem a községbe, a község egyik utcáján az egyik figyellel megbízott polgári egyén már egy gyanús külsejű emberrel beszélgetett. Mivel megfelelő segédleteim nem voltak, mert azt egy másik járőr vitte magával, az illetőt igazoltatása végett az őrsre kísérttem. Személymotozása alkalmával a lábszártekerese alatt 2 tolvajkulesot találtam. Tovább motozva, a széttört Szentség darabjait is megtaláltam egy román bocskorba rejtve, amit hóna alatt hordott. Kikérdezése során beismerte, hogy a felsorolt összes templomokba ő tört be s ha el nem fogom, még az éj folyamán Avasujvárosban is betört volna a templomba.

Nevezett a nyomozás folytatása végett az avasfelsőfalui őrsnek átadtam, honnan a Szatmárnémeti m. kir. honvéd ügyészséghez került.

Az ismeretlen helyen és viszonyok között tett intézkedéseim beváltak, mert egyszerűek és az élethez alkalmazkodóak voltak. Hálát adok az Istennek, hogy így kezdhettem Erdély földjén.

Szamosi József tiszthelyettes
(Avasujváros).

II.

Az első panaszosunk Erdélyben.

1940 szeptember 14-én, Kolozsváron, az osztályparancsnokságtól azt a parancsot kaptuk, hogy a részünkre Bonchida községben kijelölt őrsállomásra vonuljunk be. Bonchidára aznap 22 órakor megérkeztünk és a volt román csendőrlaktanya után érdeklődtünk. Közvetlen a Szamos partján csakhamar meg is találtuk. Az egyedülálló laktanya udvarába bemenve, ott már a bennünket megelőző honvéd bajtársakat találtuk tűz mellett. A honvédekkel közöltük a jövetelünk célját, mire többen is bemutatták a laktanya pizkos belsejét, melyből rövid tartózkodás után iparkodtunk ki a szabadba. Feltűnt nekem, hogy a honvédek mind kint éjjeleznek, holott az épületet legalább ideiglenesen rendbe szedhették volna. Ennek okát meg is kérdeztem a honvédektől, akik mindjárt megadták a feleletet, hogy az épületben annyi a patkány, hogy az előző éjszaka sem tudtak aludni, ezért inkább kint töltik az éjszakát a szabadban.

A hallottak után mi is eltávoztunk, hogy más szállást keressünk. Egy polgári háznál találtunk is.

A kapott parancs értelmében 15-én reggel már megkezdtek a közbiztonsági szolgálatot, ami a községek portyázása, fegyverek és kincstári javak összegyűjtéséből állt. Ez így ment három napig, anélkül, hogy egy panaszos is jött volna az őrsre, míg a negyedik napon bejött egy Marosán nevű öreg román ember, aki félig magyarul, félig románul előadta, hogy igen nagy panasza van. Elmondta, hogy a szomszédasszonyok már két éve kölesözött egy káposztás hordót, aki azt többszöri kérésére sem volt hajlandó visszaadni. Az a kívánsága, hogy az asszonytól vitessük vissza a hordóját. Erre az öreget megnyugtattam, hogy beszélünk az asz-

szonnyal is és ha tényleg úgy áll a dolog, ahogy előadta, akkor biztos lehet benne, hogy a hordóját még aznap megkapja.

Ezek után az öreg román egy váratlan kérdést intézett hozzám. Azt kérdezte, hogy hányan vagyunk az őrsön. Hirtelen nem tudtam mire vélni ezt a kérdést, de az én panaszosom már mondta is, hogy ha a hordóját haza vitetjük, akkor az őrsnek ad nyolc fej káposztát. Hozzátette, hogy tőle sokat ne várjunk, mert igen szegény ember, de a megígért káposztát el fogja hozni az őrsre.

Az öreg Marosán bácsit megnyugtattam, hogy mi nem dolgozunk káposztáért, minket megfizet a magyar állam, azért vagyunk, hogy mindenkinek elintézzük a panaszát, ügyes-bajos dolgát. Erre azt kérdezte az öreg, hogy hát a román csendőröket nem az állam fizette, mert ugyan ebben az ügyben azoknál is volt már többször, sőt 100 leit is ígért nekik, de azok kijelentették, hogy sok utánjárást vesz az igénybe, ennyiért nem tudják megcsinálni.

Még aznap kihallgattam a szomszédasszonyt is, aki igen elcsodálkozott a mi barátságos, jóindulatú viselkedésünkön s rövid érdeklődés után elismerte, hogy bizony a hordó az öreg Marosánt illeti. Egy órán belül már otthon volt a hordó régi gazdájánál.

Az öreg román másnap ismét bejött az őrsre, de káposzta nélkül. A hála az volt, hogy Kovács csendőrt — aki a panaszát előzően felvette — megcsókolta, velem pedig kezefogott. A történeteket a községben elbeszélte, aminek a hatását nemsokára éreztük, mert egyszerre megindultak a panaszosok.

Milyen világ lehetett itt 20 évig, hogy az emberek még panaszt sem tehettek?

Hunyadi János tiszthelyettes
(Bonchida).

III.

Egy a sok közül.

1940 október 12-én délből a laktanya kapuja előtt az utcán álltam, amikor egy ismeretlen ember közeledett felém. Közelembre érve, román tengerész sapkáját megemelte és románul köszönt. Mivel magyar öltözetben volt és személye is magyar ember benyomását keltette, ami a román Libánfalván ritkaság, megállítottam és kiléte után érdeklődtem. A következőket beszélte el.

Horváth Lászlónak hívják, 25 éves, Libánfalván született és magyar családból származik, cipész. Mivel román iskolába járt, magyarul alig tud, mert az elmúlt 22 év alatt magyarul nem volt szabad neki beszélni.

1937 április 1-én bevonult katonának Galacba, a tengerészethez, hol 1940 szeptember 6-áig szolgált. Katonai ideje alatt egyetlen banit sem kapott zsold fejében. Galactól Turn-Szeverin-ig a Dunán közlekedtek hajóval. Három hetenként szokott náluk zsoldfizetés lenni. Ahol szolgált, kb. 75—80 magyar katona volt még és amikor zsoldfizetésre sorakoztak, a magyar katonáknak minden esetben csak a zsoldfizetési naplót mutatták meg azzal, hogy: „Mit akartok ti, hiszen a zsoldot már felvettétek.” A nevük minden egyes esetben alá volt írva. Ha méltatlankodtak, az altisztek bevonszoltak közülük néhányat valamilyen mellékhelyiségbe és agyba-főbe verték. Közben azt mondogatták nekik, hogy:

„Kutya magyar katona, kell-e zsold?” Ez volt a román hadseregben szolgált magyar katonák zsoldja.

Elmondotta még, hogy Horváth vezetéknévéből a v betűt, az á betűről a vesszőt és a neve végén levő h betűt törölték és Horváth helyett Horhatnak írták. Nevének elrománosítása miatt elégedetlenkedett, magyar voltára hivatkozva panasszal élt. Kapott is olyan elégtételt, amit soha sem felejt el, mert az iroda egyik sarkából a másikba, egyik román tiszttől és altiszt kezéből a másikba röpítették és addig ütötték, verték és rugdosták, amíg végre azt volt kénytelen mondani, hogy nem Horváth, hanem Horhat.

1940. augusztus havában, amikor a magyar bi-zottság az „Erzsébet” hajón Turn-Szeverinbe érkezett, az ő hajójuk is a Dunán vesztegelt, a magyar hajótól nem messze. A magyar hajó személyzetével néhány szót váltott magyarul és emiatt valamelyik román katona elárulta a felsőbbbségének. Keserve sen meglakolt ezért, mert haját, fülét tépték, leköpdösték, ütötték, verték, bezárták és azzal fenyegettek meg, hogy mint kémét összekötözik és a vízbe dobják. A hajón volt többi magyar származású haj-társ a azt mondta, hogy ha a fenyegetést beváltják, elsüllyeszti a hajót. Így menekült meg.

Mivel katonáskodása ideje alatt egyetlen bani zsoldot sem kapott, szülei és egyéb hozzátartozói küldtek neki pénzt, amiből nagyobb összeget meg-takarított. 1940 szeptember 6-án leszerelése alkal-mával a saját részére 1 bőrkabátot, felesége és gyer-meke részére 1—1 öltöny ruhának való kelmét vásá-rolt 3000 leiért. Leszerelési helyüktől a magyar ha-tárig: Gyimesig kísérték őket. Kísérés közben azzal fenyegetőztek, hogy aki a szent román földet azzal meri bemecskolni, hogy magyarul beszél, menthetet-lenül agyonlövöik. Mikor a határhoz értek, a magya-rokat teljesen kifosztották. Pénzüket, értéktárgyai-ka elvették, a ruhát lehúzták róluk. Tőle is elvet-tek mindent, amit vásárolt, bőrkabátját lehúzták róla és a még megmaradt néhány lei pénzét is elvették. Azt mondták neki, hogy a dicső román hadsereg által éveken át fizetett bőséges zsoldból összegyűjtött pénzen vásárolt ruhaneműt nem viheti Magyarországra.

A magyar nyelvet is feledni kezdő Horváth László arca kipirult, keze ökölbe szorult. Azzal tá-vozott, hogy hála a magyarok Istenének, most már senkisé is rugdossa az iroda falai között ide-oda azért, mert Horváthnak és nem Horhat-nak hívják.

*Kovács Lajos II. tiszthelyettes,
(Libánfalva).*

IV.

Az egyik erdélyi ujságban ezt olvassuk:

Élesden ismét vásár volt... Vásár, amelyet csak 22 év szenvedése után érhattunk meg. Nagyon sok vásár volt azóta már Élesden, de hogy erről a vá-sárról megemlékezzünk, arra ezer okunk van. Vásár volt az is, ahol a román csendőr „ügyelt” a vagyon-biztonságra, de ez a vásár csak a bűnözőknek és a velük egy húron pendült román csendőröknek je-lentett üzletet. Hány esetet tudnánk felsorolni olyat, amikor a sértett húzta a rövidebbet, mert a tolvaj felezett a román csendőrökkel.

Istenem, milyen jóleső érzéssel pillantottunk végig a mi kakastollasainkon, amikor megláttuk őket, s hogy nem csalódtunk bennük, arra elég dokumentum a 22 év után első ízben megtartott élesdi vásár. Híres volt ez a vásár eddig arról, hogy kereskedő ember nem szívesen látogatott el, mert a haszon az rendszerint elmaradt. Ez csak a korrupciótól megfertőzött román csendőröknek és a bűnözőknek jelentett hasznot. Kereskedőknek pedig csak kockázatot, meghurcolást és bosszúságot. Ezzel szemben mit láttunk most az élesdi országos vásá-ron? Láttunk magyar csendőrt, mint a jogrend és igazságérzet és becsületesség megtestesült szimbólu-mát. Nincs azon mit csodálkozni, hogy a tettenka-pott zsebtolvajt kísérő magyar csendőrt megéljenezte a vásár közönsége. Az anyaországban, ahol ismerik a magyar csendőrt, ez természetes jelenség, hogy a tolvajt el is fogják. Nálunk huszonkét esztendőnek kellett ahhoz eltelni, hogy ilyesmit láthassunk.

Nem akarunk mi a magyar és román csendőr-ség között párhuzamot vonni, mert az szerintünk lehetetlenség volna, de nem hagyhatjuk szó nélkül, mégsem, hogy mily csodálattal szemléltük azt a be-csületes szolgálatkészséget és lelkiismeretes munkát, amit csendőreink kifejtettek. Sokaknak lesz emlé-kezetes ez az élesdi vásár. Egyeseknek azért, mert szívesen jönnek még egyszer a tisztességes üzlet reményében, mások viszont messzire kerülni fogják, mert könnyelmű, léha pénzszerzési lehetőségük vé-gét jelenti.

Sok-sok szenvedő nevében *egy csendes szemlélő.*
(Folytatjuk.)

Erdély és népe.

Irtá: dr. vitéz GEREÖFFY GÉZA őrnagy.

III. A székely kultúra és székely értékek.

Emberfeletti munkát kellett végezni a székelység-nek a völgyeket, medencéket befűdő őserdők foko-zatos kiirtásával és termővé tételével. Így míg a havasok révén magas értékű állattenyésztést üz-hettek, addig a termőterületek földművelésre alkal-massá tévése által új életlehetőségeket nyitottak meg és megteremthették életfeltételeit számbeli növekedésüknek. Így később a székelyföld méhkas-sá vált, a nehéz munkában edzett, a szorgalma által élni-akará és tudó néprajok nyugati és keleti irány-ban való rajzása számára. E kitelepülésekre rész-ben már rámutattam (Göcsej, Szerémség, vágmenti, bihari település), de a székelység a maga életterén belül is végezte rajzásait. Így a székely alapítású Torockó és vidéke, a Szabolcs megyei, azóta meg-szünt Hort község (Kormányzó Urunk őseinek bir-toka volt) és környéke tömeges, Szilágy és Szolnok-Doboka szórványos székelytelepülése mindenütt a székely kultúra hirdetője lett. Sajnos azonban, a székelység zöme Moldovába települt és teremtett oly jeles föld-kultúrát, hogy a vajdák kiváltság-levelekkel látták el őket, mint az ott lakók tanító-mestereit. Az ezermester székely nem csupán Székelyföldön tartotta kezében az ipart és keres-kedelmet, de a mai napig még a román regát vidéken is. A kultúrfokot azonban leginkább a szé-kelyek házépítkezése mutatja, mely nemcsak egész-séges, de művészi is. Házaikat, gazdasági épületei-

ket gépies gyorsasággal „kalákák“ beiktatásával emelik. A székely kapu, szoba és portaképzés a rovársíras juhászbotig, vagy a díszes járomig, faragott szekérig, művészi östehetségét mutatják. Ezt csak a finntestvéreknél tudjuk hasonló mértékben feltalálni.

Jancsó Benedek a székely nép művészetéről írt tanulmányában mondja, hogy a székely művészi érzéke és képessége az egészséges lakóházaik építésénél csúcsosodik ki. A székely a maga lakóházát sohasem építi ki egészen az utcára. A ház és az utca széle között virágos kert számára mindig fennhagy egy pár méter szélességű teret, amelyet deszka- vagy léckerítés választ el az utcától. A székely lakóház udvarára az úgynevezett székelykapu vezet. Ez a kapu a székely építkezésnek legjellemzőbb és legdíszesebb alkotása. Annyi költséget, annyi figyelmet és fáradságot alig fordít a székely valamire, mint a kapura.

A kapu homlokkötésén be van vésve az építettnek és feleségének neve, az építés éve igen gyakran megtoldva a székely nép erkölcsi felfogását és eszejárását jellemző elmés mondatokkal, mint például a következők: „Ha jó a szíved, lelked: bejöhetsz, — ha pedig nem: tágas az út elmehetsz.“ „Áldjon meg az Isten kimeneteledben, kormányozza jöttöd visszatérésedben.“

A kapu mellett az utcán fedett ülőhely van, amely bár egyszerűbb, mint a kapu, de legtöbb esetben, ha nem is faragványokkal, de ízlésesen alkalmazott különböző alakú csipkézésekkel és kivágásokkal van díszítve. Hasonló módon van díszítve legtöbbször a ház előtt elhúzódozó deszka- vagy léckerítés is.

A ház első részén egész hosszában csinos kivágásokkal díszített fatornác vonul végig, amelynek közepéből a bejáratnál hasonló díszítésű veranda ugrik elő. Belépve a ház belsejébe, azt látjuk, hogy annak minden bútordarabja magán viseli ugyanannak a művészi ízlésnek a nyomait, amelyet a székely kapu, kerítés és az egész ház külseje elárul. A székely háza rendszerint 1–2 szobából és konyha-kamrából áll. („Nagy és kis ház.“) A szobák falain világos nagy ablakok.

A szoba közepén áll a kihúzó festett asztal, himzett fehér abrosszal letakarva. Az asztal körül állanak a legtöbbszörre világoskékre festett, sárga vagy piros tulipánokkal díszített székek. Az udvar és az utca felé eső falak hosszában hosszú, keskeny, szintén kékre festett és sárga vagy piros tulipánokkal ékesített padok húzódnak. Ugyanilyen festési polccal ellátott fogas húzódik fennebb a falon a szobának majdnem egészen hosszában, telerakva a székely agyagipar művészi díszítésű és alakú bokály korsóival, tányéraival és egyéb edényeivel.

Az utca felőli sarokban van a vetett ágy, a székely asszony igazi büszkesége. A festett ágyfa tulipános. Az ágyban legalól szalmazsák van, amely a matrácot helyettesíti, arra vannak helyezve a pihe tollal töltött derékaljak, leterítve csipkésen kivarrt, vagy horgolt szélű fehér lepedővel. A derékaljakra vannak a varrottas végű, vagy himzett huzatú fehér párnák oly magasan felhalmozva, hogy majdnem a faragványokkal díszített gerendás mennyezetet érik. Az egészet szépen kivarrt szélű fehér ágytakaró fedi.

Az így felhalmozott ágynemű valóságos tárháza a legszebb női kézimunkáknak, a himzésnek és varrottasnak. Ugyanezeket a díszítéseket látjuk alkalmazva az ablakok fehér vászon- vagy csipkefüggönyein is. Még növekszik meglepetésünk és gyönyörűségünk, ha felnyitjuk a falak mentén hosszában elhúzódozó tulipános ládákat, amelyben a család fehérneműje van felhalmozva. Egész kincsesháza a legszebb női kézimunkáknak. Az egyes darabok a díszítő alakok és színek változatosságában egymással valóságosan versenyeznek. Gyakran egymást követő nemzedékek munkája van a ládákban összegyűjtve, mert régi szokás, hogy az anya leányára hagyja a birtokában levő legszebb darabokat és az viszont gondosan megőrzi, hogy átadhassa saját leányának, az unokának.

Alig van házieszköz, gazdasági szerszám, amelyik a székely művészi ízlésének és ügyességének valamelyes nyomát magán ne viselné. A pásztorbot, a balta nyele, az igavonó ökrök járma, az ostor nyél, a sulyok, amelyet az asszonyok a mosásnál használnak, egyszóval minden, ami fából vagy agyagból készült, — ha még olyan egyszerű és jelentéktelen szerszám is, nem maradhat cifrázás, vagy a kényesebb ízlést is kielégítő művészi díszítés nélkül.

Vártornyos kőfallyal kerített templomaik már a XIV. században emelkedtek és maradtak hátra műemlékként. XVI. századig az ősi rovásírást, — ö-törökrírást — használták, de már a kereszténység felvétele előtt is írástudó nép volt a székely. A községi bíróság feltétele volt a XVI. századtól az írni-olvasni tudás. A XV. században a moldvai Tatros vidékén már ismeretes volt a magyar bibliafordítás. 1514-ben a nép akarata és megértése folytán mondták ki a vallásegyenlőséget és el azóta békés szeretetben a lutheránus, kálvinista, a székely vallású unitárius és szombatos székely a róm. katolikus székellyel együtt. A XVII. és XVIII. században alakult középiskolák csak úgy ontották a székely középosztály tagjait, amelynek folytán nem csupán a székelység izmosodott, hanem a fölösleg az egész országban mindenütt virágzó nemesi családok alapítója lett és a székelység jó hírnevét öregbítette. Lord Fitzgerald, a XIX. század angol utazója azt írta, hogy „egész Erdély magyarságát a székelység mentette meg és tartotta fenn szellemi, testi munkájával és határtalan természetes szaporodásával“. Erdély birtokos nemességének 80%-a székely eredetű.

A borvizes, „degenyeges“ (szekérkenőt áruló) vagy deszkás székely, az aragónitból csecebecsét faragó, vagy fazekat, köcsögöt, szobrot formáló naturalista székely, a színes „guzsajás“-t és háziipart űző székely fehérszínű, aki a férfi védőangyala, felesége és hű munkamegosztója, egyformán hirdetői voltak és lesznek a székely kultúrának.

Székely földön a gyapjú, len, kender feldolgozása gazdasági követelmény mellett, hogy hagyomány is. A festés és mintázás évszázados gyakorlati tapasztalat eredménye. A székely férfi ruházatát hivatásához alkalmazta. A testhez szorosan simuló, szürke vagy fehérszínű „harisnya“ és „lájbi“ az erdőben való járást könnyíti meg, azért erős és simulékony, azért gombtalan a ruházat. De a harcos nem is ér rá a gombbal bibelődni. A harisnyán levő

keskeny szegőzsinór és vitézkötés nem csupán dísz szolgál, hanem kék, piros, zöld színe szerint megjelöli a férfit a határőrvidék szerinti hovatartozásában. Katonaruházat ez, célszerű és mutatós, de egyben a természet alkatának kihangsúlyozója. E ruházatban igazán az ember teszi a ruhát és nem megfordítva, mert kíméletlenül megmutatja az erőt s ennek következménye a székely délceg testhordozása. A nők ruhája egyszerű és szemérmes. A szoknya hosszú, a mellény leszorítja a mellét, s a „vizitka“ csukott nyakú. Minden színpompája mellett komoly öltözet. A román megszállás új szellemiséget adott ugyan itt-ott a bolti és úribb viselet meghonosításával, de ez csak jelentéktelen pecsét a székely tiszta és üde ruházatán, ami gyorsan le fog kopni. A székely ruházatát maga gyártja és ennek egész külön, érdekes ipara van. A gyapjút a juhokróról való lenyírás után megválogatják és rendezik. A hosszúszállából a lomos pokrócot, a vegyes gyapjúból pedig az ú. n. „cseregét“, a székelyek „osztovátán“ szőtt paplanját, „döggyapjú“-ból a ruhaposztót készítik. Nyírás után a székely asszonyok napokig mossák a patakokban a sulykolópádon, a „merengető“-ben sulyokkal. Azután következik a fésülés a vízajtású fésülőgépen, amely két részből áll: a tépetőből és fésülőből. A nyírott gyapjú mosással és fésüléssel felére csökken. Ha ez megtörtént, elteszik a gyapjút pihenni s csak a nyári és őszi munkák után veszik elő, hogy „guzsaly“-ra kössék és fonják. A fonók közösek, ahol a nők nótaszóval fonnak s a férfiak mesélnek és évdnek. Rendszerint este tartják a székelyfonókat, a „guzsalyas“-okat, ahol különböző (lábas, ülő, bot) guzsalyak dolgoznak, az orsók peregnék s a fonál készül. Utána jön a szövés két lábitós, két nyüstös szövőszékben és tavaszra elkészül a nyersposztó. Ezután jön a posztókészítés ősi műhelyében a „dürückölés“. A dürückölő szintén vízajtású és célja az, hogy a posztó szárait a vízben és állandó ütemes sulykolásban összeverje, mitől megvastagodik és összébbr megy a posztó. A jól dürückölt posztóruha 15 évig is eltart. A cseregét azonkívül vízben és kádban „ványolják“, csalafintán kiszelt módon és kiszáritás után esetleg festik. Úgy a cseregével, mint a lomos pokróccal külföldre is kereskednek.

Amíg a székelyek az elébb vázolt kemény munkával ruházatukat és székelyszötteseiket házilag gyártják, annak mindenféle kézfáragasú eszközével, addig a munka mellett nem marad el a nóta és a mese. A székely magas szellemi kultúrája közismert, minden székely elsőrendű mesemondó és meseköltő. A népköltészet értékes alkotásai a meséik és a mondáik. Balladáik azonban oly költői értékkel bírnak, hogy a világirodalmi hírességre szertett skót népballadákat is felülmulják. (Pl. Kádár Kata. Julia szép leány. Stb.).

Zágoni Mikes Kelemen levelei, Apor Péter „Metamorfózisa“, Cserey Mihály „Erdélyi törtérelja“, Bot Péter „Magyar Athénása“, Apácai Cserei János „Philosophiai Encyclopédiája“, legértékesebb és legelső hirdetői voltak a magyar szellemnek. Az egyetemes tudományosság pedig oly hőseket kapott a székelyektől, mint a tibeti irodalom egyedül álló művelője, Körösi Csoma Sándor, vagy Bólyai Farkas és Bólyai János, a geometria világ-hírű megteremtői.

Dávid Ferenc hitvitázó unitárius püspök, Székely Bertalan, a leghíresebb történelmi festőnk, Paál László, Barabás Miklós, Kacziány Ödön, Köllő Miklós, a művészet nagy Petőljje Márton Ferenc, Jakab Ödön költő, Benedek Elek és Gaál Mózes nagy mesemondók, Bartha Miklós a nagy publicista, Kriza János, a vadrózsák írója, Orbán Balázs a híres ethnografus, a tudós Apáthy, a régi nagy Telekies, Ugronok, Salamon Ferenc stb., stb., a mult székely nagyjai közül csak egy néhányat felemlítve, ragyogó szószólói annak a kultúrának, amit a székelység magából termelt ki. Csak kevesen tudják, hogy a budapesti állatkert alapját 1865-ben Xántusz János neves székely zoológus és világutazó vetette meg. Hogy Ditrői Puskás Tivadar Edison nagy munkatársa volt a telefonhírmondó feltalálója. Hogy Remetei Balás Jenő mérnök volt a dunántúli bauxit-telepek felfedezője. Hogy az 1848-as Gábor Áron kezdetleges feltételek mellett olyan ágyúöntőnek bizonyult, ami korának legnagyobb meglepetése volt, stb.

Ami pedig a közelmúltat illeti, arra méltán lehet büszke a székely! Az a felbecsülhetetlen értékű irodalom, amit a székely írók az elnyomatás alatt felmutattak, nagyságában egyenesen megdöbbentő. Dolgoztak a csonkaházába kikerültek ép úgy, mint az Erdélyben maradtak. A transzylvángondolatot olyanok hirdették meg, mint Remenyik, Végvári, Áprily, Dzsida, Tamási, Nyirő, Balázs, akik mind az Erdélyi Helikon oszlopos tagjai, szerettek fajtájuknak hírnevet. Itt kint Szabó Dezső, Berde Mária, Ignác Rózsa, Gulácsy, Makkai, Székely Mózes, Gyallai, Hunyadi, Kádár, stb. a Szépművés-céhben szerettek babérokat a magyar irodalomnak.

A székely vér csöppjei drágák, mert egy művelt, magasfelettségű, erkölcsi civilizációt ragyogó históriai öntudattól telített fajtának a vére, melybe a nemesen dobogó szív, a munkáskar, a fizikai és erkölcsi rátermettséggel vegyítette az életerőt. Az a kultúra és az az érték, amit a székely nép fiaiban felmutathat, legyen zálog egy újabb ezredévre.

Egy öreg csendőrtiszt naplójából.

Szemleutak az erdélyi Kárpátokban.

Írta: VERBÓ JÁNOS ny. ezredes.

VIII.

Mielőtt az *apahavasi* nyári őröt meglátogattam volna, benéztem egy kicsit Csikszeredára is. Itt azzal a hírrel fogadtak, hogy a románokkal megvan a béke. Jó is lett volna, de az antantesatlós Bratianu nagyon is örködött afelett, hogy a jó öreg Károly király Romániát ne terelje át a Hohenzollernek táborába.

Hír volt az is, hogy egy öreg népfelkelő falujabeli barátját és fegyvertársát véletlenül agyonlőtte. Őrségen voltak a vasúti hidaknál és bevonulás közben azt tették vita tárgyává, hogy ki tud keményebb „fertig“-et csinálni. „Kész“-be vétel közben az élesre töltött fegyver aztán elsült és a valóban kemény fertignek emberhalál lett a vége. Persze, az ilyen okatlan virtuskodások súlyos büntetéssel jártak, de a barátot és családapát ez már nem tudta az

életbe visszahozni. A szomorú esemény felett a népes őr egyenként hamarosan napirendre tért. Csofálatos, hogy a háború az emberek lelkületét a halál iránt mily közömbössé tudja tenni.

A tartalékszázadom meglepően jól viselkedett és jól gyakorolt. Igaz, volt egy celravezető talizmánom, mert aki haszontalannak bizonyult, azt azonnal visszadtam a póttestének, onnan pedig az út leggyakrabban a halál mezejére vezetett. Itt sem voltunk ugyan az erőszakos halál ellen bebiztosítva, de a veszélyek a határon mégis ritkábban jelentkeztek, mint az állandó küzdelmek színterén. Később azonban, a rossz szomszéd álnok betörésekor, gyengén felszerelt csekély létszámunk a román vitézek bátorságát a nem remélt hőrokkig ieltüzelte s bizony akkor a halál ugyancsak széles rendet vágott sorainkban.

De a mulandóság jegyében élve, az én napjaim is elsunantak lelettem és szeani kellett sátoromat újra a határ felé. Gyimesig vonaton utaztam. Itteni kis szurkem mar ott várt egy járőrrel az állomáson. A határkapuknál telkapaszkodtunk a Kárpátok 903 m. magassággal kezuodo tarajára és mindenütt a gerincen (ennek közepe volt a határ) haladva, elértük az 1155 m Áldomás-, majd az 1217 m Popoj-havast. A tetőn két kakastollas kalapot és két katonasapkát láttam heverni a fűben, mellettük elnyúló négy egyenruhás testtel, míg 1—2 lépéssel odább, de már Romániában két grancsár fújta makrapipájából hason lekve az elég jó illatú tutunt (dohány). A román és magyar járőrök éppen a legjobb egyetértésben vitatták a világszerte dúló háborút, mikor láttomra, mint egy ember ugrott fel valamennyi. Mivel lovam a pompás napsütésben esuronvizes lett, legelni is nagyon szeretett volna, — magunknak is pihenőt rendeltem és leheveredtem esendőreim közé a pompás havasi legelőre. Bár elég magasan voltunk, a szokatlanul meleg októberi nap oly jólesően simogatta izzadt üstökünket, hogy nincs az a tátrai szanatórium drága napfény, mely jobb egészséget hordozott volna magában. Le is sülttem úgy, hogy feleségem otthon alig akart rámismerni.

Nem voltunk már túl messze Apahavastól és alig másfél órai menet után meg is érkeztünk rendre Apahavas 1330 m magas csúcsára, hol gyönyörűen zöldelő fenyőerdők közepette épült fel a tetszetős esendőrlaktanya. Persze ez is fából és házilag, de azért kellő ízléssel és székely művészettel.

Ez őr is éppen elég népes volt. Hosszú volt a határvonala Gyimes felé is, Csügis felé is. Ez csak alkalmi, nyári őr volt, így őrzárakat nem, csak a határt portyázták. A két vagy szükség szerint több főből álló járőrök különböző időközökben a határon Apahavastól Gyimesig és Csügisig és vissza vezényeltettek, ugyanígy tettek a gyimesi és csügési őrök is és ezt a rendszert más határszéli őrök is követték, mi alapon a határ állandóan keresztportyázás alatt állott.

Az apahavasi népfelkelők jó katonák, de rossz tanulók voltak. A 4-okkal sok baj volt, mert bizony az öreg koponyák már nehezen váltottak. Úgy füstszünet közben jelentette is egyik öreg harcosom: „Százados úr! Szívesebben befalok tíz ellenséget, mint bevágjak tíz sort a Szutból, hiába, vén már a diák!” Nem is nagyon szorongattam a vén csontokat, a határt mégis hűségesen és jól megőrizték és véd-

ték is, mikor eljött annak szomorú ideje. A csendőrök persze a tanterv szerint lehetőleg úgy foglalkoztak, mint a belterületi őrökön.

Egyebekben a jó havasi levegő valamennyi apahavasi csendőröm és népfelkelőm arcára egészséges, piros színt varázsol, hozzá tehenük, birkájuk, sőt aprójószágok is lévén bőven, így az ételmezés is jó és kielégítő volt. Mit is kívánhatott még egy havasi csendőr? Szórakozást? Azt a határportyázás nyújtott éppen eleget. Ez a szórakozás nem volt éppen változatos, de jó egészséget és pompás, mély álmot hozó s kellett-e ennél több, mikor a bajtársak száz-ezrei hétszámra alig aludtak valamit.

Másnap távozásomhoz sorakozott legénységemnek további jószerencsét kívánva, folytattam utamat a csügési őr felé.

IX.

Pihent és jó kövér fűvel torkig jól lakott szürkém hátán indultam másnap délután a sorba eső csügési őrre. Utunk nem volt éppen nehéz, mert az első útbaeső Fehérbükk havas is már 47 méterrel alacsonyabb volt Apahavasnál. Csak valamivel volt ennél magasabb a Vojka havas, melynek délkeleti oldalán leereszkedve, már el is értük a 864 m magasban fekvő csügési őröt. Mindenütt a hegyek gerincén, a határon mentünk, hol a magyar és román járőrök végezte örökös portyázásoktól 2—3 lépés jól kitaposott út vezetett végig Apahavas és Csügis között.

Csügis egy kisebb csángó település. Őrse ezért állandó is és őrzárakat is portyáz. A telep lakóházai kivétel nélkül fából készültek, egyik-másik elég ízléses, de nagyjából bizony elég szegényesek. A telepen a Bothavashól eredő Csügis patak rohan végig, ebből isznak és ebben fürdenek emberek, állatok egyaránt. És ettől is menekülnek fejvesztetten, ha a gyakori hegyi záporoktól túldagadt patak böszült ordítással harsogja: „Kit nyeljek el!”

A telep házai közvetlenül a határon vannak szétszóródva, úgy, hogy az ember közöttük járva, úgyszólván hol itthon, hol Romániában bódorog. De ez ellen itt óvást alig emelnek, különösen a grancsárok nem, kik maguk is szívesebben tartózkodnának Csügisén, mint hazájukban, hol csak egy földbe-vájt földkunyhó a lakásuk. Aztán a villogószemű, piros-pozsgás csángó menyecskék is hatalmas vonzerőt gyakorolnak a román hadiakra, bár ebben nagy és sokszor legyőzhetetlen versenytársakra akadnak a magyar őr népes legénységében. Nyelvi nehézség itt nincs, mert a csángó 1—2 szót beszél románul is, a grancsár is tud egy keveset magyarul.

Megérkezésemkor az őröt éppen a határszéli törzstiszt: néhai jó Reschner György, akkor őrnagy szemlélte. Határszéli őrseit a határszéli törzstiszt minden évben egyszer megnézte, de, ha szükséges volt, azokon többször is megfordult. És ilyen „szükségesség” a nagyháború alatt bizony elégszer adódott. Reschner őrnagy nevezetes volt arról, hogy a határon sem kocsira, sem lóra soha nem ült. Mindig gyalog rőtta a köves, szakadékos, nehéz terepet. Ha ismerte az utat, még járőr sem kísért. Nagyon szabatos, kimért-járású, alapos ember volt, szereteti mindent tövéről-hegyére megnézni. Bár felettébb szigorú, munka- és szolgálatkövetelő előjáró volt, de

azért minden alárendeltje szerette, mert a kötelességteljesítésben ő járt elől igazi jó példával, s ahol kellett és lehetett, alárendeltjeiért mindig síkra szállott. Én sokat tanultam tőle, nagyra becsültem, emlékéit csak áldani tudom.

A székely őrsparancsnok igen jól kormányozta tekintélyes létszámú őrsét. A szolgálat végzése, a rend, fegyelem jobb nem is lehetett. Igaz, hogy kevés is volt a rosszra csábító alkalom. A semmi különlegességet és szórakozást nem nyújtó telep oly kicsi volt, hogy az még a zsidó kereskedőre sem bírt vonzó erővel. Bár az is tény lévén, hogy az egyetlen kereskedő és korcsmáros örmény volt, mi éppen elég ahhoz, hogy a zsidó Csügest 7 kilométerre elkerülje, mert, ha egy zsidó 7 keresztény, úgy egy örmény meg 7 zsidó.

Másnap délután kerekedtem itt fel, hogy a *kósteleki* őrsre átgyalogoljak, vagy hellyel-közzel átvagoljak. Ha szürkémnek szárnya lett volna, úgy talán félóra alatt a helyszínén teremhettünk volna, mert hisz' a levegőben legfeljebb 9–10 kilométerről volt szó, de bizony két vagy négy lábon, az 1000 méteren felüli Kerekbükk és Gyepece havasokon át, meg egy kicsit a Borda patak medrében, e kis távolság legalább 5 órát jelentett.

Ez úton is mindig a határon meneteltünk. A román járőrök errelel is tisztelettudók, ha találkozunk, illedelmesen tisztelegtek és kitértek.

A kósteleki őrs égbenyuló hegyektől határolt 872 m magas tisztáson fekszik. A laktanya persze itt is fából, melynek padlódeszkái alátámasztva nem lévén, a járkálásnál fel és alá hullámoztak.

Az őrs az előbbinél már sokkal fontosabb, mert Pricskető felé innen elég hosszú és használt út vezet. Pricskető ugyanis vasúti állomása egy Romániából kijövő vonalnak, amely a Gyimesre vezető fővasútvonalba torkollik. Tehát a Pricskető–Kóstelek közötti út vélelmezhető csempészút is. Bár az igaz, hogy az egész út végig majdnem a Szulca patak medrére, de azt már említettem, hogy itt az ilyen utak, még a jól járható utak közé számítanak.

A laktanya körül hol közelebb, hol távolabb a csángó lakosság itt is szerényebb faházai pipiskedtek. A laktanyához a román granicsárok őrháza vagy fél km távolságra van, jóformán ráépítve a Szulca vizére. Az őrház a szokottnál itt már jobb, persze szintén fából épült. A granicsároknak a határra — úgy láttam — nem sok gondjuk volt, inkább a csángó fehérnépet tartották szemmel. A viszony a magyar és román határőrök között itt is barátságos volt. Hallottam egy román csendőrt, ki kevés magyar szókincsét is arra használta fel, hogy egy Pest-vidékről idevezényelt magyar csendőr előtt a háborús szító Bratianut letegye a sárga földre.

A kósteleki őrs szintén el volt látva minden szükséges élelemmel. A laktanya körüli buja legelőn tehenük és birkáik harapdálták a füvet. Ha az élés-

kamra készlete megapadt, vagy egy és más élelmiszer elfogyott, bizony Gyimes volt a legközelebbi község, a honnan azokat beszerezhették. Fáradságos és körülményes dolog volt ily messze és nehezen megközelíthető községből az élelmiszerek szállítása, de arra való volt a határszéli őrsöknek járó *szállítási átalány*, melyért egy megbízható székelyt lovasul mindig lehetett szerezni. Ezek olyan szerepet töltöttek be, mint a szerződött postások, kezükön soha egy iillér, soha egy gyufaszál el nem sikkadt.

A csángó település miatt a kósteleki őrs állandó volt. Őrjáratok is voltak, melyek erdőkbe, havasi legelőkre vezettek fel a favágókhoz, mészégetőkhöz és pásztorokhoz. Különösen fontos volt a marha- és birkapásztorok ellenőrzése, mert a világégés alatt ezek bizony nem voltak valami jellemes emberek, kezük alatt pedig rengeteg állat legelt, sőt telet is.

A csángó nép maga jóindulatú és elég törvénytisztelő volt, ezek sok gondot éppen nem okoztak.

Leírásaimban sokszor megemlékeztem már a csángókról. Illő, hogy egy kicsit közelebből is megismerkedjünk velük.

A magyarságnak úgy eredetre, mint lakóhelyükre nézve különböző három szigete viseli e nevet. A legrégebben elvált rész a *moldvai* csángó. A Szeret folyam két partján telepedtek le és számuk mindinkább fogy. Ma már alig vannak húsz ezren. Eredetük a havasalföldi kunokra és Székelyföldre vezethető vissza. Erre vall nyelvük és néphagyományuk. Viseletük már teljesen román, sőt azon a vidéken csakis ők őrizték meg a régibb román népviseletet. Nyelvük is tele van román szavakkal. Az ifjabb nemzedék már nem is tud magyarul. A szokásaik is teljesen románosak.

A *bukovinai* csángók mintegy másfélszáz éve költöztek ki Bukovinába, leginkább az osztrák katonai terror elől. Származásra tisztán székelyek és teljesen megőrizték magyarságukat.

Végül *Hétfalu* csángósága, amelynek tájszólása és népviselete csiki székely eredetre mutat. Ezek igen régi telepések itt, voltaképpen nem is lehet megállapítani, hogy miért is nevezik őket csángóknak.

A csángók, kikről eddig beszéltünk, ez utóbbi két csoportba tartoznak. Dolgos, kemény nép, alakra erőteljesek, vidám, élénk tekintetűek, viseletük többnyire romános, be nem tűrt inggel és tüszővel, de még az ellen is tiltakoznak, hogy ők csángók lennének, nemhogy románok. Azt mondják, hogy ők csiki, illetőleg gyimesi székelyek.

A nők általában vonzó megjelenésűek, incselkedően kedvesek és igen barátkozók. Az uniformisnak előtűk is nagy becse van. Kihallgatáson itt nem is kérte senki más őrsre való helyezését.

Nagy érdeme a csángóknak, hogy a románsággal való örökös érintkezésük ellenére magyar nyelvből egy szót sem engedtek, sőt, egyik-másik csángó egész hosszú élete alatt 20 szót sem tanul meg románul.

X.

A kósteleki őrsöt a Szulca patak köti össze Pricsketővel. E patak medre az egyetlen járható kocsit, helyesebben szánkóút. Szulca egyuttal a határ is. Ha medrében egy síkos kőben elbotolva elvá-

Ki tudta?

Az erdők lombozata vízpárologtató felület, a levegő párateltségét növelik, a levegő hőmérsékletét hűtve a csapadék mennyiségét befolyásolják. Mérsékelik a hőmérsékleti szélsőségeket s ezáltal egyenletesebbé teszik az éghajlatot. A szelek járását, erejét is befolyásolják. ezzel a talaj kiszáradását is meggátolják.

gódtam, úgy az esés irányától függött, hogy a magyar vagy a román hatóságokat tiszteljem-e meg egy-két jó kívánsággal e lehetetlen út miatt. A két órs közötti távolság sem csekély, kb. 20 km, mi időbe átszámítva, majdnem egy napi járóföld a mély, botorult vad és köves Szulca folyó medrében. Nagy szerencse, hogy gyalogosan hol a magyar, hol a román oldalon is lehetett járni és így nem kellett egész végig a vizet taposni. Békében persze más volt a helyzet, mert Pricskető vasútállomása volt egy Agasu községből jövő szárnyvonálnak, amelyen Pricsketőről kényelmesen Gyimesre lehetett utazni. De persze a nagyháború alatt közlekedésre csakis a Szulca medre maradt.

A kősteleki őrsparancsnok, mint székely ivadék, nagyon mellette volt, hogy az utat egy fenyőáágakkal kibélelt előfogaton tegyem meg. Szerinte a Szulca medrét a jó Isten is kocsikázásra teremtetten. A jó ember persze nem tudta, hogy egy ilyen előfogatos utazástól még most is a hideg ráz és jó időbe telik, míg agyonrázott felsőtestem megnyugszik. Mindent meglontolva, az apostolok lovain való utazás mellett döntöttem és kisvártatva egy járőr kíséretében neki is fohászkodtam a hosszú és semmi jóval sem biztató útnak.

Rövidesen bele ereszkedtünk a Szulca medrébe, honnan azonban a vízben terpeszkedő nagy köveken való némi ugrálás után kikaptattunk a román oldalra, hol aztán fittyet hányva a haragos Szulcának, a kitaposott ösvényen vígan baktattunk célunk felé. Sajnos, az út csakhamar megszakadt és belevitt a patakba. Azaz belevitt volna, ha egy ágas-bogas fatörzs nem lett volna rajta keresztül fektetve. A patak mélyen és bőszülten rohant az alkalmi híd alatt, de ez mit sem zavarta a székely csendőröket, pár pillanat alatt a fatörzsen átfutottak a tulsó partra, én meg inkább azon tépelődtem, hogy ne inkább úszva, mint futva menjek-e át a román honból a magyar honba. Hegymászó botommal aztán oly szépen átegyensúlyoztam magam a magyar partra, hogy szinte csodálkoznom kellett.

Most jó darabig mehettünk a magyar parti ösvényen. Közben román csendőrökkel is találkoztunk, kik tisztelettel félreálltak és érces köszöntéssel folytatták útjukat. De semmi sem tart örökké, a mi ösvényünk is elfogyott és megint a patak vize vigyorgott szemünkbe. De most bizony bele kellett gázolnunk, mert a két part valahogy nagyon megjuhászodott és híddal nem lehetett a vizet megnyergelni. Egy darabig a vízben is maradtunk, mert út a messze partokon egyelőre sehol sem mutatkozott. Lassacskán aztán mégis csak szűkülni kezdett a völgy és mi ismét száraz talajt éreztünk a talpunk alatt és pedig a változatosság kedvéért, most román talajt.

De a mulandóság nagyon ránk ütötte bélyegét, már megint egy alkalmi hídon való átkelés izgalmai borzolták fel alig megnyugodott idegeimet. Nagy volt azonban a mélység, a patak is csunyan sziklás volt, úgy, hogy állva semmiképpen sem bátorodtam átkelni a durván lehántott hosszú fatörzsen. Ráültem tehát a fára és behunyt szemmel áttornásztam magam a másik oldalra. Ez persze nem ment oly simán, mint leírom, mert tenverem felvérződött, nadrágom is több helyen folytonossági hiányt szenvedett. De mégis átjutottam és mehettünk tovább nehezen közeledő rendeltetési helyünk

felé. Még többször bele kellett a Szulcába gázolnunk, az alkalmi hidakon átkelnünk és a partokra felkapaszkodnunk, míg végre a Szulca jobb partjának egy kisebb, 623 m-es magaslatán felfehérlett a pricsketői laktanya.

Az napra éppen eleget szenvedtünk és dolgoztunk, este is lévén, tüstént lefekvéshez készülődtem a barátságos őrsirodában. Ez nagyon rendes és állandó órs is lévén, volt órs főzőnöje is, az öreg Terka néni, régi bútordarab az őrsön, ki váltig belém akart diktálni egy kis könnyű csirkelevest, de bizony egy nyelet se csúszott le a torkomon, csak azt kívántam nagyon, hogy a jó kemény csendőr ágyon mielőbb végig nyújtózhassak.

A szemle másnapra maradt, le is zajlott rendben és kiváló eredménnyel. A derék székely parancsnok minden téren megfelelt emberül.

A szárny (most osztály) parancsnok az időben nem szemlélt előírászerűen a határszéli szárnyaknál. Fontosak voltak a kárpáti határszéli őrsök, ezeket rendszertelenül és a szükségnek megfelelően kellett szemlélnünk. Tovább, mint két évig voltam a csikszeredai szárny parancsnoka, de pl. a belterületi őrsőimet egyszer sem láttam, míg a 12 határszéli őrsőmon bizony elég gyakran megfordultam.

A magasabb parancsnokok már nem voltak így a kárpáti őrsökhöz kötve, szemléiket az utasítás szerint végezték. Természetesen a szakasz (most szárny) és járás (most szakasz) parancsnokok a határszéli őrsök népes legénységét még a szárnyparancsnoknál is fokozottabb mérvben látogatták.

A barátságos, jófekvésű pricsketői őrsöt nagyon kedvelte a legénysége. Innen nem is igen kíváncsoktak el, nem különösen békében, amikor vonaton Gyimesre lehetett könnyűszerrel járni, maga a telep is elég sűrűn lakott volt, csángó és román lakosai a legjobb egyetértésben élve egymással, közbiztonságilag sem adtak valami sok dolgot.

A vegyes nemzetiségű lakosok házasságából szálas, erőteljes, jómegjelenésű férfiak és felettebb szemrevaló, élénk mozgású fehérnépek származtak. Szinte örült az ember lelke egy szép emberpéldányok láttára. Az asszony- és lánynépség nem is haragudott a csodálatért, sőt vidám és pajkoskodó lényükkel és barátkozó közeledésükkel igyekeztek meg is hálálni azt.

Az őrsön egyébként sok dolog volt. Őrjáratok is voltak, sok gulyával, nyájjal és pásztorral, no meg mészégetőkkel és favágókkal, de határvonala is hosszú és nehéz terepű volt úgy Kőstelek, mint Csobános felé.

Pricsketőtelepről Csobánosra menet, az volt ám csak az út! Az eddigieket bizton felülmulta fáradtság és különlegesség tekintetében. A hátam még most is viszolog, ha rágondolok. No, majd a következőkben erről is be fogok számolni.

1594. november 12-én Esztergom vívásában kapta halálos sebeit Balassa Bálint. Istenes, vitézi és szerelmi énekeivel bájolta el a magyarságot. Karddal és tollal szolgálta hazáját.

A lengyelek, a német császár bujtogatására ostrom alá vették Mátyás király hű városát, Boroszlót. Ulászló lengyel király válságos helyzetében kénytelen volt azonban Mátyás táborában megjelenni s tőle 1474. november 16-án békét kérni.

1370. november 17-én a lengyelek Nagy Lajos királyt (1342–1382) Krakóban ünnepélyesen királlyá koronázták.

Portyázás.

A sláger legbiztosabb fogyasztója és művelője az inas. Ha egy mozarab kirukkol a legújabb slágerrel, a siker legbiztosabb jele — első fecskéje — az inas. Ha ő jónak találja a slágert és méltónak arra, hogy kerékpáros száguldásait felvidítsa vele, akkor a sláger sikerére mérget lehet venni, bátran bevonulhat a slágerkedvelő szalonokba is. Így voltunk már hajdanában a hulló falevéllel, később a fekete vásárnapdelutánnal, majd jött az ez lett a vesztünk és annyi más. Aki figyeli az utca hangját, észrevehette, hogy az inas úgy váltja a slágereket, mint más az inget. Könnyörtelenül dobja el a régit és virágoztatja fel — tiszavirágéletre — az újat.

Éppen ezért eleinte bántó volt a fülre, amikor az inas-sereg rázendített a biciklin az erdélyi indulóra. Feltettük a sláger-sorstól. Feltettük attól, hogy az utcai használat lekoptatja róla azt a nemes veret, amit nemcsak szövege és zenéje alapján, hanem történelmi szerepe révén is joggal követelhet magának. Ez a féltés azonban csak az első meglepetésig tartott, aztán már inkább örültünk.

Örültünk annak, hogy az aszfaltszerelem és kávéházi szívhangozók slágerfrontját valami mégis áttörte. Úgy örülünk ennek, mint egykor Gorlicének. Egyetlen igaz magyar dal eddig a slágerfrontot nem tudta áttörni. Az erdélyi induló a dicsőség, hogy rohamjárórként betört a Teréz-körútra s végre Budapest utcáin — még a legmegszállottabb idegenszellemű utcákon is — magyar dalt füttyöl az inas.

Hogy mi öröm lenne abban, ha magyar inas a magyar fővárosban magyar dalt füttyöl? Hát nem természetes ez? Nem bizony! Ez nekünk szokatlan. A János-vitéz dallamai óta erre nem volt példa, pedig az régen volt. Azóta búsfekete írók, búsfekete-vásárnapok és néger ritmusok parancsára füttyölt a magyar inas. De még a mestere is.

Ezért örülünk módfelett az inasfüttyös erdélyi indulónak. Minden kicsi jelnek örülünk, ami újra magyarrá teszi a magyart.

Egy próbacsendőr kénytelen volt a nála rendfokozatban idősebb járőrvezetőjét letartóztatni, mert megártott neki az ital.

Megint az ital. Hiába még annyi tanulság és intő példa is, az ital dolgozik. Belopakodik még némely laktanyákba is, az őrzőjáratokban pedig ott van ez az árnyék minden járőr hátában. Csak az a bizonyos első pohár csúszik nehezen a garaton, a lelkiismeret, meg a józan ész még rédekezik, de ha itt az akarat elbukik, akkor a többi pohár már csúszik, mint az olaj.

Ezt az első pohárkát kell a garat helyett a földre loccsintani. Csak egyszer, először kell vele így elbánni, aztán már nem nehéz. Erdemes megvívni ezt a csatát, mert eredménye magát az életet jelenti. Egészséget, tisztességet, nyugalmat. Az italos emberek legtöbbje meg van arról győződve, hogy titokban is lehet inni. Nem lehet. Aki iszik, annak testi, lelki és szolgálati szénája rendben soha sincs. Mindenki látja ezt, csak maga az italos nem. Hazamene kámforcukrot szopogat, hogy az asszony észre ne vegye a borgőzt. Ha becsipett, túlegyenesen tartja a derekát. Az érzések és indulatok is éppen ilyen túlzottan jelentkezők. Következetes kötelességteljesítésről szó sem lehet. A legremekebbül sikerült nyomozást a legcsunyább baklövés követi, csupa összevisszaság és egyensúlyozási erőlködés az italos ember élete.

Nem érdemes csinálni, túl nagy a kockázat. Ideig-óráig itt is, ott is eleszúszik egyik botlás után a másik, de egyszer feltétlenül jön az igazi berugás, vagy anélkül is a leleplezés és annak minden folytatása. Nem érdemes csinálni, mert nagy árat követel, újában még pénzben is túlsokat. Okosabb a pengőket élükre rakni, valami célirányos távolabbi terv számára. Nem ember az, akinek csak elsejétől harmincadikáig vannak tervei és vágyai. Bele kell nézni a távolabbi évekbe és évtizedekbe s ha ott egy földarab, házacska, szépen nevelt gyermek tűnik fel, akkor az első pohár magától esik ki a kezünkből.

Hét százalékkal mindenkinek több lesz a pénz minden hónapban. Honnan teremti elő a m. kir. pénzügyminiszter a hadsereg felépítése és annyi más sürgős, nagyarányú tennivaló után erre is a garast, azt mi nem tudjuk, de csodálkozunk rajta.

Akik úgy képzelték a revíziót, hogy akkor kolbász nő ki majd a kerítésekből, nagyon tévedtek. Kizsárolt földarabok visszatérése egy ideig nem gazdagodást jelent, hanem gondokat. Amíg a régi területek az újakkal gazdaságilag egybeolvadnak, amíg évtizedek nyomorúságából az új területek magyarságát fel lehet emelni, addig idő telik. Ezt tudni kell. Azt bátran mondhatja bárki, hogy elvégre ugyanannak a nemzedéknek kicsit sok Trianonból is, meg az ilyen gyámolító, talpraállító revízióból is kivenni a részét.

Igaz, ez csakugyan sok. Akik tizenhétéves korban kezdték, lassanként belenyugodhatnak, hogy nekik nemcsak a rosszból, hanem a jóból is csak a legnehezebbik rész jutott és jut még jódarabig. Akik a revíziót nem így képzelték, azoknak ez meglepetés.

Ne feledjék azonban, milyen világesemények közepette jött ez a revízió. És hogy a revízió csakis világesemények során jöhet, azt bizony vannak is látnia kellett mindig. Tulajdonképpen úgy gondoltuk, hogy egyszer ki kell állni a gátra és nemcsak kenyérdrágulással, meg krumplikorlátozással, hanem étellel és vérrel kell visszavásárolni azt, ami máris visszajött.

Ne panaszkodjék hát ez a nemzedék. Ha áldoz is sokat, de részese lehet annak a ritka történelmi sorsnak és élménynek, amikor az összeomlás, a veszteségek nemzedéke megéri a feltámadást, az országépítést. A régi magyaroknál az úkapa kezdte a verekedést a törökkel és csak a sokadik unoka érte meg a felszabadulást. A mi mostani sorsunk sokkal ke-

gyesebb és bőkezűbb még akkor is, ha máskülönben áldozni kell még egy ideig. S ha meggondoljuk, hogy hét százalékra még így is futja, akkor az igazán súlyos áldozatoktól még messze vagyunk. Reméljük, hogy nem is kerül rájuk sor.

Erősíti ezt a reményünket sok más között az a hír is, hogy az egyik bihari falu ezer csirkével vendégelte meg az átvonuló honvédeket. Amelyik országban egyetlen falu ezer csirkét terít asztalra csak úgy hirtelenében, ne féljen az éhenhalástól. A falu népének sokkal jobb a gazdasági érzéke és jövőbelátása, mint akár a csikágói tőzsdének. Ha a falu úgy érezné, hogy baj lehet a télen a harapnivalóval, akkor nem ezer, hanem egy csirkét sem gyilkolt volna le csak azért, hogy a magyar katona a rendes menázsiját kissé megtettezze. Lelkesedés ide, lelkesedés oda, a magyar földnépe alaposan ismeri a kétszerkettőt és a levelibékánál is érzékenyebben előre-érezve az idők boruraválását, idejében megszorítja a markát.

Biztosak lehetünk tehát benne, hogy az ezer csirke mögött sokszázezer más csirke sorakozik, más-egyebekkel. Akik most nálunk az élet nehézségéről panaszkodnak, soha sem éltek igazi nehéz életet. Igaz, mi megszoktuk már megint, hogy telikanállal markoljunk zsírban és tejjelben, hát bosszantó, ha öt deka szalonnát nem öt mázsából válogathatunk, hanem azt adja a hentes, ami sorra kerül. Pedig ez nem is olyan nagy csapás.

A sorra kerülést általában nem nagyon szeretjük mi magyarok. Ha a vonaton utazónak nincs szabadjegye, vagy legalábbis félárú igazolványa, hanem szabályszerű egészjeggyel ült vonatra, dugva adja oda a kalauznak a jegyét. Mindent röstellünk, ami szabványos és általános. Valamilyen címen mindenki kivétel akar lenni. Ha sikerül a közlekedési rendőrt kijátszva a piros jelzés alatt átcsúszni az úttesten, ez egész napra boldoggá tesz, mert a többi várt. Itt a nagy különbség: a többi várt, én pedig egyedül, csakis én és senki más, mégis átjöttem az úton. Vasúti állomásokon mindig látunk embereket, akik nem a rácsmögötti, hanem a rácsunkkülső peronon várják a vonatot. Rendszerint a peron teljes hosszában sétálnak. Végesvéig, hadd lássa mindenki, hogy a rács rájuk nem kötelező, ők nem sorolnak a „tömegbe”.

Majdnem mindenkinek van legalább egy ismerőse, akitől szabadjegyet, szabad átjárást, mindenestre valami kedvezményt, valami kivételeset kap. Persze ingyen, vagy legfeljebb hasonló potyaszolgáltatás ellenében, mert így azonfelül, hogy előkelő, hasznos is.

Nem szeretünk sorbaállni, sem semmiféle formában sorra kerülni. Legfeljebb a sor legelején, ott is huszonöt centi légmentes térközre a következőtől. Eltekintve attól, hogy ez egyénileg is hitvány vonás, nagy egészében a közösség érzésének és megbecsülésének a hiányát mutatja. Pedig a mostani idők csak a zárt, szoros közösség bírhatja el. Célszerű erre perronokon és egyéb kivételezési terepeken előre edzeni magunkat, mert ha csak az élet, a világszerte ebbe az irányba fejlődő rend kényszerít majd erre bennünket, az egyénileg keserres, a nemzetre pedig káros lehet.

Harc a csempészekkel.

(Egyik versenyfeladatunk anyagából.)

II. közlemény.

Tűzkő vagy drótdarabkák?

Van úgy, hogy a csempész is téved.

Régen történt, de még nem felejtettem el. 1934. évben a siklői őrsön teljesítettem szolgálatot. Március 19-én az őrsállomáson országos vásárt tartottak, melyen nagy számban jelentek meg a környező falvakból is. A vásáron nyolc, 2—2 főből állott járőr látta el a szolgálatot. Ezek egyikének én is tagja voltam. Akadt dolgunk is. A járőrök a nagy vásártéren az embersokaság között szinte észrevehetetlenek voltak azok számára, akik a könnyelműbb emberek könnyen kidobott pénzére pályáztak. Itt jegyzem meg azt is, hogy a helybeli pénzügyőri szakasztól két polgári ruhás pénzügyőr is ki volt vezényelve a vásárra, szolgálatteljesítésre és éppen velük történt meg az eset, melyet alább leírok és amely miatt a pénzügyőr bajtársak kissé csalódottan fordultak járőrvezetőmhöz, hogy: „Törzsrőrmester úr alássan jelentem, ez az ember minket is becsapott.” (Előttük egy cukrász állt.) Elmondották a történeteket és kérték az egyén átvételét. Hogy mi történt, leírom.

Kohn Béla pécsi lakos, cukrász, egy hordszallagon nyakába akasztott fatálccáról a vásár egész területén járva, cukrászsüteményeket árult. Az eladási helyhez nem kötött, iparendély alapján folytatott ipart Kohn ügyesen és feltűnés nélkül használta ki egy másik, meg nem engedett ipar üzésére is, melylyel, beismerése szerint, nem csak jövedéki kihágást követett el, hanem becsapta embertársait is. Ez utóbbi cselekménye abból állt, hogy a tőle cukrászsüteményt vásárolt embereknek tűzkövet kínált megvételre és adott is el nekik. A tűzkövet a süteményes tálcá rejtett fiókjában tartotta, az eladott mennyiséget pedig papírba csomagolva adta át a vásárlónak, és, ha a környezet miatt annak szükségét látta, hozzátette: „Tessék, ettől lesz édes a krémes!” Fogott is a krémes, de a tűzkő is. Egyszer aztán megjárta. A baj ott kezdődött, hogy a polgári ruhás pénzügyőr bajtársunk is megkívánta a krémest. Vásárolt tehát ő is egy szeletet. A cukrász nála sem mulasztotta el, hogy felkínálja a tűzkövet. A baj talán inkább még itt kezdődött, mert „finánc”-kézbe adta a tűzkövet, aki szintén nem hirtette azt a krémesre. Itt azután megkezdődött a bemutatkozás... Nem voltam ott, ezért nem tudom leírni a jelenetet, de azt hiszem, hogy itt a cukrász lepődött meg.

... itt a cukrász lepődött meg.

Fentiek után a pénzügyőri irodában kezdődött meg a munka. Tűzkövek számbavétele, tényleírás szerkesztése, ami csakhamar el is készült. Már csak Kohn aláírása hiányzott. Felszólították hát Kohnt annak aláírására. Ekkor Kohn is feltette a kérdést: — Uraim, ha a tőlem elvett tűzkövek csak acél drótdarabok, akkor is alá kell írni? Ezen őszinte beismerésen most, azt Liszem, a pénzügyőrök lepődtek meg, vagy inkább bosszankodtak miatta, mert hiszen ilyen könnyen ritkán sikerül csempészt fogni. De a dolgon nem lehetett változtatni, mert a még előbb tűzkövek hitt bűnjelek tényleg acél drótdarabkák voltak. Ezért került tehát a járőr elé Kohn.

A pénzügyőrök a jövedéki kihágás tényét, tagadásával szemben, bizonyítani nem tudták. Pedig, hogy azt is követelt el, az én előttem nem kétséges, de az sem, hogy a nála volt rendes — valódi — tűzkövet alkalmas pillanatban, míg a pénzügyőri irodába értek, magától eldobta.

Hogy tűzköutánczat volt nála, ez arra vall, hogy felkészült a tettenérésre s gondolta, hogy inkább a járásbíró, mint a pénzügyigazgatóság elé áll. Ezt el is érte, mert a siklósi kir. járásbíró előtt kellett a 200 drb acéldrótért felelnie, mely bíróság Kohnt egy rövid időre fel is mentette — cukrásziparának üzése alól.

Bakonyi József őrmester,
Pellérd.

Szenvedélyes „dohányosok“.

1934. évben a derecskei őrsön teljesítettem szolgálatot. Január hó 10-én, Nagy Kálmán csendőr járőrtársammal, Vigh Sándor sárándi lakos kárára elkövetett lopás nyomozása közben, Sáránd községben több egyén lakásán házkutatást loganatosítottam. Többek között K. Lajos sárándi lakos lakóházán és annak mellékhelyiségeiben is, azért, mert egy polgári egyén által tetten ért egyik tettes a lopásból származó tárgyakkal K. lakóháza udvarába menekült. A házkutatás megkezdése előtt, K.-al a házkutatás célját közöltem, miután az a házkutatás megtartását maga is kérte. Ez a házkutatás eredeti céljára vonatkozólag eredménnyel nem járt. De más tekintetben — igen. K. lakóháza udvarában a eszmóba rakott tengeri kóróban elrejtve nagyobb mennyiségű belföldi leveles dohányt találtam. Ezek látára a jelen volt két bizalmi egyénnek felakadt a szeme. K. pedig kidülledt szemekkel szemlélte az esetet, közben dührohamot kapott és önkívületlen állapotban kiabált: „Ugye megmondtam, a haragosom kitölti rajtam a bosszúját. Az urak is azért jöttek ide, mert az a gazember küldte magukat. Ezt a dohányt magaménak nem ismerem el, ezt csakis az a kötni való tehetette ide azért, hogy engem megbüntessenek!“ Azt hangoztatta tovább — és a bizalmi egyénnel akarta igazolni, hogy ő nem dohányzik, tehát nincsen a dohányra szüksége. Hirtelen megváltozva, mintha sértett lett volna, követelte, hogy a dohány tulajdonosának kilétét nyomozzuk ki, mert nem viselheti el ezt a nagy szégyent, mert aki ezt vele szemben elkövette, azt rágalmozásért be fogja perelni. Megnyugtattam, hogy az ügyet bízva csak reánk, mert most már az ügy jó kezékbe került. Erre K. még csak annyit jegyzett meg, hogy nem csak szép, ígérő szavakat, hanem tetteket vár.

... a két bizalmi egyénnek felakadt a szeme.

Jöttek az intézkedések. A dohányt vele együtt a község házára irányítottam. A község házában való ki-kérdezése közben megmaradt előző állítása mellett. Közben előadását megváltoztatta és elmondta, hogy a dohányt előző nap este a község utcáján találta és az éjjeli időre tekintettel nem tudta azt a községi előjáróságnak bejelenteni. Jó, gondoltam. Lássuk az alibit! Az alibijének tisztázása közben előadását csakhamar megváltoztatta, majd mikor annak is utánajárva beigazoltuk, hogy valótlant mondott, abbahagyta hazudozásait és elmondta, hogy Hajduszovát községben lakó sógora megkérte őt, valahonnan szerezzen neki dohányt. Ő az egyik dohánykertésztől 65 kg leveles dohányt vásárolt, kilogrammonkénti 2 pengős árban. Ezen mennyiségből 43 kg-ot sógorának Hajduszovára elszállított, míg a járőr által előtalált mennyiséget lakásán visszatartotta azért, hogy azt sógora más alkalommal viszi el tőle. Azért teitek így, hogy ha esetleg valaki tettenéri őket, ne találják meg a dohányt egycsomóban. Sógora az előzőleg elszállított dohányból rokonainak adott el.

Előadása alapján elmentünk sógora lakására. Olyan szerencsénk volt, hogy a dohányt éppen akkor vágják egy dohányvágó géppel. A sógor nem volt otthon, csak annak fia, aki zavarában majdnem kitasított bennünket a lakásból, azonban mi már csak a zsákmánnyal voltunk hajlandók távozni, ha ugyan azt más körülmény is engedte volna. Még jönni kellett valaminek. Megkezdtük a házkutatást.

A kutatás során az egyik szobában, használaton kívül helyezett vaskályhában, befönt állapotban, a kályha aljára karikára hajtva 5 kg levelesdohányt találtunk. Most már ezzel az előtalált dohánnyal együtt 15 kg-ot találtunk, 1 dohányvágó géppel együtt. Megtudtuk közben, hogy a K. által átvett 43 kg dohányból 12 kg-ot B. Imre, 16 kg-ot pedig M. Vince kaptak.

B. lakásán, a dohány átadására vonatkozó előzetes eredménytelen felszólítás után házkutatásra került a sor. Eközben a lakóháza végében levő kanyarban, a búzagarmada között a keresett dohányt teljes egészében megtaláltuk.

M. lakásán az eredménytelen felszólítás után, 4 órai megfeszített munka mellett végzett házkutatás sem vezetett eredményre. Hat órai kutatás után kezdett munkánknak eredménye lenni. Ugyanis a

kamra falába beépítve találtuk elő a keresett dohány egyik részét. A konyhában levő kemence mögött, a földben elrejtve, a föld felszínén betapasztva találtuk meg a keresett dohánymennyeiség másik részét. A hiányzó harmadik részét egy cserépfazékba belepréselve találtuk meg. A dohány tetején szilvalekvár illatozott...

Csató József törzsőrmester,
Kaba.

Akinek vaj van a fején...

1935 április havában, amikor még a nemesvidi őrsön teljesítettem szolgálatot, egyik ellenőrző szolgálat alkalmával elértünk Zs.-pusztára. Csak egy rossz szénáspajta, a falakból kiszedett és összerakott téglarakások, egy-két magasranőtt akác, valamint az ilyen helyen felnőni szokott csalán jelezte, hogy ott valamikor pusztta volt. Mintegy 3—400 m-re lehettünk attól, amikor láttam, hogy 2 férfi jön felénk. Amint a két ismeretlen bennünket észrevett, egy pillanatra megálltak, majd mintegy 1—2 pernyi tanácskozás után szétváltak; az egyik a pár méterre levő csalányosba ment és úgy, hogy távolról jól látható legyen, ruháját eloldozta és leguggolt, mintha természeti dolgát végezte volna. Amikor már mintegy 150—200 m-re érkeztünk, az ismeretlen felállva, ruháit rendbeszedte, majd társához ment, aki az út szélén várta és elindultak velünk szembe. A két ismeretlen bő „lengyel“-nadrágot és félcipőt viselt. Tehát nem a környékről valók voltak, hanem városi ifjak. Látható csomag egyiküknél sem volt. Amikor összetalálkoztunk, a két ismeretlen illet tudóan köszönt és nyomban egyik község iránt érdeklődtek. Mi viszont kiletük felől érdeklődtünk.

Az egyik borbélysegédnek, a másik péksegédnek vallotta magát, amit a náluk volt munkakönyvvél igazoltak is. A munkakönyv átvizsgálása alkalmával feltűnt, hogy a két ismeretlen kb. 2 év óta majdnem egyformán, napszerinti pontossággal, 1—2 nap eltéréssel, egy hónapot, 3—4 hetet dolgoztak, a többi idejüket pedig igazolni nem tudták. Azt adták elő, hogy ezúttal Keszthelyen voltak, de a nyári idény kezdetéig még munkahiány van és így a falvakon akarnak munkát keresni és ezért járják a falvakat. Hirtelen rájuk szóltam: — Pontosan ezen a vidéken, ahol sem borbély, sem pék nincsen? Erre az egyik elpirult, láthatóan zavarba jött. Ezen körülmény még gyanúsabbá tette előttem nevüket. Megkérdeztem tőlük, hogy melyik községben voltak utoljára. Egyik község felé mutatva mondták, hogy „ott“. Megkérdeztem, hogy ott kívül érintkeztek. A két ismeretlen egymásra nézett,

... arcán mintha valami mosolypírt vettem volna észre...

mintha azt akarták volna kérdezni egymástól, hogy mit feleljenek, majd az egyik úgy lomhán azt válaszolta, hogy egy órát a koreszmában időztek. Erre megjegyeztem: „Úgy, hát olyan jól megy, hogy egy órát lehet koreszmában időzni?“ Ezen kijelentésemre az egyik arcán mintha valami mosolypírt vettem volna észre. Megkérdeztem, hogy mennyi pénzük van, mutassák. Erre az egyik kb. 50—60, a másik pedig 25—30 pengőt kotorászott elő. Ezután kijelentettem nekik, hogy személyazonosságuk pontosabb megállapítása és kikérdezésük végett őket elővezetem. Megnyugodva elindultak előttünk. Amikor a csalánosnak ama részéhez értünk, ahol emberünk egyike előzőleg a nadrágját olyan feltűnően kötözte, megkérdeztem, hogy melyikük járt a csalánosban és mit csinált ott? Az egyik jelentkezett, hogy ő volt, a természeti dolgát végezte. Erre azt kérdeztem, ha megnézem, akkor is azt végezte? Erre választ már nem kaptam. Bementem a csalányosba, a letaposott csalány az utat egész jól mutatta, de az emberünk guggolási helyén semmit nem láttam. Odaszóltam: — No, maga egy drága ember, ha ilyen értékes dolgokat enged ki a nadrágjából! Jöjjön és szedje össze! Erre emberünk mosolyogva oda jött és a csalány közül 4 egész és 1 fél csomag tűzkövet vett elő, melyek mindegyikében nem kevesebb, mint 100—100 darab tűzkő volt.

A tűzkövek átvétele után elindultunk a községbe. A bírót lakása udvarán találtuk. Járőrtársam a két emberrel a bíró udvarába beljebb ment, nekem pedig a bíró sűgva mondtotta, hogy embereinket dél-

... a két ismeretlen egymásra nézett...

előtt folyamán a községben látta csavarogni. Közben embereink és a járőrtársam felé néztem és a járőrtársnál csak egyik embert láttam. Nyomban kérdeztem, hogy hol a másik ember, erre a járőrtársam azt a választ adta, hogy éppen most ment be a bíró konyhájába vizet inni. A bírót otthagya gyors léptekkel a konyhába mentem, alig azonban, hogy a konyhaajtóhoz értem, emberünk a konyhából akart kijönni, de már tőlem nem tudott. Amint beléptem rászóltam, hogy mit keres itt. Erre úgy emberünk, mint a bíróné nagy zavaruk közben mindketten azt akarták bizonyítani, hogy vizet akart inni. A bíróné előtt egy kék kötény volt, annak alsó szélét felhajtva, abtán valamit szorongatott. Emberünknek intettem, hogy menjen ki. A bírónéhoz lépve, ismételtén kérdeztem, mit adott neki az emberünk. — Semmit, — volt a válasz. Erre odaléptem a bírónéhoz és a kötényt megfogtam, erre a bíróné beismerete, hogy az ismeretlen két kis csomagot adott át neki azzal, hogy azt őrizze meg, majd később érte jön. A bíróné kötényében egy egész és egy fél csomag, kb. mintegy 130—140 darab tűzkő volt.

Ezután emberünket a bíró és a közben előkerített kisbíró jelenlétében kikérdeztük. A tűzkövet, 590—600 darabot, valamint a náluk talált pénzösszeget őrizetbe vettük. Beismerésük szerint 2 év óta foglalkoztak tűzkőárusítással. A munkakönyvükbe beírva volt egy-egy hónapi munkaidőt azért dolgozták, hogy ezáltal a munkával való foglalkozásukat igazolják, de a főkeresetük a tűzkőárusítás volt. Az árusítás közben kapott aprópénzt boltokban, koreszmákban papírpénzre átváltották, nehogy az igazolatásuk alkalmával árulójuk legyen.

Gyurka József tiszthelyettes, Csurgó.

Aki nem iszik pálinkát...

Egyik B. egyénünk közölte velünk, hogy Bátyi Endre, akinek pálinkafőzésre engedélye nincs, pálinkát szokott főzni. Ugyanakkor azt is közölte, hogy ő ezt már a napokban a községben megjelent pénzügyőrökkel is közölte. A pénzügyőrök el is mentek Bátyihoz, de nem találtak semmit. Bátyival másnap ő beszélt, aki dicsekedve mondta néki, hogy „voltak nálam a fináncok és úgy vettem észre, mintha a pálinkafőző után szaglásztak volna. Szaglászhatnak azután, akár a fináncok, akár a zsaruk, úgysem találják meg, mert mihelyt beteszik a lábukat a községbe, én már azonnal értesülök arról és van időm azt elrejteni“.

B. egyénünk bemondását kétkedve fogadtuk. Ugyanis Bátyi az őrön mint rendőri felügyelet alatt álló egyén van nyilvántartva és így nem mult el szolgálat, hogy Bátyinál éjjel vagy nappal ellenőrzés céljából meg ne jelentünk volna. Ezenkívül az egész község és mi is tudtuk Bátyiról azt, hogy nazarénus és mint ilyen, szeszes italt nem fogyaszt. Tudtuk azt is, hogy mikor nevezett házasságra lépett az egyik szintén nazarénus hajadonnal, menyegzőjét szeszesital fogyasztása nélkül tartotta meg. Érthető tehát, hogy ezek után a B. egyénünk köz-

Tudtuk, hogy nazarénus és mint ilyen, szeszes italt nem fogyaszt.

lését — bár neki nem mondtuk —, fenntartással fogadtuk. B. egyénünkkel még egy kis ideig elbeszélgettünk. Majd megköszönve értesítését, azzal, hogy majd utána nézünk, de most mennünk kell a szomszéd községbe, megindultunk a szomszéd községbe vezető úton. Valóban azonban a községet nem hagytuk el, hanem azt beszélgettünk meg, hogy mit tegyünk. Értesülésünket az illetékes pénzügyőri szakasz értesítése végett bevonulásunk után az őrsparancsnokunknak jelentsük-e? Vagy pedig megpróbáljuk azt, ami a pénzügyőröknek nem sikerült, vagyis megiepjük Bátyit és hátha több szerencsénk lesz, mint a pénzügyőröknek. Az utóbbit választottuk. A község széléről vissza mentünk és két bizalmi egyénnel a Bátyi lakására mentünk.

Bátyi, aki oly nagy szóbőséggel rendelkezik, mint egy vásári kola, amikor megíatott bennünket, már jóelőre mondta: „Iessenek bejönni! Megkinálom az urakat egy kis jó dinnyével.“ Járőrvezetőm azzal, hogy... „kérdezni akarok Bátyi magától valamit“ — a bizalmi egyénnel bement annak lakásába. Én pedig azzal, hogy az illemhelyre akarok menni, kint maradiam. Járőrvezetőmmel ugyanis már előzőleg megbeszéltük, hogy ő bemegy Bátyi lakásába és bent fog vele beszélgetni, én meg az udvaron széjjelnézek, és ha a pálinkafőzőt megtalálom, bemegyek és azt előre megbeszélt jellel járőrvezetőm tudomására hozom.

Kutatásom közben Bátyi konyhakertjébe is bementem. Itt volt nevezettnek a földbe épített gyümölcsaszalója. Feltűnt nekem, hogy az aszaló mögött egy szabad tűzhely (katlan) van és ettől egy-két lépésre sok száraz gaz van csomóra dobálva. Mindjárt arra gondoltam, hogy ezalatt lenni kell valaminek, mert ahogyan én Bátyit ösmerem, ennyi sok gázt nem tűrne meg a tűzhely közelében, anélkül, hogy ne gondolna arra, hogy ha az tüzet fog, leég az egész portája. A gázt félrelöktem és alatta — mikor a pénzügyőrök megmérték, ott voltunk — egy 20 literes vasfazekat (amelynek nyílása deszkával volt fedve, a deszkából pedig egy facsap állott ki), ettől kb. 80 cm-re 25 literes, szintén facsappal ellátott és dézsába állított kannát találtam. A kanna aljából a dézsán keresztül egy kis vaseső állott ki.

Ki tudja?

Melyek azok az erdélyi folyók, amelyeket a római történetírók így említenek: Marisia, Tibiscus, Samus, Aluta?

LOVAS BAJTÁRSAINK

Bálint th. felv.

Csetneki Antal cső. felvételei.

Bálint th. felv.

Lengyel főhdgy. felv.

Bálint th. felv.

Bakos cső. felvételei

Lengyel főhdgy. felv.

Bálint th. felv.

A leletnek igen megörvendtem és egész biztosra vettem, hogy a keresett pálinkafőzőt találtam meg. A keresést azonnal abbahagytam és a lakásba mentem. Járőrvezetőmnak az előzőleg megbeszéltek szerint tudomására hoztam, hogy a pálinkafőző megvan.

Járőrvezetőm Bátyinak tudomására hozta, hogy a pálinkafőzőt, valamint ha pálinkája van, azt is adja elő. Bátyi igen csodálkozó arcot vágott és azt mondta: „Teccik tudni törzs úr, hogy én és családom szeszes italt nem fogyaszt. Pálinkát pedig engedély nélkül főzni nem szabad. Nem akarom én magamat megbüntettetni.” Járőrvezetőm kijelentette, hogy házkutatást fogunk tartani. Meg is kezdtük azonnal. Bent a lakásban egy féldeci szilvapálinkát találtunk. Mikor Bátyinak felmutattuk, azt felelte, hogy a kis fia lábán seb van és azt szokta vele kimosni. (Tényleg seb volt a gyermek lábán.) Majd pedig, amikor a kint talált tárgyakat megmutattuk neki, elkezdett nevetni és azt mondta, hogy a vasfazékban krumplit szokott a sertésnek főzni és azért van deszkával lekötve, hogy a krumpli minél hamarabb megfőjön, a facsapon pedig a felesleges gőz távozik el. A kannára és a dézsára pedig azt mondta, hogy azokat gyümölcsfa és szőlő permetezésére szokta használni és azért rakta be gazzal, hogy a dézsa széjjel ne száradjon. Bátyi védekezése igen lehangolt bennünket, beláttuk, hogy igaza van. Azon töprengtem, hogy kellene Bátyit a védekezésében megtörni és beismerésre bírni. Ahogy töprengésem közben szemem az aszaló tetejére tévedt, ott egy permetezéshez használni szokott réz rudat pillantottam meg. A rúd az egyik végétől kb. 10–15 cm-re igen fekete volt. Felvettem és közelebből megnéztem, akkor láttam, hogy a feketeség füst lerakódás. A vassfazekat reá helyeztük a tűzhelyre és akkor láttuk, hogy a vassfazék és a dézsában lévő kanna facsapjának távolsága egyezik a sárgaréztűz rud hosszúságával. A rúdnak pedig az a része, amelyik kormos volt, pont oda esett, ahol a füst a tűzhelyre tett vassfazekat megkerülve a szabadba szállt és így érintette a sárgaréztűz rudat.

Bátyi ezek láttára megtört és bevallotta, hogy tényleg főzött pálinkát. Bátyit az őrizetbe vett tárgyakkal a község házára kísértük, a vásárosnaményi pénzügyőri szakaszt pedig az esetről távbeszélőn értesítettük. Míg a pénzügyőrök megérkeztek, én Bátyival beszélgettem. Beszélgetés közben Bátyi sokat hangoztatta, hogy „csak Kerepesi úr a réz rudat meg ne találta volna, akkor most nem volna baj, mert anélkül úgy sem ösmertem volna be és nem is lehetett volna reám bizonyítani.”

Bátyit 618 pengőre büntették meg, mert a pénzügyőrök csak egyszeri pálinkafőzést — vagy is amit Bátyi beismert — tudtak reá bizonyítani.

Kerepesi János csendőr, Lónya.

1664. november 18-án Zrinyi Miklóst, a kursaneczi erdőben vadászat közben, vadkan ölte meg. Kukuljevic Iván, horvát történetíró szerint, a császáriak által fölbérelt Páka nevű erdőre ölte le.

1629. november 18-án meghalt Gyulafehérvárott Bethlen Gábor, Erdély legnagyobb fejedelme. Magyarország alkalmát újra biztosította és a magyar nevet ismét megbecsülte tette Európa előtt.

EMCÉKEZZÜNK!

Bondár Mihály beregszászi szárnybeli csendőr az oroszokkal Zablotounál vívott ütközetben kapott sebeiben 1914 november 1-én Kosóuban meghalt.

Berő Ferenc sziráki őrsbeli csendőr hadifoglyok kísérése közben a herceghalomi vasúti szerencsétlenség alkalmával 1916 november 1-én meghalt.

Kardos Imre debreceni őrsbeli csendőr az oroszokkal vívott csatában 1918 november 1-én a Monte-Grappánál elesett.

Ratkof Ede battai őrsbeli alörrmester 1918 november 1-én a harctéren elesett.

Bujáki József szilicei őrsbeli alörrmestert két hazatért katona 1919 november 2-án Szilicén bosszúból orozva agyonlőtte.

Kovács Péter 2. oszt. örmester, a cintosi őrs parancsnoka, a laktanyának fellázadt román néptömeg elleni védelmében 1918 november 2-án elesett.

Szoboszlai Dániel 2. oszt. örmestert, a zarándi őrs parancsnokát, fellázadt román néptömeg 1918 november 2-án Zarándon meggyilkolta.

Szijjártó János bojáni őrsbeli népfelkelőt hazatért katonák és katonaszökevények 1918 november 2-án Felsőszéken bosszúból meggyilkolták.

Radványi Sándor debreceni őrsbeli 2. oszt. örmester 1918 november 3-án Trient közelében olasz hadifogságba esett, ahol meghalt.

Gerhardt Ferenc szegedi kerületbeli csendőr a románok elleni harcban szenvedett sebesülésében 1916 november 5-én meghalt.

Gyarmati József reáanyosi őrsbeli csendőr a románokkal harcolva 1916 november 5-én Csernabévíz mellett elesett.

Mészner József 2. oszt. örmestert, a kismodrói őrs parancsnokát, mikor a jegyző megtámadott feleségének védelmére kelt, fellázadt tót néptömeg 1918 november 5-én Kismodróon meggyilkolta.

Németh Ferenc csákvári őrsbeli alörrmester fegyveres rabló tömeggel harcolva 1918 november 5-én az etyeki határban elesett.

Balázs Mihály égerháti őrsbeli csendőr az orosz harctéren szerzett járványos betegségben 1914 november 6-án Mármaroszigeten meghalt.

Lukács Kálmán csónoplyai őrsbeli csendőr címz. örmester az oroszokkal vívott harcban 1915 november 6-án Rudka mellett elesett.

Hunyadi György 2. oszt. örmestert, a zenta—tornyospusztai őrs parancsnokát, rablott holmi összezedése alkalmával egy katonaszökevény 1918 november 6-án agyonlőtte.

Opra Gécz Pál 2. oszt. örmestert, a felsőmoécsi őrs parancsnokát, lázadó román néptömeg 1918 november 6-án Felsőmoécen meggyilkolta.

Varga Sándor kövágóörsi őrsbeli alörrmestert szerb katonák 1918 november 6-án Tündérlakon agyonlőtték.

Kiss Pál 2. oszt. örmestert, a csentai őrs parancsnokát és **Kovács Mátyás** csentai őrsbeli alörrmestert lázadó szerb néptömeg 1918 november 7-én meggyilkolta.

Morocza Gábor 2. oszt. őrmestert, a gimesi őrs parancsnokát, fosztogató katonák 1918 november 7-én agyonlőtték.

Szabó János dési őrsbeli csendőr a 3. Isonzo-csataban a Doberdón kapott súlyos sebesülésében 1915 november 8-án Laibachban meghalt.

Czompa János sonkádi őrsbeli csendőrt két fegyveres gonosztevő 1887 november 9-én Szatmárcsékén agyonlőtte.

Doró Mihály hódási őrsbeli csendőrt rablóüldözés alkalmával 1886 november 10-én Pincédén agyonlőtték.

Mankó György orosházi őrsbeli csendőrt 1885 november 11-én az orosházi határban dohánycsempészek orozva agyonlőtték.

Keeskés István orsovai szárnybeli csendőr, címz. őrmester 1914 november 11-én a harctéren eltűnt.

Fazakas Sándor széphelyi őrsbeli alőrmestert egy katonaszökevény, akit szolgálaton kívül üldözőbe vett, 1916 november 11-én Széphegy határában agyonlőtte.

Urbán Imre padéi őrsbeli alőrmester Romániában szerzett betegségében 1918 november 11-én Rimnik-Szaratban meghalt.

Keszericze Vendel miksavári őrsbeli próbacsendőrt Horvátországból beözönlött fosztogatók 1918 november 13-án megölték.

Bűnügyi apróságok.

Irta: KRIMINALISTA.

3. közlemény.

A nyomozó csendőr sohasem tudhatja, hogy ki-ben mi lakozik. Helytelen tehát az az okoskodás, hogy erről, vagy arról az emberről a bűncselekmény elkövetése egyáltalán nem tételvezethető fel, nem jöhet számításba, stb. A bűnösség lehetősége mindenkinél fennlóg. Ez legyen a kiinduló pont. Matuska Szilveszterről, mint tartalékos főhadnagyról, háztulajdonosról, részvénytársasági igazgatóról, békés családi életet élő, Szentantál szobrocskát magával hordozó, vallásos emberről se merte volna senki feltételezni, hogy a biatorbágyi szörnyű vasútrobbanás elkövetésére képes. Ez a hiba csuszott be sajnos, az eredetileg helyes úton megindult, csendőrségi nyomozásba is, mely Matuskát már az első napon gyanúsította, de azután a gyanút éppen a fenti — hogy úgymondjam érzelmi — megfontolás miatt elejtette.

A nyomozó csendőr legyen mentes minden előítéllettől. Nem szabad csupán azért kizárni valakit a gyanúsítható személyek sorából, mert az illető jó hírnevű, feddhetetlen előéletű, becsületes ember benyomását keltő egyéniség. Ez lehet mind álaré is.

A chicagói rendőrség nyomozásában több hibát találhatunk. Eltekintve a fent írt jóhiszeműségtől, a tettesnek kellemes, megnyerő külseje és egyénisége folytán támadt előítéllettől, megfoghatatlan, hogy szakemberek agyában, a rendelkezésre álló adatok birtokában, legalábbis a második villa robbantása után, nem fogamzott meg gyanu a fiatal rokonszenves vegyész ellen. A tettes két alkalommal és önként kínálkozott fel szakértőként. Régi nyomozástani szabály az, hogy a helyszínen lévő szemé-

lyeket meg kell figyelni, utána kell nézni, hogy ki, kicsoda, mit keres ott, de különös figyelemmel kell kísérni a tolakodókat, a túlságosan szolgálatkészeket. Már nemegyszer ilyen személyben leplezték le a tettest. A tettes, különösen súlyosabb bűncselekmények esetén, igen sokszor ott van a helyszínen, végig nézi a helyszíni szemlét. Kürten Péter, a néhány évvel ezelőtt kivégzett német tömeggyilkos, minden gaztette helyszíni nyomozását végignézte. Matuska is ottmaradt a helyszínen. Ez természetes is, hiszen a vásár a tettes bőrére megy. Tudni akarja, mit állapít meg a nyomozás, nem hagyott-e valami áruló nyomot, tárgyat vissza, amelyet a nyomozás zürzavarában esetleg el is tüntethet. Ez a tettes is megjelent két gyilkossága színhelyén, önként kínálkozott a szakértő szerepére és mégse támasztotta fel senkinek a gyanuját. De ha már ez a mulasztás megtörtént, akkor is teljesen érthetetlen, hogy a rendőrség Hertzfeldt panasza után se látott semmi összefüggést. A vegyész megfigyelése, környezet tanulmány beszerzése, személyi, anyagi viszonyairól, multjáról, üzleti összeköttetéseiről, továbbá alapos házkutatás mindent napfényre hozhatott volna. A harmadik villarobbanás és gyilkosság ezek szerint a chicagói rendőrség lelken szárad.

1933. évben a Nyugatnémetországi Bielefeld városban egy Müller nevű asztalosmester feleségével együtt mérgezési tünetek között súlyosan megbetegedett. A kórtünetek arzénmérgezésre mutattak. Midőn Müllerék a kórházban magukhoz tértek, Müller előadta, hogy megbetegedésük napján „minta értéknélküli” küldeményt hozott részükre a posta. A mintaküldeményben kenőmájashurka volt. Megkóstolta s mivel igen izletesnek találta, a küldemény felét feleségével együtt elfogyasztották. Este azután mindketten görcsöket kaptak, rosszul lettek és eszméletüket veszítették.

A rendőrség a kenőmájashurka maradványait a bírósági vegyészszel megvizsgáltatta. A vegyész a hurkában nagymennyiségű (14,5 gr.) arzént talált.

A nyomozás az indító ok kutatásából indult ki. Kinek lehetett oka, érdeke Mülleréket láb alól eltenni? Mülleréknek, mint jámbor polgárembereknek, nem igen voltak ellenségei. Hosszas kutatás után megállapították, hogy valami jelentéktelenebb anyagi nézeteltérésből kifolyólag Müllerék polgári perben állanak Margarete Schulte 36 éves helybeli tanítónővel. Ez a per olyan jelentéktelen volt (Müller előadása alkalmával nem is tartotta érdemesnek megemlíteni), hogy alig lehetett feltételezni, hogy gyilkosság indítóokául szolgálhasson.

A tanítónő büntetlen előéletű volt. A rendőrség mindezek ellenére foglalkozni kezdett a tanítónő személyével. A nyomozás során megállapítást nyert, hogy a tanítónő a közelmúltban nagyobb mennyiségű arzént szerzett be, hogy azzal az éjszakai nyugalmát zavaró kóbormacskákat elpusztíthassa. A nyomozás megállapította, hogy a tanítónő tényleg meg is mérgezett több macskát, de a vásárolt arzénmennyiség hova fordításáról nem tudott pontosan elszámolni. Juthatott belőle a Müllerék májashurkájába is.

Mivel a tanítónőnél az indító ok és az elkövetés eszközeinek birtoklása ilyenképpen bizonyítható volt, a rendőrség letartóztatta és átadta az ügyésznek. A tanítónő tagadott. A főtárgyaláson az

írasszakértők határozott véleményt adtak arra vonatkozólag, hogy a Mülleréknek küldött mintaküldemény címzése a tanítónő kezétől származik. Tekintettel arra, hogy Müllerék felgyógyultak, az esküdt-bíróság a tanítónőt csupán gyilkosság kísérletéért ítélte el 5 évi fegyházra.

A tolvajok egész különálló szakmája a vasúti lopás. A vasúti tolvaj számos típusát ismerjük. Erdemes velük foglalkozni, módszereiket megismerni.

Kezdjük a bóröndtolvajakkal. Ezek egyaránt működnek a pályaudvarokon és a vonatokon.

A pályaudvari bóröndtolvaj elvegyül az utazóközönség közé és arra a pillanatra les, midőn valaki a bóröndjét egy pillanatra felügyelet nélkül hagyja. Pl. leteszi maga mellé és rágyújt, vagy belenéz az ujságjába, vagy ismerőssel beszélgetésbe bocsájtkozik stb.. A tolvaj pillanatok alatt elemeli a bóröndöt. Ezeknek a tolvajoknak egy magasabb-fajtája fenék nélkül, vagy befelé nyíló rugós-fenekű, úgynevezett ollós kofferral dolgozik. A tolvaj ezzel a „patentbórönddel“ jelenik meg a pályaudvaron, vagy vasúti állomáson és elvegyül az utasok közé. Ha felügyelet nélkül hagyott bóröndöt lát, akkor a saját patent bóröndjét arra felülről egyszerűen ráhelyezi. A tolvajbóröndben horgos, ollós szerkezet van, mely a kiszemelt bóröndöt mintegy beemeli a tolvajbóröndbe. A tolvaj ezután nyugodtan tovább áll és ha a megkárosított észre is veszi, hogy a bóröndje eltűnt, nem gyanakszik arra, a jól öltözött utasemberre, aki a közelében sétál és akinek a kezében az övétől teljesen eltérő külsejű bórönd van. Feltétel természetesen az, hogy az ellopandó bórönd kisebb legyen a tolvaj patent-bóröndjénél. Ilyen patent-bóröndöt több külföldi rendőrségi és bűnügyi múzeumban láttam.

Kedvenc működési tere a pályaudvari bóröndtolvajoknak (de egyben zsebtolvajoknak is) a jegyváltópénztár környéke. Itt rendszerint sokan vannak, türelmetlenül várják, hogy jegyüket megváltassák. Sok utasnál kisebb kézi poggyász is van, amelyet a jegyváltás pillanatában maga mellé letesz a földre, vagy arra az asztalkára, mely abból a eélből sok helyen a jegypénztár előtt áll. A bóröndtolvaj számára pillanat műve, hogy egy-egy poggyászdarabbal odébb álljon.

Évekkel ezelőtt résztvettem Antwerpenben egy bűnügyi rendőrségi kongresszuson. A kongresszus lezajlása után az antwerpeni pályaudvaron jegyet váltottunk. Mellettem állt az osztrák csendőrség kiküldöttje, egyébként európai nevű kriminalista, aki egy pillanatra letette az irattáskáját, melyben feljegyzései, de értéktárgyai is voltak — maga mellé az említett asztalra. Soha többé nem látta. Érdekes, hogy a lopás egy egész csomó bűnügyi szakember jelenlétében történt, de senki sem vett észre semmit.

A pályaudvari bóröndtolvajok egy szerényebb fajtája perronjegyet vált és azután felszáll a befutó vonatokra. Végigjárja a fülkéket és összeszedi az utasok által otthelyezett tárgyakat. (Bóröndök, ernyők, kabátok stb.) Ilyenkor természetesen nem csupán az otthelyezett tárgyak jutnak a kezébe. Sok utas türelmetlen és a pályaudvaron őt váró hozzátartozóját megpillantva leugrik és a nyakába borul. A kölcsönös üdvözlések lezajlása után azután hordárt akar küldeni a fülkéjébe a poggyászáért. Bizony sokszor előfordul, hogy a hordár már nem ta-

lálja ott a poggyászt, vagy nem valamennyit. A bóröndtolvajnak annyi elegendő volt, hogy a poggyással odébb álljon.

A magasabbrendű pályaudvari bóröndtolvaj finomabb és tökéletesebb módszerekkel dolgozik.

Rendszerint megnyerő külsejű, jól öltözött ember, aki utazó nőknek ajánlja fel lovagias szolgálatait. Készséggel ajánlkozik, hogy elintézi a nagymálha feladását, vagy a málhának a ruhatárban való elhelyezését. Ha felajánlott szolgálatait igénybe veszik, hűségesen beszolgáltatja megbízójának a feladóbárcát, vagy a ruhatári jegyét és azután a hálálkodást magától szerényen elhárítva, udvariasan elbúcsúzik és távozik. Áldozatát csak akkor éri meglepetés, midőn másnap a ruhatárból, vagy pedig az utazás célját képező vasútállomáson a poggyászát kiváltja, a ruhatári jegy, illetve a feladóbárca alapján. Érték-telen lim-lommal tele, ócska bóröndöt kap, amelyet a tolvaj megelőzőleg adott be a ruhatárba, vagy adott fel személypoggyászként és ennek a ruhatári jegyét, illetve feladóbárcáját adta át az áldozatának. A másikat magának tartotta meg és az áldozat értékes holmiját azok segítségével ő váltja ki. Vannak ezek között kezdők is, akik otrombább módszerekkel dolgoznak. Ezek rendszerint nőknek, agoknak ajánlkoznak, hogy segítenék a poggyászuat vinni. Különösen vidéki emberek dőlnek be könnyen és hálásan igénybe veszik a segítséget. A tolvaj magához veszi az egyik poggyászdarabot és azután olyan helyen, ahol nagyobb tolongás van, igyekszik a poggyással meglepni.

A mozgó vonaton dolgozó tolvajok egyszerűbb fajtája egyszerűen végigjárja a vonatot, különösen az éjszakai vonatokat és felügyelet nélkül hagyott poggyászokra vadászik. Ha a poggyásztulajdonos elalszik, vagy pl. valaki egyedül van egy fülkében és egy pillanatra a mellékhelyiségbe, vagy gyorvonatonkon az étkészőkosziba megy, a poggyásztolvaj elemeli a poggyászt és a legközelebbi állomáson vele leszáll. Az ilyen lopásokat rendszerint abban az időpontban követik el, midőn a vonat valamelyik tartózkodási helyhez közeledik. Ha rajtaérik a tolvajt, sokszor rászánja magát a kiugrára is. Az is előfordult már, hogy a lopott poggyászt a tolvaj egyszerűen kidobja az ajtón, vagy ablakon, olyan helyeken, hol arra cinkosai már várnak.

A magasabbrendű utazótolvaj jólöltözött ember, hatalmas, jókinézésű, de üres bórönddel száll fel a vonatra. A zsákmányt ebbe helyezi bele és azután a legközelebbi állomáson nyugodtan leszáll. Ha a károsult időközben észre is vette a bóröndje eltűnését, nem gyanakszik a jólöltözött útitársra, aki egészen máskínézésű bórönddel száll le, mint amilyen az övé volt.

A vasúti tolvajlás azonban nem csupán a személyszállítást lebonyolító pályaudvarokon és vonatokon, hanem a teherpályaudvarokon és áruszállító tehervonatokon is folyik. Ezeknek a lopásoknak a tettesei igen sokszor nem a kívülállók körében keresendő, ezzel a vonatkozással azonban itt most nem kívánok bővebben foglalkozni.

Az 1920-as években a budapest—miskolci vonalon garázdálkodott egy vasútiáru tolvajbanda. A banda egyik tagja valamelyik tolatóállomáson alkalmas pillanatban besurrant az áruszállító vagonokba és ott elrejtőzött. Útközben válogatott a va-

gónokban levő áruk közül és azután a kiválasztott holmit — emlékezetem szerint Ludas vagy Karácsond község határában a robogó vonatból kihajigálta. Cinkosai már ott várták, akik a lopott árut a „raktárba” — egy magányosan álló épülfélben levő házba — szállították.

Az árutolvajok legeredetibb fajtája azonban a ládában utazó árutolvaj. A német vasúti rendőrségnek sikerült egy ilyen tolvajt elfognia és birtokába jutott, mint bűnrel az utazóláda is. 130 cm. hosszú és széles és 150 cm. magas, erős faláda volt. Belsejében kis pad, az oldalfalakon, tetőn és fenékén belülről foggantyuk voltak elhelyezve. A láda fenékén matrac volt. Egy doboz száraz élelmiszerekkel, két bádogedény italokkal, egy további bádogedény bizonyos célokra, továbbá villamos zseblámpa és betörőszerszámok egészítették ki a felszerelést. Ezenfelül a német vasúti rendőrség a ládában megtalálta a zsákmányt is: több írógépet, finom bőr-árut, értékes szöveteket. A láda külsején felűnő figyelmeztetések voltak: „Vigyázat”, „Törékeny”, „Nem szabad fordítani”, „Legfeljebb tárolni” stb.

Ennek az utazó vasúti tolvajnak a módszere a következő volt:

Belébújt a ládába és azután mint teherárut cinkosáival feladatta magát, másik cinkosai címére.

Midőn a vasút a ládáját berakta a raktárba, majd a vagonba, az utazótolvaj előbújt ládájából, és megdézsmálta a raktárban levő, vagy a vagonban szállított árukészleteket. Ha már annyi volt a zsákmány, hogy őt is kiszorította a helyéről, akkor a ládát bezárta, ő maga pedig alkalmas pillanatban kisurrott a raktárból, vagy a vagonból és személyvonaton utazott tovább. A rendőrség éppen ilyen alkalommal csípte el, midőn a vagon el akarta hagyni. A rendőrség egyik vasúti ügyeleti járőre ugyanis a teherpályaudvaron veszteglő vagonok között portyázva észrevette, hogy az egyik vagonból egy fej óvatosan kikandikál. A járőr azonnal odasietett, mire a vagonból egy férfi ugrott ki és futásnak eredt. Rövid üldözés után elfogták, visszamentek a kérdéses vagonhoz és akkor találták meg a ládát.

Ez a vasúti tolvaj, aki kézrekerüléséig már évek óta garázdálkodott, elmondta, hogy egy alkalommal igen kellemetlen, sőt végzetessé válható helyzetbe került. A ládáját a vasutasok minden rá-mázolt figyelmeztetés ellenére, megfordították és a tetejére állították, úgy hogy nem tudott a ládából kibújni. Bár a ládán voltak rések a levegőzés céljára, ezeken keresztül azonban csak rövid ideig kaphatott elég levegőt, úgy hogy majdnem megfulladt a ládában. Ezen az útján természetesen zsákmányra sem tehetett szert és így a ládából — a rendeltetési helyén —, cinkosa legnagyobb csodálkozására, nem a várt értékes holmi, hanem ő maga került elő, félig megfulladt állapotban.

Nem messze állanak a vasúti tolvajoktól a vasúti csalók. Ezek közül különösen az utazó hamiskártyások említésreméltók. A hosszú vasúti utazás unalmas, az utasok szívesen kapnak minden alkalom után, ami az időtöltést kellemesebbé teszi. Erre építenek az utazó hamiskártyások, akik úti-társaikat kártyajátékba ugratják be és ezután trükkjeikkel alaposan kifosztják őket.

Azt hiszem, hogy a vasúti tolvajokról, csalókról fent elmondottaknak az újonnan felállított vasúti csendőrség tagjai hasznát vehetik. (Folytatjuk.)

CSENDŐR LEKSZIKON.

41. Kérdés. Törvényszéki főtárgyaláson az elnök a vádlott kihallgatását mindig azzal a kérdéssel kezdi meg, hogy bűnösnek érzi-e magát? Milyen célt szolgál ez a kérdés és miért nincs előírva a csendőr számára is akkor, amikor a gyanúsítottat kikérdezi?

Válasz. A Bűnvádi Perrendtartás 304. §-a szerint bírósági főtárgyaláson az elnök a vádlott kihallgatását azzal a kérdéssel kezdi meg, hogy a vádat megértette-e. Ennek a kérdésnek inkább csak alakai jelentősége van, mert a megelőző eljárás (nyomozás, vizsgálat) során a vádlottnak rendszerint bőven volt alkalma, hogy az ellene emelt vád lényegét megismerje és azzal szemben védekezzék. Legfeljebb olyan esetben fordulhat elő, hogy a vádlott nincsen tisztában az ellene emelt vád lényegével, ha az ügyben nem volt vizsgálat (hanem a vádiratot pl. közvetlenül a csendőrség feljelentés alapján szerkesztették meg); ha a vádlottnak nincs védője, aki a vád lényegét felvilágosíthatná volna, ha kisebb műveltségű, vagy magyarul nem beszélő idegen anyanyelvű vádlott ritkábban előfordul vagy bonyolult bűncselekménnyel van vádolva, stb. Ha a vádlott az elnök kérdésére mégis azt felelné, hogy a vádat nem értette meg, az elnök köteles azt neki, a vádlott értelmiségi fokához mért egyszerű szavakkal megmagyarázni.

A következő kérdése az elnöknek az kell, hogy legyen, hogy a vádlott a bűnösségét beismeri-e, vagy sem. Ez a kérdés, illetőleg a vádlottnak erre adott válasza már fontosabb, mert az elnöknek arra ad útmutatást, hogy a vádlott beismeri-e a terhére rótt büntetendő cselekményt, vagy sem, ha pedig beismeri, mivel igyekszik azt megindokolni vagy menteni.

Ha a vádlott azt feleli, hogy azért nem érzi bűnösnek magát, mert a büntetendő cselekményt nem követte, vagy nem ő követte el, vagyis, ha a bűnösséget egyáltalában tagadja, akkor a kihallgatások és a bizonyítási eljárás során azt kell tisztázni, hogy a vádlottnak ez a vallomása helytálló-e és hogy nincsenek-e olyan bizonyítékok, amelyek azt bizonyítják, hogy a vád tárgyává tett büntetendő cselekményt a vádlott mégis elkövette, illetőleg, hogy ő követte el.

Megtörténik, hogy a vádlott beismeri ugyan, hogy a vád tárgyává tett büntetendő cselekményt elkövette, de azt állítja pl., hogy amiatt őt nem lehet felelősségre vonni, mert a cselekményt úgy, amint ő elkövette, a törvény nem bünteti; jogos védelemben cselekedett; az elvett ingókat a magáénak tartja; joga volt a más lakásába bemenni; joga volt az áruval rendelkezni, mert nem bizományi ügylet, hanem rendes adásvétel jött létre stb. Mindez lehet a vádlottnak jóhiszemű védekezése, de lehet természetesen kitalált védekezés is, amivel a bűnvádi felelősség alól szabadulni igyekszik. Mindenestre jó ezt a főtárgyalási elnöknek már a kihallgatás elején tudnia, hogy az egész bizonyítási eljárás során a vádlott állításainak tisztázására törekedjék.

Előfordul az is, hogy a vádlott beismeri, hogy a törvény által tiltott cselekményt követett el, de egyénileg még sem érzi magát bűnösnek, mert általános emberi indítékokból kénytelen volt azt tenni, amit tett. (Pl. a felesége, vagy a leánya csábítóját agyonlőtte.) Az ilyen védekezés az elkövetett büntetendő cselekmény tárgyi súlyát nem csökkenti ugyan, de megítélésénél a bíróság figyelembe veheti a személyes és emberileg esetleg megérthető indítékokat, amelyek a vádlottat a bűncselekmény elkövetésére indították.

Nem hiba ugyan, ha a csendőr a gyanúsítottól, kikérdezése alkalmával azt is megkérdezi, hogy bűnösnek érzi-e magát, vagy sem, de a kérdésnek és az arra kapott válasznak

a csendőrségi feljelentés szempontjából nincsen sok jelentősége, azért nincs is előírva. Az a tény ugyanis, hogy a gyanúsított egyénileg bűnösnek érzi-e magát vagy sem, a bírói mérlegelés körébe tartozik; a csendőri szempontjából elég, ha azt állapítja meg, hogy a gyanúsított mivel védekezik és hogy a védelmére felhozott körülmények bizonyíthatók-e, vagy sem. A védekezésben egyébként is rendszerint benne van már az a körülmény is, hogy a gyanúsított bűnösnek érzi-e magát, vagy sem. Ha a bűncselekmény elkövetését tagadja, ha jogos védelemre vagy más, szerinte jogos indítókra vagy körülményre hivatkozik, nyilvánvaló, hogy nem érzi magát bűnösnek. Sőt, a csendőrt esetleg zavarba is hozhatja, ha a gyanúsított a tényálláshoz nem tartozó fejtegetésekbe kezd, annak bizonyítására, hogy őt miért nem lehet bűnvádi felelősségre vonni, vagy hogy az elkövetett cselekmény elbírálásánál milyen emberi szempontokat kell figyelembe venni, stb.

A csendőrnek az a hivatása, hogy megállapítsa: mi történt és hogy azt, ami történt, mivel lehet bizonyítani. Mit adott elő a gyanúsított a védelmére és az előadott körülményeket mivel bizonyítja? Minden egyéb, ami a ténymegállapításnak ezen a körén kívül esik, nem a csendőrré, hanem a bíróságra tartozik.

42. Kérdés. *A község egy nyugalmazott csendőrtiszthelyettes községi bírót választott, aki azonban a megválasztást, egyéb elfoglaltságára hivatkozva, nem akarja elfogadni. Kényszeríthető-e arra, hogy a bírói tisztséget elfogadjon?*

Válasz. A törvény a nyugállományú közalkalmazottakat nem mentesíti a községi előjárói tisztség viselése alól. Községi előjárója — tehát községi bírót — csak az nem választatható: 1. aki községi képviselő sem lehet; 2. lelkész, tanító, állami vagy megyei tisztviselő, illetőleg hivatalnok, habár a községben választójoga van is; 3. kis- és nagyközségekben a bíró és a pénztárnok nem lehet egy személy és ezek a tisztségek a jegyzővel sem tölthetők be.

A bírói tisztségre a főszolgabíró három személyt jelöl, akik közül a község választópolgársága választ. A bírói hivatal csak rendkívüli akadályoztatás esetében lehet visszautasítani; ebben az esetben a megválasztottnak az alispántól kell indokolt folyamodásban felmentést kérnie. Az alispán határozatát meg lehet fellebbezni a törvényhatósághoz. Ha az alispán, illetőleg a törvényhatóság a felmentést nem adja meg, a megválasztott a bírói hivatalt legalább egy éven át viselni tartozik. Ha ezt megtagadja, 200 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntethető. Az, aki a bírói tisztséget legalább egy éven át viselte, vagy a pénzbírságot megfizette, nem kötelezhető arra, hogy azt tovább is viselje vagy hat év leforgása előtt újra elvállalja.

43. Kérdés. *Meg lehet-e akadályozni az egyenruhán levő paszomány, zsinór, csillagok és gombok megfeketedséjét?*

Válasz. A fémszállakból készített paszomány, zsinór és a csillagok, valamint az ugyancsak fémből készült gombok megfeketedsét az okozza, hogy felületük a levegőben elég (oxidálódik) és elveszti a fényét. Ezt csak úgy lehetne teljesen megakadályozni, ha a paszományt stb. légmentes burkolat lehetne elválni, ami azonban a gyakorlatban, különösen, ha már a ruhára reá van varrva, kivihetetlen. A kereskedésekben az oxidációnak kitett tárgyakat celofánba burkolva tartják, de ez is csak akkor véd némiképpen, ha a celofánburkolat a tárgyra szorosan reásimul; az egyszerű, laza csomagolás (mint pl. ahogyan a kardbottot szókták) nem sokat ér, mert a celofánburkolat alá befér annyi levegő, amennyi a fémszállak felületének oxidálásához szükséges.

Gyakorlati kísérletek azt igazolják azonban, hogy az egyenruhára felvarrott paszomány, zsinór, csillag, gomb stb. megfeketedsét jelentősen késleltetni lehet, ha a felületüket szintelen lakkal bevonjuk. Erre a célra a drogériákban kapható ú. n. fémlakkok alkalmasak. Egy pengő ára lakk egy egész órs számára elegendő.

A paszományt, zsinórt, csillagot, gombot stb. kis ecset segítségével jól belakkozzuk, a lakkozást megszáritjuk és egy nap múlva megismételjük. A lakkréteg a fémszállakokat légmentesen befedi és ezáltal megóvja a megfeketedsédtől. Használat közben a lakkréteg természetesen lekopik vagy letöredezik, azért célszerű a lakkozást időnkint — pl. havonként — megújítani. Olyan ruhadaraboknál, amelyeket egyáltalán nem, vagy csak igen ritkán használunk, pl. a dísz-

ruhanál a lakkozás sokáig eltart és a paszományt stb. kétszer-háromszorannyi ideig fényesen tartja, mintha nem volna belakkozva. Ajánlatos a sapka zsinórját és a rendszeresítendő vállapon levő rendfokozati paszományt és csillagokat is belakkozni, mert ezeket a lakkréteg a nedvesség ellen is megóvjaa.

44. Kérdés. *Honnan ered a „szolgabíró” elnevezés?*

Válasz. A régi királyi vármegyéből kialakult nemesi vármegyének egyik legfontosabb kiváltsága volt az önkormányzat, amely azt jelenti, hogy a végrehajtó hatalmat a nemesek, mint testület gyakorolta, ide számítva a bíraskodást is, amelyek csak az 1869:IV. t.-c. választott el a közigazgatástól. Ez az önkormányzat magába foglalta azt a jogot is, hogy a vármegye nemessége, mint területi testület, maga válassza meg a tisztviselőit és hogy ne csak a király által kinevezett főispán, vagy ennek helyettese legyen a bírójuk és ügyeiknek intézője, hanem a maguk választotta tisztviselők is. A megyei nemesi önkormányzatnak első ilyen képviselői voltak a szolgabírák.

Ennek a tisztségnek a kialakulása igen régi időre, körülbelül a XIII. század harmincas és hetvenes éveire esik. A latin neve „iudex nobilium” „nemesek bíróját” volt, magyarul azonban mindig szolgabírónak nevezték. Ez a magyar elnevezés onnan ered, hogy a köznemes, a kisbirtokos szabad ember neve a XIII. század elején „serviens”, illetőleg „királyi serviens” volt, ami annyit jelent, hogy „a király szolgája”. A „nobilis” (nemes) elnevezés csak a XIII. század végére válik általánossá. A „szolgabíró” elnevezés tehát még abban az időben keletkezett, amikor a nemes embert „a király szolgájának” röviden „szolga”-nak nevezték; felette volt hivatva bíraskodni a magaválasztotta bíró, a „szolgabíró”. Ez az elnevezés azután máig is változatlanul fennmaradt, annak ellenére, hogy a nemesség, mint kiváltság régen megszűnt és a „szolga” kifejezés is más értelmet nyert.

45. Kérdés. *Jogában áll-e a gyanúsítottként vagy vádlottként kihallgatott egyénnek a hatóság vagy a bíróság előtt a terhére rótt bűncselekmény ügyében valótlannal vallomást tenni?*

Válasz. Ha a kérdést így tesszük fel, akkor a válasz egyszerű: a hazugság „joga” senkit sem illet meg, mert ilyen jog nincsen. A hazugság akkor is erkölcsellenes, ha azzal valaki saját védelme érdekében él; az olyan törvény, amely valakit erkölcsellenes cselekményre jogosítana fel, önmaga támadná meg a jog- és törvényisztelet erkölcsi alapjait.

Nincs és nem is lehet tehát olyan törvény, amely ilyen jogot kimondana. A művelt államok törvényhozásai csak azt a jogát ismerik el a bűnvádi eljárás alá vont egyénnek, hogy önmaga ellen nem köteles bizonyítékot szolgáltatni. Ennek alapja azonban nem a hazugságra felhatalmazás, hanem az önvédelem emberi ösztöne, amelyet a legtöbb államban a törvényhozó testületek is tiszteltben tartanak. Azért mondjuk, hogy a legtöbb államban, mert pl. az angol perrendtartás szerint a vádlottat a saját ügyében is csak akkor hallgatják ki, ha maga kéri, ekkor azonban ő is mint tanu szerepel, a vallomásra esküt tesz, amiből következik, hogy hamis vallomás esetében őt is éppen úgy elítélik amiatt, mint a tanút.

Bár nálunk a törvény a vádlott hamis tanuvallomását nem bünteti, mégis súlyt helyez arra, hogy a vádlott az igazat vallja, hiszen az igazságos ítéletnek ez is egyik — bár nem elengedhetetlen — feltétele. Bíróságaink pl. többször megbüntették a vádlottat a Kbtk. 43. §-a alapján, aki kihallgatása alkalmával hamis nevet, vagy egyéb hamis személyi adatot mondott be. A vádlottnak az igazmondásra reávezetését célozza pl. a szembesítés, bizonyos tárgyak azonoságának megállapítása a vádlott közreműködésével, a házkutatás, személymotaázás, stb.

A Bűnvádi Perrendtartás megtiltja ugyan a terhelt vallomásának erőszakos kicsikarását, vagy bármiféle rákényszerítést a beismerésre és megadja neki azt a jogot is, hogy a vádra nézve a részletes vallomástételt megtagadhatja, ám ilyen esetben figyelmeztetni kell őt arra, hogy ez a viselkedése az eljárás folytatását nem akadályozza, sőt kárára van, mert megfosztja magát a védekezés lehetőségeitől.

A kérdésre tehát a választ úgy összegezzük, hogy a vádlottnak nincs joga valótlannal vallani; tisztességes ember akkor is igazat mond, ha ezzel árt magának, azt azonban, aki ezen az erkölcsi szabályon túleszi magát és a saját védelme érdekében hazulik, a törvény nem bünteti meg miatta.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

A tervszerű munka.

írta FEJES IMRE törzsőrmester (Derecske).

1935 augusztus 27-én reggel megjelent a derecskei őrsön Szalai Sándor* derecskei lakos, aki a következőket panaszolta: az elmúlt éjjel 24 órakor 60 éves özv. édesanyja, aki vele egy szobában aludt, őt felköltötte és közölte vele, hogy a hálósobába nyíló fűszerüzletük ajtaja, amit ő este bezárt, teljesen ki van nyitva, ágya előtt volt harisnyája pedig az ajtó alá van tömve.

Ő ekkor felkelt, villanyt gyújtott és az üzlet-helyiségben szétnézett. Mivel ott semmi gyanúsat nem észlelt, arra gondolva, hogy édesanyja hagyhatta nyitva este az ajtót, lefeküdt és újból elaludt, anélkül, hogy a lakás többi részeit megnézte volna.

Két óra tájban édesanyja újból felköltötte és közölte vele, hogy pár perccel előbb, amint felébredt, a hálósobában égő éjjelilámpa fényénél látta, hogy az ebédlőből a hálósobában át két ismeretlen férfi négykézláb mászva ment az előszobáig, ott felálltak és az udvarra nyíló ajtón át eltávoztak. Egy-két perc elmúltával az előszobába visszatértek, zseblámpával a ruhafogásra világítottak, onnan ruhákat szedtek le és azokat magukhoz véve, újból eltávoztak. Eltávozásukig azonban nem merte őt felköltöteni, mert attól félt, hogy megtámadják őket. Ekkor ő a lakást átvizsgálta és megállapította, hogy lakásába ismeretlen tettesek betörtek, ott minden szekrényt kinyitottak, tartalmukat részben kiszörték, részben pedig ellopták, de hogy pontosan miket loptak el, azt nem tudja, mert a helyszínen a csendőrség megérkezése előtt nem akart változtatni.

Őrsparancsnok az ügy nyomozására Vig József őrmester járőrtársammal engem vezényelt ki.

A helyszíni szemle alkalmával megállapítottam, hogy tettesek a bezárt utcaajtó kulcsát, az ajtó belső oldaláról, kívülről levették, azzal az ajtót kinyitották és az udvarra ott mentek be. Azután az udvarra nyíló előszoba ablakának vasrácsát kibontották, majd az ablak egyik üvegtábláját betörték és ott az előszobába bemásztak. Onnan a lakás többi helyiségeibe könnyen bejutottak, mert az ajtók részben teljesen nyitva voltak, amelyek pedig be voltak zárva, azoknak a zárjában volt a kulcs.

A sértett édesanyjának előadásából, valamint az utca és udvar felőli ablakok alatt talált lábnyomokból arra következtettem, hogy a tettesek négyen voltak, akik közül ketten bent voltak a lakásban, a harmadik az utca-, míg a negyedik az udvarfelőli ablakok alatt őrködött.

A sértettnek meghagytam, hogy pontosan állapítsa meg az ellopott tárgyakat, azok leírását és értékét s foglalja jegyzékbe. A sértett hamarosan elkészült a jegyzékkel. A tolvajok 250 P értékű ruhaneműt és használati tárgyakat, továbbá 5 P 50 fillér készpénzt vittek magukkal. A sértett ezután elmondta, hogy gyanúja Járfás Károly derecskei lakosra irányul, aki néhány nappal a betörés előtt az esteli órákban hosszabb ideig lakásuk körül ólalkodott, majd amidőn üzletüket be akarták zárni, hirtelen odalépett és ½ kg kenyeret vásárolt, de azután

sem távozott el lakásuk közeléből, hanem tovább is ott settenkedett.

A sértett gyanúját osztotta a sértett édesanyja, nővére és azok az idegen tanuk is, akiket megneveztek és akik Járfás viselkedésének szintén szemtanúi voltak. A sértett édesanyja ezenfelül majdnem határozottan állította még azt is, hogy éjjel, a lakásban látott két idegen egyikében, Járfást vélte felismerni.

Járfást én is jól ismertem. Dologkerülő és könnyelmű életet élő ember volt, aki szokott ugyan kisebb alkalmi lopásokat elkövetni, de ennek a betörésnek az elkövetésével mégsem gyanúsíthattam, mert a helyszíni szemle alkalmával szerzett adataim merőben ellenkeztek a sértett és a tanuk gyanújával. A lopás elkövetési módja ugyanis világosan azt mutatta, hogy a betörők a sértett anyagi viszonyait nem ismerték. Látható volt az is, hogy a tettesek pénzre és ékszerre pályáztak és csak azért vittek magukkal ruhaneműket és egyéb tárgyakat, mert pénzt és ékszert nem találtak.

A helyszíni adatokból idegen, nem helybeli emberek tettességére következtettem és ilyen irányban indítottam is meg a nyomozást. Nem hagytam magam ebből az irányból a sértett és hozzátartozói által elterelni. Ezt rossz néven is vették tőlünk. Nem törődtem vele.

Mivel a tettesek 2 órakor távoztak el a helyszínről, feltételeztem, hogy valakinek látnia kellett őket, mert ekkor már, a nyári időre való tekintettel, van élet a falusi utcákon. Ezért elsősorban is elképzeltem magamnak, hogy kiknek lehetett ilyenkor valami dolga az utcán. A lehetőségekről jegyzeteket készítettem magamnak. Ebben a jegyzékben szerepeltek többek között az orvosok is, akikről azt volt szándékom megtudni, hogy nem járt-e valaki náluk azon az éjjelen beteggel, vagy nem hívták-e beteghez. Ha igen, akkor ezeket az embereket ki akartam kérdezni arra vonatkozólag, hogy nem látták-e a tolvajokat.

Ez a munkám nem volt hiábavaló, mert az egyik derecskei orvostól megtudtam, hogy Kiss Ferenc derecskei lakos az elmúlt éjjel 23 órakor járt nála, aki őt súlyos beteg feleségéhez hívta. Ő 23–24 óra közötti időben Kiss Ferenc kíséretében ment a beteghez és 0 óra 15–20 perc közötti időben ugyancsak Kiss kíséretében jött haza, de nem emlékezett rá, hogy útközben valakivel találkoztak volna.

Tudtam, hogy a Kiss lakásához vezető út nem esik a sértett lakása irányába, de azért nem mulasztottam el kikérdezni Kisst sem. Elmondta, hogy 23 óra tájban, amidőn az orvoshoz sietett, az utcai villanylámpa fényénél, az egyik utca végén egy embert látott ólalkodni, aki őt meglátva, özv. Maros Lajosné utcaajtójához sietett.

Özv. Marosné utcaajtója előtt pedig négy ismeretlen egyént talált, akik arccal egymásfelé fordulva, annyira közel álltak egymáshoz, hogy arcukat nem láthatta. Úgy véli, hogy idegen utasok lehettek, mert mellettük az árokban négy kerékpár hevert. Ő annyit kérdezett tőlük, hogy hová utaznak? Az idegenek nem feleltek. Ezután ő az orvoshoz sietett és amidőn onnan visszatért, az idegeneket már nem látta ott.

Kérdésemre elmondta még Kiss azt is, hogy egy óra tájban, amidőn az orvos hazakísérése után haza-

* A neveket megváltoztattuk. (Szerk.)

felé ment, találkozott Kókai András derecskei lakossal, aki gyalogszerrel Debrecen felé igyekezett.

Az időpontot és azt a helyet egybevetve, ahol Kiss Kókaival találkozott, tudtam, hogy Kókainak, ha valóban Debrecenbe ment, találkoznia kellett a helyszínről távozó tolvajokkal, mert az út a találkozás helyétől Debrecen felé a sértett háza előtt vezet el.

Mivel Kókai Debrecenben volt, egyelőre Marosnét kérdeztem ki, aki elmondta, hogy reggel, amidőn felkelt, kocsibejárati kapuját, melyet előző este alaposan bedrótozott, nyitva találta. Mivel más nem történt, az esetről sehová nem tett jelentést.

Az esteli órákban, amidőn Kókai András Debrecenből hazatért, őt kérdeztem ki. Előadta, hogy aznap éjjel 1 óra tájban, amidőn Szalaiék lakása előtt haladt el, a gyalogjáró mellett az árokban 4 kerékpárt látott lefektetve. A kerékpárok mellett egy ember feküdt hasrafordulva, aki arra a kérdésre, hogy kiket vár, hova utaznak, nem válaszolt, mert mélyen aludt. Előadta még, hogy útközben utolérte őt négy kerékpáros ismeretlen fiatalember. Kerékpárcsomagtartójukon 1—1 csomag volt és őt elhagyva, Debrecen felé haladtak.

Az eddigi megállapításaim során kétségtelen volt, hogy Szalai Sándor sérelmére történt betöréses lopást és özv. Marosnénál a lopás megkísérlését az a négy kerékpáros ismeretlen fiatalember követte el, akik Debrecen felé távoztak.

Ezek után most már azt a fontos kérdést kellett tisztázni, hogy kik lehettek a kérdéses fiatalember. Tervet készítettem magamnak arra nézve, hogy a Debrecenben folytatandó nyomozásom során miket kell megállapítanom, hogy a tettesek kilétét felderíthessem.

Ebben a tervemben, melyet írásban rögzítettem, szerepelt többek között annak megállapítása is, hogy a kérdéses napon Debrecenben a kerékpárkölcsönző üzletekben kik és mennyi időre váltottak kölcsönkerékpárt.

Cser András debreceni lakos, kerékpárkölcsönző által rendelkezésemre bocsátott előjegyzésből megállapítottam, hogy augusztus 26-án Veres György D. . .-utca 16. sz., Seres István K. . .-utca 26. sz. és Demeter Jenő M. . .-utca 17. sz. debreceni lakosok váltottak 1—1 kölcsönkerékpárt és azokat 27-én 8 órakor vitték vissza.

Cser előadta, hogy nevezettek más alkalommal is váltottak már tőle kerékpárt és minden alkalommal Veres Márton is velük szokott lenni, aki szintén a D. . .-utca 16. szám alatt lakik. Régebben az is váltott tőle kölcsönkerékpárt, de néhány hónapja saját kerékpárja van.

Az előjegyzésből nevezettek nevét, lakását és a kerékpárkölcsönzések idejét feljegyeztem és a két Veres lakására mentem, ahol Veres Márton feleségét találtam.

Az asszony előadta, hogy férje és sógora valahol a városban dolgoznak, de hogy hol, azt nem tudja. Arra a kérdésemre, hogy férje és sógora 26-ról 27-re virradó éjjelen hol jártak, határozottan állította, hogy odahaza voltak. Ennek bizonyítására nyomban tanukért is akart menni. Közöltem vele, hogy nem engedem el tanukat hívni, mire azt mondta, hogy akkor engedjem el férjét és sógorát megkeresni, mert ő ½ órán belül hazahívja őket, anélkül, hogy ottlétünket közölné velük.

Veresné viselkedéséből láttam, hogy mindenről tudomása van. A gyengén bútorozott egyetlen kis szobából álló lakásban azt is láttam, hogy ott bűnjel aligha található. Így feltételeztem, hogy a bűnjelek Seres és Demeter lakásán lehetnek és oda szeretne Veresné hírt adni. Veresné természetesen nem engedtem ki a lakásból, hanem kijelentettem neki, hogy mindaddig ott maradok és ő is velem marad, amíg férje és sógora haza nem jönnek. Veresné ekkor mély gondolkodásba merült.

Kihasználтам ezt a pillanatot és a következő kérdést intéztem hozzá: „Mik azok a tárgyak, amiket férje és sógora 27-én reggel ide hoztak?” Veresné méltatlankodva kijelentette, hogy kutasam át a lakást, ott semmi lopott holmi nincsen.

A házkutatást meg is tartottam. Csupán 1 drb 3 literes, új, kék, zománcos lábast találtam. Ilyen a Szalaiéktól lopott tárgyak között is előfordult. Kérdésemre azonban Veresné határozottan állította, hogy a lábast Debrecenben, az országos vásáron vette. Az ellopott lábasnak színén és ürtartalmán kívül más ismertető jele nem volt s így kétséges volt előttem, hogy az tényleg Szalaiéké-e? Előbbi adataim alapján azonban nem adtam fel a reményt.

Az eredmény biztosítása érdekében Veresék lakásáról nem távozhattam el addig, amíg a két Veres haza nem tér. Így a házkutatás befejezése után is ott maradtam. Ezt az időt arra óhajtottam felhasználni, hogy Veresnéől valamit megtudjak. Mivel azonban láttam, hogy Veresné konokul tagad, a következő módon igyekeztem őt tagadásának hasztalanságáról meggyőzni: a lakásukon megtalált lábast kezembe fogva járőrtársamnak megparancsoltam, hogy lássa el jegyzékkel a lábast. Ezután Veresné jelenlétében hangosan diktáltam a jegyzékre írandó szöveget: „Veres Márton, Veres György, Seres István és Demeter Jenő debreceni lakosok által ellopott lábas”. Veresné különösen a Seres és Demeter névre élesen felfigyelt és ebből látva, hogy mindenről tisztában vagyok, beismerte, hogy férje és sógora 3 hónap óta Seres és Demeter társaságában kerékpáron lopni járnak a közeli községekbe és a lopott tárgyakat Seres lakására hordják. Hozzájuk csupán az 1 drb. lábast hozták 27-én reggel.

Beismerte még azt is, hogy férje és sógora jelenleg is nem munkában, hanem Seres lakásán lehetnek és férje előzetes kioktatására oda akart menni, hogy ottlétüket tudtul adja.

Az esteli órákban Veres Márton és Veres György, mitsem sejtve, haza érkeztek. A két Verest Mártonnéval együtt elfogtam, a debreceni rendőrség fogdájába kísérttem és a nyomozás idejére őrzés végett oda átadtam őket.

Ezután Seres lakására mentünk, ahol csak Seres feleségét találtam, aki megjelenésünktől annyira meglepődött, hogy minden kérdés nélkül hebegve a következőket mondta: „Nem, nem az én férjem, hanem Demeter Jenő lopta a kerékpárt s azt ide hozta.” Seresné szavai érthetetlenek voltak előttem, mert én csak annyit kérdeztem tőle, hogy hol van a férje? Megkérdeztem, hogy milyen kerékpárról beszél? Elmondta, hogy kb. ½ órával előbb vitt lakásukra Demeter Jenő 1 drb. kerékpárt és férjének elmondta, hogy azt úgy lopta. Elmondta még Demeter, hogy látta társait: a két Verest, akiket csendőrök kísérték az utcán. Ezután férje és Demeter

megbeszélték, hogy még egy kerékpárt lopnak és azzal megszöknek.

Seresné a kerékpár és az egyéb lopott tárgyak előadása elől előbb azzal tért ki, hogy férje a kamraajtó kulcsát magával vitte. Később azonban előkereste a kulcsot és kinyitotta az ajtót.

A kamrában megtartott házkutatás során előkerültek a Szalaiéktól ellopott tárgyak, az említett kerékpár és más lopásokból eredő 30 drb. új kötött női és férfi kabát, több üveg különböző dugaszolt égetett italok és 5 kg „Ceres” ételszír.

Seresné ezután beismerte, hogy mindezeket férje és társai lopták.

Most már mindennel tisztában voltam, sőt újabb eredmények is kétségtelenek voltak. Hátra volt még azonban egy igen fontos kérdés megoldása: Seres és Demeter elfogása.

Seresné előadásából értesültem arról, hogy a férje és Demeter már tudnak a két Seres elfogásáról, ezért számítottam rá, hogy rövidesen hazatérnek. Mivel azonban odaérkezésüktől számított 1½ óra múlva sem tértek haza, arra gondoltam, hogy látniok kellett odamenetelünket és azért nem jönnek haza, mert valahol az utcáról eltávozásunkat figyelhetik. Ezért úgy határoztam, hogy Seresné és a bűnjeleket egyelőre az ottani házmaster őrzésére bízom, mi pedig eltávozzunk.

Az volt a tervem, hogy ha Seresék tényleg figyelnek bennünket és azt látják, hogy bűnjelek és Seresné nélkül távozzunk, megnyugszanak és gondolva, hogy Seresné jól intézte velünk a dolgot, bátran haza mernek menni. Hazatérésük alkalmával azután az éppen Seresék lakása előtt szolgálatot teljesítő rendőr elfogja őket. Hogy Seresék ezt a tervemet észre ne vehessék, a rendőrnek egy rövid szolgálati jegyet írtam s ahhoz mellékelve Seres fényképét, távozásunk alkalmával észrevétlenül odanyomtam a rendőr markába, anélkül, hogy vele beszéltem volna.

Ezután mi egyenesen a rendőrségre mentünk, hogy ha Seresék tényleg figyelnek bennünket, azzal is bátorítsuk őket a hazamenetelre. ¼1 órakor érkezünk a rendőrségre és ¼2 órakor már bekísérte a rendőr Serest és Demetert.

Ezután Demetert és Serest lakásukra kísértem és a bűnjeleket a rendőrségre szállíttattam.

Másnap elsőnek kérdeztem ki Seres Istvánt, aki beismerte, hogy 1934. évben jött Debrecenbe lakni Budapestről, mert ott 4 ízben volt betöréses lopás miatt büntetve és mivel ott már jól ismerték, nem tudott érvényesülni. Debrecenben igyekezett magának társakat keríteni, hogy a lopásokat tovább folytathassa. Erre a célra Veres Márton, Veres Györgyöt és Demeter Jenőt szervezte be, akik előbb voltak, mire ő bátorította őket azzal, hogy ő már jártas a dologban és amíg ők betanulnak, minden nehezebb szerepet ő fog végezni a lopásoknál.

A megegyezés után egy alkalommal Cser András Debreceni lakos kerékpárkölcsönzőtől váltott kölcsönkerékpáron Hajdúszoboszlóra mentek, ahol ő egy üzlet ajtaját betörte és onnan 78 drb. új kötött női és férfi kabátot loptak el.

Egy másik alkalommal ugyanarról a helyről, váltott kölcsönkerékpárokon újból ellátogattak Hajdúszoboszlóra, ahol egy hentesüzlet ablakának kifeszítése után nagyobb mennyiségű szalonnát, húst,

kolbászt és 1 drb. kerékpárt loptak el. Ezen lopott kerékpár Veres Mártoné lett.

Harmadik alkalommal is elmentek Hajdúszoboszlóra, ott ő egy fűszerüzlet ajtaját kifeszítette, ahonnan 30 kg „Ceres” ételszír és több kisebb-nagyobb üveg dugaszolt égetett italt loptak el.

1935 augusztus 26-án délután ugyancsak Csértől váltott 3 drb. kerékpáron, Veres Márton pedig a Szoboszlóról lopott kerékpáron Derecske községbe mentek, azzal a szándékkal, hogy ott valahol betörés útján pénzt vagy ékszert fognak lopni. Derecskére a késő esteli órákban érkeztek meg, ahol azután az utcákon járkálva, olyan házakat és üzleteket szemeltek ki, ahol a ház, vagy üzlet külső formájáról feltételezték, hogy ott pénzt, vagy ékszert fognak találni.

Ezután megkezdtek a munkát, de több helyen már a kezdetén, vagyis minden tevékenység kifejtése nélkül, különböző okok miatt abbahagyták.

23 óra tájban, egyik kiszemelt lakásba akartak betörni. Ő az utcaajtó tetején bemászott, a dróttal bekötözve volt utcaajtót kinyitotta és ott Demetert és Veres Mihályt beengedte. Nehány perccel később Veres György, aki az utcán őrködött, köhíntéssel jelezte nekik, hogy valaki közeledik feléjük, mire ők az utcára siettek. Ekkor Veres közölte, hogy az oldal utcából egy embert lát feléjük közeledni. Erre ők a gyalogjáró mellett, előzőleg történt megbeszélésük szerint, arccal egymásfelé fordulva, annyira közel álltak egymáshoz, hogy arcukat ne láthassák.

Az illető csakhamar oda is érkezett és azt kérdezte tőlük, hogy hová utaznak? Ők erre nem feleltek s így az sietve tovább haladt.

Neki ekkor az volt a gyanúja, hogy az illető azért siet, mert ők gyanússá váltak előtte, ezért onnan eltávoztak anélkül, hogy ott a már elmondottakon kívül mást tettek volna.

Ezután nem mertek nyomban más kiszemelt helyen betöréshez fogni, hanem a közelben megbújva, lesték, hogy járőr, vagy más valaki nem keresi-e őket. Kevés idő után látták is, hogy az előbb látott ember másodmagával jött vissza, de a vele volt másik férfi öltözetéről és a kezében volt kis kézitáskáról következtetve megállapították, hogy az illető orvosért volt.

Ezt a helyet mégsem tartották továbbra is alkalmasnak a betörésre, mert attól tartottak, hogy ott később is járkálnak s így mentek el egy másik kiszemelt lakáshoz (Szalaiékhoz), ahol kerékpárjaikat a gyalogjáró melletti árokba lerakták. Ezután a bezárt utcaajtó mellett benyúlva, a kulcsot keresték, mert tudta, hogy faluhelyen a kulcsot ott szokták tartani. A kulcsot meg is találta. A kulccsal az utcaajtót kinyitotta s ott ő, Veres Márton és Demeter az udvarra, majd a záratlan folyosóra mentek. Veres Györgyöt az utcán hagyták őrködni.

Ezután ő és Demeter az előszobaablak vasrácsának szegleit csavarhúzóval kiszedték, az ablak üvegét betörték és ott bemásztak az előszobába. Időközben Veres Márton is kiküldték őrködni az udvarra. Az előszobának udvarra nyíló ajtaját a zárból talált kulccsal kinyitották, hogy szükség esetén ott menekülhessenek. Azután az előszobába nyíló nyitott ajtón át a hálószobába mentek, ahol az éjjeli lámpa fényénél látták, hogy ott egy idősebb nő és egy fiatal férfi alszik. A fiatal férfi ágya végére egy erősebb, hajlítótűvégi bot volt akasztva,

amit ő kezébe fogott és lassan így szólt Demeterhez: „Te menj az üzletbe és vedd magadhoz a pénzt, én pedig vigyázok itt rájuk és ha feltalálnak ébredni, majd elaltatom őket ezzel a bottal.” Demeter erre az üzletnek a hálósobába nyíló ajtaját a zárban volt kulccsal kinyitotta és bement az üzletbe, de az ajtó utána teljesen behajlott s így a hálósobában égő éjjelilámpa nem világíthatott be az üzletbe. Ezért ő az ágy előtt volt egy pár női harisnyát az ajtó alá tömte, hogy az ne hajolhasson be.

Néhány pere múlva Demeter visszatért az üzletből, hogy ott csak 3 pengőt talált a fiókban. Ekkor ő rámutatott a hálósobában álló szekrényekre és intett Demeternek, hogy azokat kutassa át. Demeter nyomban hozzá is fogott és mindent átkutatott, de csupán a fiatalember ágya előtt egy széken volt nadrag zsebében talált 2 pengő 50 fillért.

Ezután mindketten átmentek a hálósobába nyíló zártatlan ajtón át az ebédlőbe. Ott ő az utcára nyíló egyik ablakot kinyitotta és szólt az ott őrködő Veres Mártonnak, hogy álljon az ablakhoz. Eközben észrevették, hogy a hálósobában (ahol előzőleg jártak) beszélgetés van, mire ő a nyitott ajtó mellé állt és a kezében volt botot ütésre készen tartva, várt, azzal a szándékkal, hogy ha oda bárki belép, azt leüti. Erre azonban nem került sor, mert a sértett csak az üzletbe nézett be és azután lefeküdt.

Ekkor ők az ebédlőben levő díványra ültek és várták, hogy a sértett újból elaludjon. Kb. fél óra múlva újból felálltak és az ebédlőben talált összes szekrényekből a ruhaneműk és egyéb tárgyak kiszórása mellett pénzt és ékszert kerestek, de nem találtak. Gondolva, hogy már úgysem lesz idejük más kiszemelt helyre betörni, a már előzőleg kiszórt ruhaneműből néhány darabot az ablak alatt őrködő Veres Mártonnak kidobáltak, azután pedig ő és Demeter a hálósobában át négykézláb mászva eltávoztak. Midőn az udvarra kiértek, látták, hogy az eső esik és mivel csak vékony kabát volt rajtuk, visszatértek az előszobába és ott a fogasról 3 drb. női kabátot elloptak. Ezután kimentek az utcára, ahol ekkor már a két Veres az ablakon kidobált tárgyakat kerékpárjaikra felkötözte s mivel ekkor már nem volt idő más helyre való betöréshez, kerékpárjaikra ültek, Debrecenbe hajtottak és az ellopott tárgyakat a lábas kivételével az ő lakására vitték.

Beismerte még, hogy 29-én este megjelent lakásán Demeter, aki ekkor egy lopott kerékpárt vitt oda és elmondta neki, hogy látta, amidőn a két Verest és Veres Márton feleségét csendőrkárőr kísérte a rendőrségre. Ebből gondolta, hogy Veresék őket is elárulhatják és akkor rájuk is ugyanaz a sors vár, miért is Demeterrel elhatározták, hogy amíg Vereséket kikérdezik, addig ők még egy kerékpárt lopnak és azzal Budapestre szöknek. Ezután szándékukat közölték a feleségével és elindultak a városba másik kerékpárt lopni. Mivel azonban az utcán távolról meglátták, hogy lakásuk felé közeledünk, nem mentek kerékpárt lopni, hanem az utcán egy alkalmas helyről, lesben állva, figyelték, hogy mi fog történni. Midőn látták, hogy lakásukról eltávoztunk, anélkül, hogy feleségét és a lopott tárgyakat magunkkal vittük volna, távolról kísérték bennünket és figyelték, hogy hová megyünk. Amint látták, hogy a rendőrségre mentünk be, azt gondolták, hogy elfogásukra detektívek fognak kimenni, így azt gondolták, hogy ennek megtörténteig lesz

HALOTTAINK

Nyugállományú bajtársaink közül meghalt: **Kovács Sándor** alhadnagy (IV. ker.) 1893—1933-ig szolgált a testületnél.

Kegyelettel őrizzük emlékét!

idejük hazamenni, a feleségétől a történeteket megtudni és ha lehetséges, a kerékpárt, valamint egyéb lopott tárgyakat is elrejteni, vagy magukkal vinni. Nyomban haza is siettek és amidőn az utcába értek figyelték, hogy lakásuk körül nem látnak-e valakit? Mivel ott a szolgálatot teljesítő rendőrön kívül mást nem láttak, bátran hazafelé tartottak, mert tudták, hogy a rendőr máskor is ott szokott álldogálni, azt is látták, hogy a rendőrrel mi nem beszélünk s így az mit sem tudhat a dologról. Amidőn azonban az utcaajtóhoz értek és beakartak menni, a rendőr hozzájuk sietett, rájuk pisztolyt fogva, elfogta, megbilincselte és a rendőrségre kísérte őket.

Demeter, Veres Márton és Veres György a már felsorolt lopások reájuk vonatkozó körülményeit Seressel egybehangzóan ismerték be.

Demeter ezenkívül a Nyomozókulcsban Nyiregyházán elkövetett betöréses lopás miatt körözve volt, amit szintén beismert. Beismerte még, hogy 1934. évben Miskolcon és ugyanakkor Hatvanban követett el 1—1 kerékpárlopást, továbbá, hogy betöréses lopások miatt előzőleg már 5 ízben volt büntetve.

A gyanúsítottakat a nyomozás befejezése után a debreceni kir. ügyészségnek adtam át. A debreceni kir. törvényszék össz büntetésül Serest 6 évi fegyházra, Demetert dologházra, a két Verest pedig 6—6 évi fegyházra ítélte.

A leírt esetekből mind az elkövetési mód, mind a nyomozás szempontjából sokat tanulhatunk. Az elkövetési mód rámutat a szokásos bűnözők óvatosságára, agyafúrtságára, ügyességére és vakmerőségére. A városi bűnöző szívesen tesz kirándulásokat a város közelebbi vagy távolabbi környékére és onnan igyekszik minél előbb visszajutni a városba, hogy ott elvegyüljön a város embersokaságába. Ott értékesíti a zsákmányát is. Városok környékén levő községekben elkövetett bűncselekmények esetén mindig számolni kell az ilyen kiránduló bűnözők tettességével is.

Ez ellen már a megelőző szolgálat keretében védekezni kell. Szoros és folyamatos érintkezés, együttműködés a városok rendőrségével, a városok alvilágában bizalmi hálózat kiépítése, a célravezető eszközök.

A nyomozást a hozzáértés, tervszerűség és gyorsaság segítették a sikerhez. Sok nyomozó járőr elhagyta volna terelni a figyelmét a sértett gyanúja által helytelen irányba. Ettől óvakodni kell. A sértett mindig elfogult. Az ő gyanúját is nyomozás tárgyává kell mindig tenni, de amellett más lehetőségeket sem szabad figyelmen kívül hagyni.

Dicsőretek kell kiemelni a járőr tervszerű eljárását, különösen ami a tanúk felkutatásánál követett módszerét illeti.

HIREK

bilkei Lipcsey András
ny. alezredes.

Újból itt hagyott bennünket egy öreg bajtárs. 1940 október 5-én elhunyt Miskolcon bilkei Lipcsey András ny. alezredes.

Katonai pályafutását 1889-ben kezdte meg egy-éves önkéntesként a volt cs. és kir. 5. gyalogezredben. A testületbe mint hadapród tiszthelyettes 1895-ben lépett be s még ugyanazon évben hadnaggyá nevezték ki. 1897 novemberéig a székesfehérvári kerület területén szolgált szakaszparancsnoki minőségben. Rövidebb ideig a honvédelmi minisztérium XVI. osztályában szolgált, majd 1898 július 1-én a keszthelyi szakasz vezetésével bízzák meg. 1899-ben főhadnaggyá nevezték ki. Ebben az időben betegeskedni kezdett s egészségének helyreállítására 1901-ben egy évi illeték nélküli szabadságot engedélyeztek részére Egyiptomba. 1903-ban egy év tartamára varakozási illetményekkel szabadságolták, 1904-ben pedig ismét egy évi egészségügyi szabadságot kapott Egyiptomba. 1906-ban a lugosi szárny vezetésével bízták meg és kinevezték századossá. 1907-ben Ujvidékre s még ugyanazon évben Miskolcra helyezték át szárnyparancsnoki minőségben. 1915-ben őrnaggyá, 1918-ban alezredessé nevezték ki. 1919 január 1-én megbízták a volt kassai kerület ideiglenes vezetésével. 1919-ben vonult nyugdíjba, Miskolcon telepedett le s ott lakott haláláig.

Tulajdonosa volt a Bronz katonai érdeméremnek, a Vöröskereszt hadiékítményes II. osztályú díszjelvényének, a Jubileumi emlékéremnek és a katonai emlékkeresztnek.

Október 7-én temették Miskolcon bajtársai és tisztelői nagy részvéte mellett.

Emlékét kegyelettel őrizzük.

A szentesi csendőrlaktanya felavatása. 1940 október 13-án avatták fel Szentesen ünnepélyes keretek között a kétemeletes új csendőrlaktanyát. Országos jelleget adott az ünnepségnek, hogy ugyanaznap történt a laktanya tőzsomszédságában épült, internátussal egybekötött téli gazdasági iskola felavatása, a szentesi tudószanatórium épületének alapkövetétele és az ország első munkásszobrának leleplezése. Az ünnepségeken a város vezetőségének meghívására résztvett a kormány számos tagja, köztük dr. vitéz

Bonczos Miklós belügyi államtitkár. Megjelent vitéz Nemerey Márton tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelője, vitéz Vadász István ezredes, a belügyminisztérium VI. b. osztályának vezetője, hertelendi és vindornyalaki Hertelendy Ignác ezredes, a szegedi csendőrkörlet parancsnoka, a Szentesen állomásozó tisztikar, a vármegye főispánja, alispánja és nagyszámban polgári előkelőségek, társadalmi egyesületek, az iskolák s a város ünneplő közönsége. A laktanya előtti téren emelt szónoki emelvényről a város polgármestere üdvözölte a kormány és a csendőrség megjelent képviselőit, az ünneplő közönséget, majd a laktanya és a szomszédságában épült gazdasági iskola jelentőségét méltatta. Azután vitéz Nemerey Márton tábornok lépett az emelvényre és a következőket mondta:

— Igaz öröm tölti el a szívemet, hogy Csongrád vármegyének és Szentes városának mai ünnepén részt vehetek, azon az ünnepen, amely bizonyítéka annak, hogy a nemzetben él az élni akarás és bizonyítéka, hogy Szentes város terjeszkedési lehetősége megvan. A csendőrségi szolgálat sajátosságából adódik, hogy a csendőr igen gyakran többekévébbsé szerény és kezdetleges életviszonyok között teljesíti kötelességét, annál nagyobb örömmel tölti el őt egy ilyen alkalom, mint a mai, hogy egy ilyen hajlékhoz jut, amely nehéz hivatásához méltó. Én tudom, hogy mindenki, aki tisztában van a csendőrséggel, mint a becsületes kötelesség teljesítés mintaképével, aki tudja, hogy a csendőrség a belső rend tántoríthatatlan őre, az velünk örül ma, hogy az áldozatkészség jóvoltából egy új otthonhoz jutottunk. Ha tudjuk azt, hogy mennyire lélekformáló hatással van a jó otthon, akkor a jelképes mondat, hogy az én házam az én váram, a csendőr számára valóságot jelent nemcsak a kemény szolgálat, hanem aszkéta életének magánvonatkozásaiban is, amikor a súlyos, testet és lelket felörlő szolgálatából hazajön a pihenésre és az új ergyűjlésre szánt otthonának falai közé.

— Mély hódolattal állok az áldozatkészség oltára előtt s ezért mint a m. kir. csendőrség legmagasabb katonai parancsnoka szívből mondom köszönetet elsősorban a testület, de a közvetlen érintett szentesi csendőrök nevében is, hálás köszönetet mindazoknak, akik ennek az épületnek, a csendőrség eme új otthonának létrehozatalához akár anyagi, akár erkölcsi vonatkozásban hozzájárultak, elsősorban, amint hallottam, az egyszerű gazdák áldozatkészségének.

— Azt hiszem, csendőreim, hogy hálánkat legjobban fogjuk leróni azáltal, hogyha ezt az új otthonunkat is az erkölcsnek, a tisztességes munkának tántoríthatatlan és megingathatatlan bástyájává kiépítjük és megvédjük. Ebben az ünnepi órában megigérjük, hogy vigyázni fogunk arra a jó hírnévre, amelyet közel 60 esztendőn át csendőr bajtársaink a csendőrségnek szereztek s hogy a csendőrség a nemzetnek mivel tartozik, azt soha nem fogjuk elfelejteni.

A minden igényt kielégítő új kincstári laktanyában az osztályparancsnokság, gazdasági hivatal, szárny és őrs nyertek elhelyezést s ezenkívül egy tisztai és egy altisztai lakás is épült benne.

Fegyverhasználat. A budapesti 1. nyomozó alosztályparancsnokság állományába tartozó Kishalmi István, Majoros István törzsőrmesterek, Boros Lajos őrmester és Haraszti Géza csendőrből állott polgáriruhás járőr, október 22-én fél 19 órakor, gyilkosság, gyilkosság kísérlete és betöréses lopások gyanúja miatt, Höbenreich Gyula budapesti lakos, napszámost, Kispesten el akarta fogni. Az elfogás alkalmával nevezett Boros őrmestert megtámadta, majd elmenekülni igyekezett. A menekülő gyanúsítottat járőr utólérni nem tudta, Majoros törm. Höbenreich ellen, a többszöri fegyverhasználatból való fenyegetés után, pisztoly löfegyvert használt s egy lövéssel a jobboldali farrészét eltalálta s rajta könnyű sérülést okozott. Gyanúsítottat elfogás után járőr elsősegélyben részesítette és gyógykezelés végett Budapestre a Szent Rókus-kórházba szállította. Járőr nem sérült meg.

Csendőr-gyűrű.

Versenyfeladataink nyerteseinek jutalmazására különféle értékes, hasznos és szép tárgyakat szereztünk be. Legújabbán kiváló kivitelű pecsétgyűrűket sikerült készíttetnünk, amelyre felhívjuk bajtársaink figyelmét s amelynek rajzát itt közöljük. Természetesen a rajz nem mutathatja a maga szépségében ezt a gyűrűt, amely tiszta ezüsből, teljes aranyozással készült, a gyűrűpánt mindkét oldalán, a betűmezők alatt domború kivitelű tollaskalapos

csendőrfejjel. Az is célunk volt, hogy azoknak a bajtársainknak, akiknek nincs még meg az előírt pecsétgyűrűjük, megkönnyítsük annak beszerzését, és hogy valóban jó anyagú, tetszetős kivitelű gyűrűt vásároljanak pénzükért. A gyűrű ára betűvesséssel együtt 15 P. A rendelésnél meg kell írni az ujjbőséget is, amit milliméterben kell kifejezni, azonkívül meg kell írni azokat a betűket is, amit a rendelő a gyűrűbe vésetni kíván. A rendeléseket a szerkesztőség továbbítja.

Fegyverhasználatok: A körösmezői őrs állományába tartozó Vágusz János csendőr jv. és Balogh József nt. csendőrből állott járőr szeptember 30-án a Dolha havas elnevezésű hegyen az orosz határ közelében Utcshály Ferenc körösmezői

lakos ellen, ki Oroszországba akart szökni és a fegyverhasználatnál magyar és ruszin nyelven való fenyegetés dacára nem állt meg, hanem tovább menekült, fegyvert használt. Járőr 2 lövést adott le, melyből Utcshály a helyszínen meghalt. A kivizsgálás megtörtént.

A kemecsei őrs állományába tartozó Szénási Imre nt. őrmestert szolgálaton kívül október 17-én 23—24 óra közötti időben, Feldmann Salamon kemecsei lakos lakásában Hagymási Károly kemecsei lakos megtámadta, a földre teperte. Szénási őrm. Hagymási ellen szuronyfegyvert használt, minek következtében Hagymási 8 napon belül gyógyuló sérülést szenvedett. Szénási őrm. nem sérült meg.

Csendőrijárőr megtámadása. A fűzfőgyártelepi őrs állományába tartozó Farkas József őrmester és László József próbaesendőrből állott járőr október 4-én Sipos Ferenc bala-fonfűzfői lakos lakásán, kit lopás elkövetésével alaposan gyanúsítottak, házkutatást tartott. Sipos gyanúsított a rajta megejtett személyneműalkalmával, amikor Farkas őrmester nála a bűnjelt képező 90 pengőt megtalálta, Farkas őrmesternek ugrott, mellén a járőrvezetői jelvényt megragadta és annak kapcsával a zubbonyát kiszakította. Másik kezével az őrmester jelszínórját szakította le. Járőr Sipost ezen cselekményéért elfogta, megbilincselte, majd hatósági közeg elleni erőszak, lopás és egy rendbeli család vétsége miatt a veszprémi kir. ügyészségnek átadta. Sérülés sem a járőr, sem pedig a gyanúsított részéről nem történt.

A gyöngyöspatai őrs állományába tartozó Varga János, Szűcs Károly tthts. és Palkó András csendőrből állott járőr október 6-án lopási eset nyomozása alkalmával Sebők Imre nagyrédei lakost gyanúsítottként kikérdezte. A kikérdezés alkalmával a gyanúsított Varga tiszthelyettest 2 ízben arcúlitotta és menekülni igyekezett. Varga tiszthelyettes 8 napon túl, de 20 napon belül gyógyuló sérülést szenvedett. Járőr Sebők gyanúsítottat ezen cselekményéért elfogta és hatóság elleni erőszak miatt az egri kir. ügyészségnek átadta.

Honvédségi Közlöny 26. szám. Szabályrendeletek. Pályázati hirdetés a m. kir. honvédekadémiákba való felvételre az 1941—42. tanévre a visszaesetolt keletmagyarországi és erdélyi területekről pályázó ifjak részére. Felvételi feltételek a Honvédségi Közlöny és Budapesti Közlönyből megtudhatók. Gazdászati tisztai tanfolyamba való felvételre pályázati felhívás a honvédség hivatásos gazdászati tisztai létszámának kiegészítésére. Felvételi feltételek ugyancsak a Honvédségi Közlöny és Budapesti Közlönyből megtudhatók.

Akkumulátorok Szárazelemek
minden célra

Sziklai és Társa

Budapest, VII., Péterfy Sándor-utca 9.

Távbeszélő: 424-532.

A m. kir. Belügyminisztérium Rádióállomása,

A m. kir. Csendőrség szállításja

PAOR IMRE

autógumi körvulkanizáló üzem

Budapest, II., Fő-utca 45-47. sz.

TÁVBESZÉLŐ: 152-151 SZÁM.

Kauderer Károly

akkumulátor gyártó üzem,

Bpest, VII. Nagyatádi Szabó-u. 24. I.: 421-577

Fióküzeme: IX., Erkel-utca 14. Tel.: 186-408

Gyárt, javít és tölt bármilyen típusú autó indító akkumulátort

Gallicza Gyula

írógép üzem

Budapest, V., Zrínyi-utca 16. Tel.: 127-637

Az összes rendszerű írógépek kedvező fizetési feltételek mellett is.

Pallagi Jánosné

egyen és polgárisapka készítő mester

Budapest, VI., Eötvös-utca 30.

Öskeresztény iparos.

NAGY KÁROLY és VASVÁRY MIKLÓS

új és használt
Nádor-utca 30.
Távbeszélő: 126-243.

ÍRÓGÉPEK

Vászon, fehérnemű
kelengye legjobban

Mössmer-nél

IV. Váci-utca 1. Távbeszélő: 388-132.

Írógépek legkedvezőbb fizetési feltételekkel kaphatók

HÖNSCH JÁNOS

hadirokkant-műszerész-nél
szakszerű javítóműhely, vétel, eladás, csere.

Bpest, VI., Gr. Zichy Jenő-u. 34. Tel.: 12-40-06.

Honvédségi Közlöny. Személyes ügyek. 30. szám. Legfelsőbb elhatározás. Erdélyi emlékérem alapítása. Azoknak részére alapították, akik 1940. évi július hó 2. és 1940. évi szeptember hó 30. napja közötti időben legalább 28 napon át tényleges katonai vagy csendőrségi szolgálatot teljesítettek, továbbá a rendőrségnek és a pénzügyőrségnek ama tagjai számára, akik hivatásukból folyóan a trianoni határt a magyar királyi honvédség csapatával vagy azok előtt — tehát szeptember 4-e és 13-a közötti időben — lépték át.

Személyes ügyek. 32. szám. Kitüntetések. A Kormányzó Úr Ö Főméltósága 1940 szeptember 27-én kelt legfelsőbb elhatározásával elrendelni méltóztatott, hogy *Dicsőre elismerése* tudtul adassék: vitéz nemes *Czoborczy Kálmán*, a pécsi IV. csendőrkerület állományába tartozó őrnagynak a kenderesi örkülönítményen parancsnoki minőségben és *Kovács Ignác*, a miskolci VII. csendőrkerület állományába tartozó századosnak a kenderesi örkülönítményen beosztott tiszt minőségben teljesített kiváló szolgálataikért.

Nyugállományba való helyezés. A Kormányzó Úr Ö Főméltósága 1940 szeptember 27-én kelt legfelsőbb elhatározásával *dr. Gergely Sándor* m. kir. székesfehérvári II. csendőrkerületbeli ezredes nyugállományba helyezését 1940. évi november hó 1-ével a saját kérelmére elrendelt felülvizsgálat eredménye alapján elrendelni méltóztatott.

Nemesség elismerése. A m. kir. belügyminiszter úr *dr. Botskor Lóránt* m. kir. csendőrnagy ősi székely primori rangját, úgyszintén a „csík-szent-mártoni és csík-delnei” előnevek használatához való jogát, *Cseh Lajos* m. kir. csendőr g. százados ősi székely primori rangját és az „alsó-csernátoni” előnév használatához való jogát igazolta.

Honvédségi Közlöny 28. szám. Szabályrendeletek. Esőköpeny viselésének kiterjesztése altisztek részére. A m. kir. H. M. úr a Honvédségi Közlöny 1928. évi 24. számában megjelent 58.584/14.—1928. számú körrendeletben leírt esőköpeny viselését — a tisztek részére előírt alkalmakkor és feltételekkel — az őrmester és ennél magasabb rendfokozatú altisztek részére is megengedte. — *Erdély visszacsatolt területére eső állomáshelyek lakáspénzosztályba sorolása.* Erdély egy részé-

nek visszacsatolása folytán erre a területre eső állomáshelyek a további rendelkezésig a következő lakáspénzosztályokba tartoznak: A második lakbérosztályba: Kolozsvár és Nagyvárad, az ötödik lakbérosztályba: Máramarossziget, Marosvásárhely és Szatmárnémeti. A visszacsatolt erdélyi területre eső fel nem sorolt állomáshelyek kivétel nélkül a hatodik lakáspénzosztályba tartozóknak tekintendők.

Csendőrségi Közlöny 21. szám. Szabályrendeletek. Hústan napok tartásának újabb szabályozása. Zsávolyruházat karbantartása. A honvédelmi kötelezettségeket teljesítő közszolgálati, köztisztviselői és közüzemi alkalmazottak illetményeinek és egyéb jogviszonyainak szabályozása. Csendőrségi felszerelési anyagokraként altiszteinek utánpótlása és kiképzése. Szolgálati Szabályzat a m. kir. honvédség számára (A—32. a.) I. R. 1-ső melléklete módosítása. Nevek helyes és szabályszerű írása és használata. Használati utasítás az 1895. év október 1-e előtt születettek részére kiadott „39. M. Azonossági jegy”-hez. Bilincslakatok vasból, barnított kivitelen való készítése. 1940. év negyedik negyedében használandó gépjármű adójegyek.

Pályázati hirdetmény. A Vitézi Rend Zrínyi Csoportja nyilvános pályázatot hirdet az egészséges harci szellem, a tántoríthatatlan hősi akarat és kitartás, általában a magyar vitézi erények kultuszának, laktanyák, iskolák helyiségében, egyesületi otthonokban való propagálása céljából olyan festészeti, grafikai sokszorosításra alkalmas alkotásokra, amelyek a magyar katonasímetet kifejezi. *I. A pályázat tárgya.* A magyar történelem vagy mondavilág egyes mozzanatainak festményben, grafikában, rajzban való ábrázolása, amelyekben a fent körülírt vitézi erények kitűnnek. A pályázati művek tárgyait az alább felsorolt korszakokból kell választani: 1. Honfoglalás előtti idők. 2. A vezérek vagy Árpádházi királyok kora. 3. A török ellen vívott hadjáratok (végvári küzdelmek) kora. 4. Thököly—Rákóczi szabadságharcának kora. 5. Az 1848—49. évi szabadságharc. 6. Az 1914—18. évi világháború. 7. Szabadon választott, de az eszmekörnek megfelelő tárgy. *A pályázat feltételeit* a Zrínyi Csoportnál, Budapest, VIII., Reviczky-utca 4/b., lehet megtudni.

Minden célra

megfelelő modellt nyújt OLYMPIA. Iroda részére OLYMPIA Standard 8. típusú irodagép ötfejű kocsihosszúsággal, utazási és minden egyéb célra a számtalan ujjtással rendelkező hordozható táskagépeket. Kérjen ismertetőt és díjtalan bemutatást.

Olympia

IRODAGÉPEK K. F. T.

Budapest,
VII. ker., Erzsébet-körút 28. sz.

SAPKA

különlegességek és felszerelési cikkek

Baross-tér 4. szám, a
Keleti p.u. közelében.

Szíves támogatást kér

HOKSÁRI JÓZSEF

MEGBÍZHATÓ! KÉNYELMES! ELŐNYÖS

„TAKARÉKOSSÁG”
R.-T DEBRECEN

BEVÁSÁRLÁSI RENDSZERE
124 üzletben nyújt vásárlási lehetőséget.
1 helyen jelentéssel csökkentést, a
havonta megújuló továbbvásárlási jogával!

FELVILÁGOSÍTÁST, VÁSÁRLÁSI UTALVÁNYOKAT KÉSZ-
SÉGGEL NYÚJT A KÖZPONTI IRODA DEBRECEN, DEÁK FERENC-U. 6.

EMERGÉ
a tökéletes gumijáruk védjegye!

Magyar Ruggyantaárugyár R.-T.

Közel 50 éves gyártási tapasztalat

„Jó repülést”-el köszönti *Bencze István* repülőalezeredés a Magyar Szárnyak október 15-i számában az olvasót. Ezt a magyaros köszöntést kívánja bevezetni a repülők világában az eddig használatos idegen származású köszöntések helyett. *Bisits Tibor* repülőornagy légiháborús krónikája gazdag képanyaggal jelent meg és ugyancsak az ő tollából olvashatunk a legmodernebb vadász- és rombológépekről. *Kelemen Ernő* ír érdekes epizódokat, *Udvary Jenő* repülőszázados kiváló hírszerző ad és *Nagy Béla* repülőszázados folytatásos regénye ezúttal nyer befejezést. A Légierő sajtóbizottsága által kiírt repülőinduló-pályázat eredményét és a lap által kiírt regény-pályázat eredményét is közli a lap. Az ifjúsági rovatban, amely gazdag képanyaggal jelent meg, a haderőn kívüli repülőelőképzésre való felhívást és tájékoztatást találja meg ifjúságunk a lap 16. oldalas mellékletében. A melléklet mindazokat a hivatalos nyomtatványokat tartalmazza, amellyel ifjúságunk repülőszolgálatra, illetve repülőképzésre jelentkezhetik. A Magyar Szárnyak mindenütt kapható. Ára 50 fillér. A kiadóhivatal címe: Budapest, VIII., Üllői-út 12.

Erdély ásványi kincseiről közöl érdekes cikket a Búvár októberi száma. *Balassa László*: A korszerű hajótűzéség technikai fejlődését ismerteti. Cikket írt még *Aczél Márton* a biológiai védekezésmódról, *Vönöczky Schenk Jakab* a turulmadárról, *Xántus János* Erdély nemzeti parkjairól, *Berkes Zoltán* a rendellenes időjárásról, *Neugebauer Tibor* a jobb és bal problémájáról és *Székely Pálma* Alamogordóról, a fehér sivatagról. A tudomány műhelyéből című rovat számos, apró cikke közül ki kell emelnünk *Förster Rezső* a vegyi harcanyagok multjáról szóló történelmi áttekintését. A gazdag képes folyóiratot *Cavallier József* dr. szerkeszti és a Franklin Társulat adja ki.

Ki tud róla? *Szűcs Istvánt*, aki 1933/34. évben a kislángi őrsön mint csendőr teljesített szolgálatot, keresi Réti Ferenc csendőr, Pétygártelep. Lukács Lajos gyergyóhódosi lakos — a gyergyóvárhegyi őrs útján — keresi fivérét, *Lukács Imre* 50 év körüli volt csendőr címzetes őrsvezetőt, aki jelenleg tiszthelyettes vagy alhadnagy és aki a románok betörésekor Háromszék megyében az egyik határszéli ősről menekült. Aki a keresett személyekről valamit tud, közölje a megadott címeken.

Csendőrségi tollforgót köt, javít, árusít Várfai Mihály ny. szakaltiszt, Budapest, XIV., Újvidék-köz 5. fsz. 2.

ÚJ TÉRKÉPEK
Irodák, autók, csendőrség, katonák számára
KÖKAI LAJOS-nál Budapest, IV., Kamermayer-utca 3.
A M. Kir. Honvéd Térképészeti Intézet fábismányosa. Áttekintő-lap, székjegyárak ingyen!

Győri Schläggenwald & Co.
Budapest, VI., VILMOS CSÁSZAR-ÚT 23. • TELEFON 111-851.

ADMIRAL
PORTABLE és STANDARD írógépek olcsó árban a legkedvezőbb részletfizetési feltételekkel
PIRKNER és ZETTNER
TELEFON: 182-697 és 182-239. BUDAPEST, IV. MÁRIA VALÉRIA-UTCA 1. SZ.

Melléklet mai számunkhoz. Lapunk október 15-iki számában bejelentett „Tribon” árjegyzék-mellékletet elkészítve kaptuk meg s azért azt a mai számunkhoz csatoltuk.

SZEMÉLYI HÍREK.

Elölépített: alhadnaggyá a kassai VIII. kerületben: *Császár János* tiszthelyettes.

Új őrsparancsnokok: A pécsi IV. kerületben: *Palánki Lajos* tiszthelyettes; a kassai VIII. kerületben: *Tolcsvai Antal*, *Liget János*, *Fogarasi László*, *Tánczos István* tiszt helyettesek őrsparancsnokká kinevezettek.

Véglegesítették: a debreceni VI. kerületben: *Halmi Sándor*; a miskolci VII. kerületben: *Kocsis Ferenc*; a kassai VIII. kerületben: *Ármos Károly*, *Visnyei Antal*, *László Imre* és *Kiss József* II. csendőröket a próbaszolgálati idő letelte után.

Házasságot kötöttek: *Dr. Bátky Kázmér* főhadnagy Kuti Etelka úrhölgygel Szombathelyen; a budapesti I. kerületben: *Hegedűs Imre* tiszthelyettes *Székely Idával* Hódmezővásárhelyen, *Varga Sándor* II. törzserőrmester *Koszer Mária*val Sámodon, *Dörömbözi András* őrmester *Fülöp Margittal* Baracsán; a székesfehérvári II. kerületben: *Várnagy Ferenc* őrmester *Horváth Erzsébet*tel Csepren, *Gombkötő János* őrmester *Bognár Erzsébet*tel Mosonszentjánoson, *Szabó Péter* törzserőrmester *Tóth Ágnessel* Fertőszentmiklóson, *Páncél István* csendőr *Gintli Teréziával* Öttevényen; a szombathelyi III. kerületben: *Varga József* II. őrmester *Szele Irén*nel Acsádon, *Fülöp Gyula* őrmester *Somogyi Margittal* Ostffyasszonyfán; a miskolci VII. kerületben: *Sóvári Ferenc* csendőr *Zöld Erzsébet*tel Telkibányán, *Könyves István* őrmester *Dudás Juliannával* Tiszaórsón, *Erdész József* őrmester *Kovács Irén*nel Tarnamérán, *Győri Péter* őrmester *Brandstetter Olgával* Jobbágyin; a kassai VIII. kerületben: *Dinnyés Ferenc* őrmester *Ivanics Juliannával* Szendrőn, *Daru Antal* tiszthelyettes *Karácsony Eszterrel* Kallósemmjében, *Balaton Pál* törzserőrmester *Offentaller Irén* Katalinnal Mezőkeresztesen, *Fehér László* őrmester *Lukács Margittal* Szentotornyán, *Horváth Nándor* I. tiszthelyettes *Kelemen Mária*val Dolhán, *Varró Miklós* törzserőrmester *Faragó Juliannával* Hejőcsabán, *Pesei József* törzserőrmester *Kalmár Mária*val.

Előléptetéséhez gratulálunk!

További gyors előrehaladást és eredményes munkát kívánunk Önnek, amelyben megbízható, hűséges munkatársa lesz Önnek **Continental** írógépünk, melyet mérsékelt árban, kedvezményes árban, kényelmes részletfizetésre is megvásárolhat.

GOY és KOVALSZKY

Budapest, V., Nádor-utca 11.

Alapítási év: 1921 **KOZÁK ANTAL** Telefon: 144-192
ezüstkoszorús mester. Kardműves- és lakatosüzem
FÉMCSISZOLÁS, CHROMOZÁS, NIKKELEZÉS, AUTÓGÉNHEGESZTÉS
Budapest, VIII., Üllői-út 58. (Futó-u. sarok, villamosmegálló)

Csendőrijárőr

éjjeli portyázásain csak

Pertrix

elemmel világítson

Minden szaküzletben kapható!

val Nagyvázszyon, Mike Sándor őrmester Pándi Vilmával Miskolcon.

Született: vitéz **Bajay Ferenc** őrnagy feleségének Ferenc-Imre fia, **Benedek Géza** százados feleségének Csaba-József-Alajos fia; **a budapesti I. kerületben:** Biró István tiszthelyettes feleségének János fia, Rózsa Jenő őrmester feleségének Mária leánya, Monostori Mihály törzsőrmester feleségének Erzsébet-Mária leánya, Jenei Pál törzsőrmester feleségének Gabriella-Etelka leánya, Kiss Imre II. törzsőrmester feleségének Imre-György fia; **a szombathelyi III. kerületben:** Bérczes Lajos tiszthelyettes feleségének Lajos-György fia, Takó Imre tiszthelyettes feleségének Zelmira-Judit leánya, Herczeg József tiszthelyettes feleségének József fia, Balogh Antal törzsőrmester v. feleségének Edith-Piroska leánya, Németh Kálmán II. törzsőrmester feleségének Erzsébet-Juliana leánya, Egyed László tiszthelyettes feleségének Márta-Mária leánya, Selmezi József tiszthelyettes feleségének Piroska-Margit leánya, Tóth Ferenc II. őrmester feleségének Ferenc-Tivadar fia; **a szegedi V. kerületben:** Ludányi György törzsőrmester feleségének Aranka-Rózsa leánya, Debrődi József törzsőrmester feleségének Elvira leánya; **a debreceni VI. kerületben:** Balla Bernát törzsőrmester feleségének Bernát-László fia; **a miskolci VII. kerületben:** Baráth Sándor tiszthelyettes feleségének György-István fia, Bolla Mihály törzsőrmester feleségének Veronika-Anna leánya, Kovács György őrmester feleségének Györgyike-Etelka leánya, Zlatinszky János őrmester feleségének János fia; **a kassai VIII. kerületben:** Juhász Gusztáv törzsőrmester feleségének Csaba-Miklós fia, László Lajos őrmester feleségének Lajos-Zoltán fia, Kelemen Lajos őrmester feleségének László fia, Tóth István I. őrmester feleségének Jolán-Viola leánya, Vásárhelyi György tiszthelyettes feleségének Éva-Zsuzsanna leánya, Kéri Mihály tiszthelyettes feleségének Antónia-Mária leánya, Fagyal József törzsőrmester feleségének Mária leánya, Tukaics Mihály törzsőrmester feleségének Csaba fia, Berényi Mihály őrmester feleségének Mihály-András fia, Szalka János törzsőrmester feleségének Piroska leánya, Varga Béla őrmester feleségének Ferenc fia.

Halálozás: Berki Kálmán törzsőrmester Ilona-Livia leánya Kunhegyesen, Szabó László tiszthelyettes Ilona leánya Nagyivánon, Tóth Miklós tiszthelyettes Miklós fia Nyiregyházán meghalt.

VARGA FERENC

csizmaspecialista és uri elpész

Készít: Dismagyar, vadász és angol lovaglóeszközöt.

Országos ruházati intézet és Ludovika szállítója!

BUDAPEST, IV., IRÁNYI-UTCA 1.

TELEFON: 184-205.

A „TURUL” stencil, festék, szénpapír, indigó egyedárusítója, kellék kereskedés
őzv. VARGA SÁNDORNÉ,
Budapest, IV., Semmelweis-utca 25. sz. Telefon: 180-675.
Postatakarékpénztári szám: 24205.

FOTO-AMATŐRÖK! SOLTI GIZELLA

új fotószaküzletében Károly-körút 3/a.

Márkás gép, márka film és tökéletes kidolgozás

Írógép eladás. — Optika.

SZILÁGYI ELEK

KÉSÁRUÜZEM

BUDAPEST, VIII., BOKAY JÁNOS-UTCA 41. SZ. • TELEFON. 134—893.

Postatakarékpénztári
csekkszám: 54.402.

NAGY SÁNDOR

LÁTSZERÉSZ MESTER

optikai és foto szaküzlete,
Bpest, Üllői-út 40. (Mária Terézia lakanyával szemben) Tel.: 144-692.

Szemüvegek orvosi receptre. Fényképezőgépek és cikkek nagy választékban.

JAVÍTÁSOK MŰHELYMÉBEN PONTOSAN KÉSZÜLNEK

Szerkesztői üzenetek.

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk, de tizenöt gép- vagy kézírásos hasábnál hosszabbat csak előzetes megegyezés után. — A közlemények fogalmazási átesiszolásának és — ha szükséges — tartalmi módosításának, valamint a törlés és a kiegészítés jogát fenntartjuk magunknak.

A kéziratot kérjük a papírlapnak csak egyik oldalára és félhasábosan lehetőleg írógéppel írni. Olvashatatlan vagy névtelen kézirattal nem foglalkozunk. Kéziratok sorsáról szerkesztői üzenetben adunk választ és csak akkor küldünk vissza kéziratot, ha a szerző, megcímezt és válaszbélyeggel ellátott borítékot mellékel ahhoz. A megjelent közleményeket tiszteletdíjban részesítjük.

Fényképfelvételék beküldése alkalmával csatolni kell a felvétel készítőjének nyilatkozatát arról, hogy a felvételek közléséhez — a szokásos tiszteletdíj ellenében — hozzájárul.

A megjelent közleményekre, fényképekre, rajzokra tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad másutt közölni, sem pedig utánnyomatni.

Közlemények különnyomatait a nyomda velünk kötött szerződésben megjelölt árszabás szerint köteles elkészíteni.

Minden hozzánk intézett levélre a szerkesztői üzenetekben válaszolunk, jelige alatt. Jeligéül legcélszerűbb kisebb helység nevét, vagy ötjegyű számot választani. Aki jeligét nem jelöl meg, annak neve kezdőbetűi és állomáshelye megjelölése alatt válaszolunk.

Magánlevelet nem írunk, akkor sem, ha a beküldő válaszbélyeggel mellékel.

Kérdések kérdésekre nem szerkesztői üzenetben, hanem a „Csendőr Lexikon” rovatban felelünk.

Minden levelet teljes névvel és rendfokozattal alá kell írni és az állomáshelyet is fel kell tüntetni. Hozzáunk intézett levelet szolgálati útra nem tereljük és azok tartalma, vagy beküldőinek kiléte felől senkinek sem adunk felvilágosítást.

Katonai kitüntetések

szalagok, miniatűrök:
kistétényi WALTHER E.

Budapest, IV., Petőfi Sándor-utca 6. félemelet 5.

KERESZTÉNY MŰASZTALOSOK BUTORCSARNOKA

Budapest, IX., Üllői-út 19 Telefon: 181-591

Üzem: Ujpest, Ósz-utca 41. Tel: 295-632.

Céltalajdosok: Szőke Pál és Lukács József. Hálók, Komb. szobák, Ebédők, Konyhák, Uri szobák, Ülő butorok. Styl butorok és választékban saját, vagy adott tervek szerint is készítenek saját üzemekben. Fizetési kedvezmény.

A világhírű **NIFE** akkumulátorokat és szárazelemeket gyártja:
NIFE akkumulátor és villamossági rt.

Budapest, IX. ker., Vaskapu-utca 20. szám.

KLETT EDVIN

VÉSNÖKI INTÉZETE ÉS DOMBORNYOMDÁJA

Budapest, VII., Klauzál-u. 4. Őskeresztény cég!

Telefon: 139-128.

Postatakp. csekkszám: 54.212.

Előfizetést csak a csendőrség nyugállományú tagjaitól, továbbá a honvédség és a m. kir. rendőrség, a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjaitól fogadjunk el, mástól nem. Előfizetési díj a nyugállományú csendőrtisztek, valamint a honvédség, rendőrség, bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjai részére évi 12 pengő, nyugállományú csendőrtiszt részére pedig évi 8 pengő. Legkisebb előfizetési idő: félév. A nyugállományú csendőrtiszt részére az előfizetési díjat negyedévi 2 pengős részletekben is fizetheti.

A pénzküldeményeket kérjük a „Csendőrségi Lapok” 25.342. számú postatakarékpénztári csekk számlájára befizetni.

Címváltozását mindenki maga köteles velünk közölni, kérjük, hogy ezt a borítólapon 3-ik és 4-ik oldalán nyomtatott levelezőlapon tegyék.

Székely. Igaza van. A külföld láthat csak egyszerű statisztikát ezekben az adatokban, nekünk minden szám a szívünk dobbanása, életünk és boldogságunk egy része, 20 évi küzdelmünk, igazságkeresésünk jutalma és 1000 éves jussunk egy darabja. Illik hát, hogy tudjuk, megjegyezzük és újabb erőt merítsünk ebből az eredményből még áldozatosabb munkára. Az 1940 augusztus 30-i bécsi döntéssel visszatért 1776 község, 19 város, ebből 4 törvényhatósági joggal felruházott, 15 rendezett tanácsú, ebből 12-nek 10.000-en felüli lakosa van. Az ország területe 43.104 négyzetkilométerrel gyarapodott, a lakosság száma 2 és fél millióval úgy, hogy ma csonka hazánk területe 160.162 négyzetkilométer, lakóinak száma majdnem 14 millió. A visszaesetett részből 7 és fél millió kat. hold gazdasági terület, ebből 31 százalék szántóföld, 14 százalék rét, 12 százalék legelő és 37 százalék erdő. Trianon Nagy-Magyarország 325.411 négyzetkilométernyi területéből vérlázítóan keveset: 28,6 százalékot hagyott meg. Csonka hazánk ma már csaknem 50 százalékkal nagyobb s a Kárpátoknak 700 kilométer hosszú vonalán ismét mi álljuk a vártat. Egyedül nekünk mutatják meg ezek a számok azt is, hogy mekkora utat kell még megtennünk.

HÁBORÚS EMLÉKÉREM. Az 1929. évi 26. számú Csendőrségi Közlönyben közzétett „Alapszabály” c) pontja szerint a Háborús Emlékéremre igénye van a hadiözvegyeknek és hadiárvaiknak (csak a legidősebb fiú), továbbá azon hozzátartozóknak, akiknek családfenntartója, vagy közvetlen egyenes leszármazottja az 1914–18. évi háború alatt szoros kapcsolatos szolgálatok teljesítése folytán keletkezett, illetve szerzett sérülés, vagy egészségrontás következtében elhalt. Az 1935. I/17-én kelt 166.767/VII-c. 1934. számú B. M. rendelet értelmében, ha a legidősebb fiú a Háborús Emlékéremről lemond, akkor a másod- vagy harmadszülött fiú részére adományozható az Emlékérem. Fentiek szerint tehát az életben lévő apa nem mondhat le a fia javára az Emlékéremről. Így kell értelmezni a Csendőrségi Lapok 1934. évi 250. oldalán „D. I. prb. esendőr Tata”, a 480. oldalán „12.295”, a 734. oldalán „K. P. őrm. Budapest 1. tanalosztály”, az 1935. évi 516. oldalán „88.888”, 519. oldalán „Bagolyvár”, 1936. évi 224. oldalán „Két testvér”, a 289. oldalán „Emlék” és a 290. oldalán „12.345” jelige alatt közölt üzeneteinket. Az 1940 október 15-i számunk 695. oldalán „H. P. cső. Kolozsvár” jellegű üzenetünk 2. pontjában „Az éremről az édesapa az Ön javára lemondhat” mondatunk téves értelmezésen alapult.

Igazság. Ha az alapszabályok értelmében a Felvidéki Emlékéremre való igényjogosultságot megszerezte, a kerületi parancsnokságtól kérheti igényjogosultságának megvizsgálását.

Vitás. Az úttesten két ember kerékpározik egymás mellett. Az egyik a menetirány szerinti baloldalon, a másik ettől jobbra, majdnem az úttest közepén. Azt kérdezi, hogy a 116.000/1938. számú B. M. rendelet 13. §. 5. bek., illetve a 22. §. e) alpont alapján fel kell-e mindkettőt jelenteni, vagy csak azt, aki jobbról haladt. Tudnunk kell, hogy a Kresz tilalmi a közlekedés zavartalanosságát szolgálják s ha most már megvizsgáljuk, hogy a kérdéses esetben ki zavarta meg a rendet, nyilvánvaló, hogy a jobbról haladó kerékpáros. Ennek kellett volna lemaradnia a balról haladó mögé. A másik szabályosan haladt, miért jelentené fel azt is? Ez tanúként szerepelhet.

KIVONAT A

CSENDŐR BOLT

KERÉKPÁR ÉS ÍRÓGÉP ÁRJEGYZÉKÉBŐL

A magyar gyártmányú „FAVORIT”

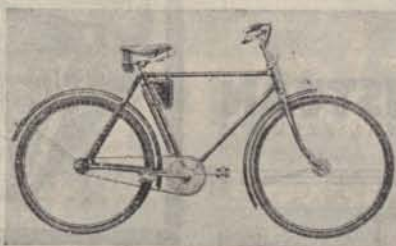
rossz utakon is igen jól bevált s ezért szolgálatban is kitűnően használható erős túragép

készpénz ára P 135.—

12 havi részletre P 170.—

ehhez árkormánybiztonsági

felár 3 pengő 04 fillér

A kerékpárok árában bentfoglaltatik a teljes felszerelés is, amelynek tartozéka: külső és belső elsőrendű gumí, csengő, pumpa, bór-szerszámtáska és szerszámok (lámpa nélkül).

Hordozható

CONTINENTAL

írógép a csendőrségnél is sokszorosan kipróbálva

készpénz ára . . . P 205.—

12 havi részletre . . P 260.—

18 havi részletre . . P 275.—

ehhez Á. K. felár

3 pengő 24 fillér

Az európaszerte híressé vált eredeti

„STEYR-WAFFENRAD”

Az anyag minőségében, strapabírában és szépségében is felülmúlhatatlan

készpénz ára P 205.—

12 havi részletre P 225.—

külön felár nincs

Luxus kivitelű, kromozott Styria

Dynamó-lámpatell. kész. ára P 24.—

Bosch-lámpa teljes készlet

ára P 18.50

kardtartó P 3.80

Csomagolási díjat nem számítunk fel, de a szállítási költséget a megrendelő viseli.

Készpénz áron történő megrendelésnél a kerékpárt vagy írógépet utánvét mellett szállítjuk. Részletfizetéses megrendelésnél a szállítási költség és az első részlet fizetendő. A megrendelés eszközölhető egyszerű postalevelező lapon, kérjük azonban a nevet, rendfokozatot és állomáshelyet pontosan feltüntetni.

FELSZERELÉSI
—CIKKEK— CSENDŐR BOLT ÍRÓGÉP
KERÉKPÁR

Budapest, XII., Bösztörményi-út 19/a.

Távbeszélő: 154-733

22.222. A lakásszerződésekre és bérletekre nézve szabályrendeletek is intézkedhetnek, ennél fogva ott kell tisztázni a kérdést. A közigazgatási hatóság megadja a szükséges felvilágosítást.

F. A. Ujvidék. A választ megtalálja mult számunk 693. oldalán „Csökmő” jelige alatt. A rendelet életbeléptekor Ön már nem szolgált, így döntést kell kérnie, hogy Önre vonatkozhat-e? Az ős továbbíthatja ezt a kérését.

S. O. S. (K. J.) Nem kér választ, de jeligét ír s ebből látjuk, hogy mégis számít rá. Nos, mi szívesen válaszolunk is. Mindenekelőtt meg kell jegyeznie, hogy a maga ügyében a legtöbb ember elfoglalt bíró, ha pedig valaki a kellemtől érzékenyebb is, annak teljesen helytelen vágányra téved az a csendőr, aki a magánügyét olyan fontosnak látja, mint a szolgálatot. Ezekből lesznek az örökös elégedetlenkedők, mert hiszen a katona magánélethelyének csak elenyésző kis része teljedhetik. Vérbeli katona számol ezzel, nem vizsgálja örökös személyes ügyeit, hanem él a hivatásának. A magáról megelégedett katona gyászos képet nyújt.

Poroszló. 1. A nemtényleges legénység szabadsága idejére napi 50 fillért kap és szabadsága helyére (csak vasúti utazáshoz) a katonai díjszabás szerinti kedvezményes utazási költséget. Más illetményt szabadsága alatt nem kap. 2. Olyan szabályról nem tudunk, mely a távollét idejére az egyházi párbér fizetését felfüggesztené. Forduljon az illetékes lelkész hivatához. Lehetségesnek tartjuk, hogy kérelmére méltányosan állapítják meg ezt az összeget, ha anyagi körülményei indokolják.

Előre magyar. 1. A kért rendelet száma: 350/VI. b. 1940. A kerületi parancsnokságok kapták meg. 2. Csak az aratási szabadságok idején volt távolsághoz kötve, ma a „Poroszló” jelítés üzenetünk 1. pontja irányadó. 3. Ha a nemtényleges csendőr a családját állomáshelyére viszi, az étkezés szempontjából olyan elbírálás alá esik, mint az őrsön szolgáló nős csendőr. 4. Olvassa el a Cs-20. Határozmányok 108. pontját. Figyelembe jöhet a 4. pont 2. bekezdése is.

Nagykálló. Többször üzentük már, hogy a táskaelemmel el nem látott, több napig szolgálatban távollévő nemtényleges csendőr nézetünk szerint visszakérheti napibetétjét. Méltánytalan lenne, ha a közzgazdálkodás ragaszkodnék a nemtényleges csendőregyen 20%-kal magasabban fizetett napibetétjéhez olyankor, amikor az illetőnek magát kell kint élelmeznie. Ha a közzgazdálkodás nem volna hajlandó erre, kérje az ős a szárnyparancsnokság döntését.

Ruszin. 1. Kérje a kerületi parancsnokságtól az előbbi szolgálati idő igazolását és elismerését. Egyelőre csatolja a községi igazolványt, ha másra is szükség van, a kerületi parancsnokság intézkedik. 2. Amikor nyugállományba helyezése után a választott lakóhelyén letelepedik, szerezzen lakbérosztályt feltüntető helyhatósági bizonyítványt s annak alapján kérje a B. M. úrtól. 3. Ez a kérdés még nincs eldöntve.

Gyergyóvárhegy. A birtokában levő csendőrségi igazoló iratokkal együtt (ilyen az említett menetlevél is) adja be a kérelmét a B. M. úrhoz (VI. b. osztály).

Székelyföld. Ilyen hiányos adatok alapján nehéz a kérés. Ismétlje meg a kérést, feltüntetve azt is, hogy milyen csapattestnél szolgáltak annakidején a kért ezretek.

Arad. Visszavétele iránti kérvényt nem adhat be, mert régen — 1925-ben — távozott a testülettől.

L. A. Szeged. Türelmét kérjük, sok a közlésre váró tanulságos nyomozás.

Ténylegesítés. Szolgálati úton beadhatja a kerületi parancsnoksághoz visszavétele iránti kérvényét s ha a feltételeknek megfelel, sikerülhet. Őrparancsnoka is megmondja, hogy a jelenlegi feltételeknek megfelel-e. Ha nem, nincs célja a kérelemnek.

Maros. Ha a honvéd alakulat, amelynél szolgált, kihelyezett alakulat, a kért „pótdíj” illetékes.

J. L. Esztergom. A külföldi nő magyar állampolgárrá válik, ha magyar állampolgár feleségül veszi. Hibásan ír és gyengén fogalmaz. Úljön neki és gyakorolja, tanulja. Idős bajtárs szívesen segít.

Nincs mit enni. Hogy választhat ilyen jeligét? A hásfogyasztás korlátozása az őrsőkre is vonatkozik, ezidőszent.

Megnugvás. A legutóbbi kormányzói kegyelem az elhárítás keltét megelőzően kiszabott és még egyáltalában nem vagy nem egészen végrehajtott fegyelmi fenytések végrehajtását engedte el kegyelemből. Ez pedig nem jelenti azt, hogy a fegyelmi fenytés a büntetési jegyzőkönyvbe nem vezetendő be és azt sem, hogy a régebbi fegyelmi fenytéseket törölni kellene. Általában ez vonatkozik egyes meghatározott kiszabott hadtörvényszéki ítéletekre is.

Bánat. Egyelőre nincs tervbe véve. Ha szükség lesz majd rá, a jelentkezési felhívást kiadják.

Óra, Ékszer- | BALINT ISTVÁN
ARU NAGY RAKTÁR
PÉCS. (SZÍNHÁZZAL SZEMBEN)
SZAKSZERŰ JAVÍTÓÜZEM. CSENDŐRÖKNEK ÁRENGEDMÉNY!

BÜTORAIT

SZAKEMBERTŐL VÁSÁROLJA
SUHANESZ L.

KÁRPITOS ÉS BÜTORÁRU CSARNOKA
ARANYEREMEL TÖBBSZÖRÖSEN KITÜNTETVE
NYÍREGYHÁZA, VAY ÁDÁM-Ú. 4.

KERÉKPÁR (alkatrészek) **RÁDIÓ**, (összes márkák) **CSILLÁR**

Kedvező részletrel
Megbízható kiszolgálás:
Szakszerű elismert javítóüzem.

Viczena Sándor

VESZPRÉM, Kossuth Lajos-utca 3. • Telefon: 47.

FEINER GYULA

Márka órák
arany, ezüst ajándék tárgyak megbízható
kivitelben. Kedvesítő feltételek, szakma-
rá javítások • Keresztény magyar fellet.

ÓRÁS ÉKSZERESZ
SZOMBATHELY
GRÓF SZÉCHENYI-UTCA 6

ÍRÓGÉPEK
PAPÍRÁRUK.
ÍRÓSZEREK.

KIRÁLYFALVY-től

a legkedvezőbb részletre

MISKOLC,
Horthy Miklós-tér 18.

Kerékpár és azok alkatrészei. Fegyver, lőszer és sportáru
szükségletünket vásároljuk **BIZALOMMAL** a 80 éve fennálló
SZLABODA ISTVÁN cégnél
MISKOLC, Széchenyi-u. 64. Tel.: 28-28.
Megbízható, szokásos kiszolgálás

A Felvidék legnagyobb és
legelőbb cipő és harisnya
beszerzési forrása

CUKTA
KASSA, Fő-utca 33.

Lábapolási osztály, harisnya javítás, cipő javítás

Arad. A kardpengét csak a közepétől a hegyéig s innen visszafelé a fokon a homorulatig szabad élesíteni. Köszörűkővön nem szabad végezni a fenést, hanem reszelővel kell élesíteni, ha arra szükség van.

S. O. S. S. A. S. Rendezve lesz. Egyébként ajánljuk, gondoljon az erdélyi bajtársakra, akik kifosztott vidékeken élnek és akik ézerszerűen többet dolgoznak, mint Ön, azoknak igazán kell erőgyűjtés s akik süteményecskére álmukban sem gondolnak.

Budafo. Türelemet kérünk, hátha tudunk segíteni.

1910. Szűkresabott helyünk nem engedi meg, hogy egyes szabályzatainkból idézzünk. A nősülési szabályzatban megtalálja, hogy milyen mellékleteket kell csatolni a nősülési kérvényhez. Ugyanott és lapunk ezévi 17. számának 599. oldalán „Egervölgye” jeligés üzenetünkben megállapítható a bélyegkötelezettség is. A származás igazolásához csatolni kell a születési és házassági anyakönyvi kivonatokat nagyszülőikig bezárólag.

Domokos A. őrm. Sepsiszentgyörgy. Kérje az okmányok kiadását a belügyminiszter úrtól (VI. b. osztály).

Tábori és hadtápesendőrök. A gyakorlati pótdíjat helyesen állapították meg Önök részére. Az utóbb felszámított összegek Önöket nem illették meg, mert azt csak a külszolgálatot teljesítő, nem a honvédséghez beosztott csendőrök kapták, akik viszont nem részesültek természetbeni hadi élelmezésben (étkezés, kenyér, dohány), ami Önöket megillette. A szabályoktól eltérő felszámítást észrevételezni fogják. Ezekben a kérdésekben a B. M. úr egységesen intézkedett 1940. X. 14-én kelt 3836/Res. VI. b. 1940. számú rendeletében.

Özvegy. A „Kárpátokig” jeligés üzenetünk vonatkozik Önre is.

Sz. J. Nyugodjék meg, ez katonasors. Olvassa el a folyó évi 14. számunk 489. oldalán „Fsz. tanfolyam” jeligés üzenetünket. Az előléptetés csak a rendszeresített helyekre történik, ezért maradt Ön ez alkalommal ki. Különösen a mai helyzetben kilátása lehet, hogy nem kell már sokáig várnia.

H. Gy. Gyoma. Remény. Különleges elbírálást igénylő dolgok ezek, amelyekre a Cs-20. Határozványok nem intézkedhetik. A magunk részéről helyesnek látjuk, ha a 24 órás eltávozás (nem szabadság) idejére a nemténylegesen legénység visszakapja 20% levonásával a napibetétet.

Kárpátalja. A gazdasági hivatal által megtérített összegén kívül másra igénye nincs. Ha nagyon rázorul, a B. M. úrtól (VI. b. osztály) segítyt kérhet a jelzett összeg erejéig. Kiadását igazolnia kell.

Külhonos 1940. Regénybe illő sors. Forduljon az illető a gyűngyösi polgármesteri hivatalhoz, a teendőket ott megtudja.

Szebb jövőt. Ha egy évet vesztett már az őrmesteri előléptetésnél, a törzsőrmesterinél nem kell többet várakoznia. Ha mégis így lenne, jelentse a legközelebbi tisztí szemlén.

Számtani kérdés. Nyilvánvaló, hogy a különbség 42 fok. Igen egyszerű kérdés ez.

Monor, nt. thts. A fenti üzenetünk szól Önnek is. Az aláírása olvashatatlan.

Nagyvárad. A kért rendelet már nincs érvényben.

Kölesön. „Láb.” kölesönt esetleg szerezhethet. A községi jegyzőnél mindent megtud. Nyugdíjelőleget erre a célra nem kap.

Kárpátokig. Alig számíthat rá, mert igen régen távozott a testülettől. Ez a kérdés egyébként rendezés alatt áll.

M. M. Szomor. Olvassa el az előbbi üzenetünket. Egyébként megnyugtathatjuk, nonsokára valószínűleg távozzhat, akinek nyomós indokai vannak. Levelet nem írunk, a bélyeget lapunk javára fordítjuk.

Nehéz helyzet. Most áll rendezés alatt a kérdés. Az őrsparancsnoknak jelentheti óhaját, hogy tudjon róla. Máskor keltezz és teljes névvel írja alá a levelét.

11.620. Legyen türelemmel, intézés alatt állanak ezek az ügyek.

B. Y. Leveléből úgy látjuk, hogy 1941. július 1-ével szerzi meg az igényt. Ezt felülről állapítják meg és adják le. Addig nem viselheti.

Családapa. Olvassa el „Kárpátokig” jeligés üzenetünket.

Öreg. A kért cím Miskolc, csendőrkerület.

H. P. cső., Kolozsvár. Előző számunk hasonló jeligés üzenetében elírás történt. Amint 1939. évi 23. számunk 835. oldalán „Abaujszántó (T. I.)” jelige alatt és többször is üzentük, a Haborús Emlékéremről az apa nem mondhat le. Ha nem él, özvegyét illeti meg. Az anya már lemondhat az első — illetve annak lemondása esetén —, a másodszülött fia javára. A Haborús Emlékérem alapítására vonatkozó rendeletet megtalálja az 1929. évi 26. Cs. K. 173. oldalán.

KÉZIRATOK. FÉNYKÉPEK.

Minor. A cikket várjuk. Jutalmul — kívánsága szerint — festményt küldtünk. Üdvözlét.

1906. Jó, közölni fogjuk.

Örök honvéd. Jó, közöljük.

Igyunk Kneipp malátakávé!
Ezt Kneipp maga adta az emberiségnek

DOXA

**A TÖKÉLETES, MEGBÍZHATÓ SVÁJCI ÓRA.
DOXA órát vegyünk.**

ÜGYELJÜNK AZ ÓLOMPLOMBÁRAI

BOROSS JÁNOS
AUTÓKAROSSZÉRIA ÜZEME

ALAPÍTVÁ: 1918. ÉVBEN. TAVBESZÉLŐ: 18-82-18.
BUDAPEST, IX. ERKEL-UTCA 17/B. (Kálvin-térnél.)
LUXUS ES ÁRUSZÁLLÍTÓ KAROSSZÉRIÁK,
ÜZLETI REKLÁMKOCSIK ÉPI ÉSE ES JAVÍTÁSA

Csipak József

konfekteiós üzeme

Budapest, XIV., Telepes-utca 102. szám. Telefon: 296-340.

Öreg csendőr. Szép, de mégsem olyan, hogy közölhetnénk. Jó verset nehéz írni, még gyakorlott embernek sem sikerül mindig.

19.307. Érdekes. Átdolgozva sorát ejtjük majd.

Gyngy. Elég közismert dolgok ezek. Lehet, hogy felhasználjuk.

Nősülés. Úgyes elgondolás és beállítás, de nincs helyünk a közlésre.

Tanulj. Jó gépe van. A képei még túlságosan beállítottak, nem elég természeteselek, de jó irányban keresgél s a felvételek is jók. Így bizonyára találkozunk még. Az édesanyjáról készített felvételt érdemes megnagyíttatni.

Versenyfeladatok.

I.

Mit jelent

a csendőr-tízparancsolat 8. pontja? Ezt kérdezi a fiatal próbacsendőr Öntől. Írják meg idősebb bajtársaink, miként magyaráznák meg azt, amit ez a pont tartalmaz. A dolgozatok beküldésének határideje: december 1. A legjobbkat közöljük és jutalmazzuk. Tíz jutalmat tűztünk ki.

II.

Az együvértartozás szükségességére

mutat rá a csendőr-tízparancsolat utolsó mondata. A csendőr testületi és egyéni erényeinek dús földű termőkertje az őrs, a kis család. Hogyan kell élnie a családnak s ebben melyek a családtagok kötelességei, hogy valóban — szentély legyen az? Ezt kell leírni bajtársainknak úgy, hogy fiatal, a következő hónapokban ezrével jövő próbacsendőr-bajtársaink tisztán lássák a helyet, ahová a felszerelésük után — belépnek, s ahol az öregebbek fogadják majd. Ezt kell leírni a versenyben résztvevőknek. A dolgozatokat december hó 1-ig kell beküldeni. A legjobb leírásokat közöljük és azokból tízet külön jutalmazzunk is.

SZEMŐVEGEK, LÁTCSÓVEK, FÉNYKÉPEZŐGÉPEK és KELLÉKEK

legolcsóbban
beszereshetők

BARNA ANDOR

látzspeciálta. M. Kir. Honvédség, Mabi, Otba, Hév, Posta stb. szerződése szállítója, optikai és fotoszaküzletében. Budapest, VI., Andrássy-út 26. Telefon: 316-546. (Operaház mellett) Vidékre készséggel küld árajánlatot, foto vagy látcsó árjegyzéket.

Ha petróleummal világít

Aladdin

lámpát vegyen!

† 25 gyertyafényes kezelésmentes, lágytűhöz világítás. Régi lámpáját átálakítjuk
Ismeretét díjmentesen küld:

Aladdin

RT. Budapest, VII., Nyár-u. 7.

Országos Ruházati Intézet Rt.

Budapest, V., Eötvös-tér 1. Telefon: 18-48-31, 18-48-32.
Mint a honvéd jóléti alaphoz tartozó vállalat, szállít 12 havi gh. levonás mellett: egyenruhát, polgári ruhát, fehérneműt és mindenfelszerelést. • Vidéki megbízottak!

TRIBON

RUHAZATI RT.

Jó minőségű ruházati cikkek jelenleg is
ELŐNYÖS FIZETÉSI FELTÉTELEKKEL

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 14. T. 139-281 és 131-297

Csodabogata

„X. Y.-nak egy darab tarkaszőrű házörző ebe az utcán kötetlen állapotban csaholt, miáltal a járőrök testi épségét veszélyeztette. Nevezett védelmére előadta, hogy az eb nem az ő tulajdonát képezi, ami azonban valótlan, mert járőr az ebet személyesen ismerete.”

„Gyanúsított a járőr felszólítására a m. kir. csendőrség anyját szidalmazta.”

A közigazdálkodásvezető a becslési jegyzőkönyvben így juttatta kifejezésre, hogy a becsült termék nem vásárolt, hanem termelt. „20 kg zsír (saját), 10 drb. tojás (saját)”.

Az egyik őrs fizetési jegyzékén a záradék így hangzik:

„Hogy a fizetési jegyzékben feltüntetett illendőségek és járandóságok jelenlétünkben a mai napon tényleg ki lettek fizetve, igazoljuk.”

Az elhelyezési kimutatásban egy meghalt csendőr nevét a szárnyirnok az állományparancs alapján így törölte:

„A kerületi parancsnokságnak kelt . . . számú parancsa folytán meghalt.”

Küldjön be hozzánk „Csodabogarak”-at!

(Folytatjuk.)

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

Besenyői BEÖTHY KÁLMÁN őrnagy.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, V., Honvéd-utca 10.

Felölös: György Aladár igazgató.

BERTALANNÉ

KERESZTÉNYBÚTORSZALON

Hálók, ebédők, kombinált szobák, konyhák, előszobák, kárpitos különlegességek. FIZETÉSI KEDVEZMÉNYEK

A BAROSS SZÖVETSÉG TAGJA

Budapest, Rákóczi-út 82. I. em. Telefon: 140-699 Díjtalan árajánlat

Vidékre
ajánlatot
küldök